

MINISTERSTWO GOSPODARKI I PRACY

POLSKA 2004
RAPORT O STANIE
HANDLU
ZAGRANICZNEGO

WARSZAWA 2004

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki i Pracy

Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych:

Karina Katzer, Zdzisława Langiewicz, Kazimierz Miszczyk, Beata Sitek

we współudziale departamentów:

Instrumentów Polityki Handlowej, Stosunków Europejskich i Wielostronnych

pod kierunkiem:

Jerzego Hausnera – Wiceprezesa Rady Ministrów,

Ministra Gospodarki i Pracy

Macieja Bukowskiego – p.o. Dyrektora Departamentu Analiz

i Prognoz Ekonomicznych

Kazimierza Miszczyka – Radcy Ministra

ISSN 1429-3021

Szanowni Państwo!

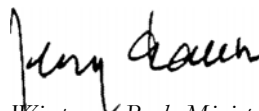
Oddajemy do rąk Państwa kolejną edycję „Raportów o Gospodarcze” opracowywanych od szeregu lat w naszym Ministerstwie. Obok ogólnego opisu podstawowych zjawisk i tendencji makroekonomicznych, dotyczących całej gospodarki, Raporty prezentują szczegółowo sytuację w jej najważniejszych obszarach (przemysł, handel zagraniczny, rynek pracy, polityka społeczna...).

Rok 2003 przyniósł wiele korzystnych zmian w sytuacji gospodarczej Polski. Symptomy przełamania stagnacji gospodarczej i coraz wyraźniejszego ożywienia notowane w kolejnych kwartałach ub. roku uległy utrwaleniu w I półroczu br., co potwierdziło słuszność i realność optymistycznych projekcji wysokiego tempa wzrostu PKB, sprzedaży, a szczególnie eksportu w roku bieżącym. Wyraźnie poprawiła się sytuacja finansowa przedsiębiorstw. Nasilają się sygnały świadczące o nadchodzącym ożywieniu w zakresie inwestycji. W najbliższym okresie należy oczekiwać wyraźniejszych oznak przekładania pozytywnych tendencji w sferze realnej gospodarki na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Obecne ożywienie gospodarcze jest zasługą przede wszystkim polskich przedsiębiorców, zostało ono jednak wsparte przez odpowiednią politykę rządu, którego działania w zakresie wspierania i promocii przedsiębiorczości są bardzo pozytywnie odbierane przez przedsiębiorców. Nowa ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej poszerza wolność gospodarczą, umacnia pozycję przedsiębiorcy w stosunku do administracji i w efekcie ułatwia prowadzenie działalności gospodarczej.

Rok 2004 jest okresem szczególnym. 1 maja Polska wstąpiła w struktury Unii Europejskiej. Krok ten należy postrzegać zarówno w kategorii szansy, jak i wyzwania. By sprostać oczekiwaniom niezbędna jest poprawa konkurencyjności polskich firm, oparcie rozwoju gospodarki na wiedzy i innowacyjności. Aby tego dokonać nie możemy skupić się wyłącznie na bieżących problemach. Nasze plany muszą obejmować dłuższą perspektywę. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007–2013, obejmującego strategię rozwoju poszczególnych obszarów gospodarki. Działania podjęte w ich ramach mają zapewnić stabilny rozwój polskiej gospodarki oraz przyspieszyć proces konwergencji z państwami Unii Europejskiej.

Jerzy Hausner



Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Gospodarki i Pracy

Warszawa, wrzesień 2004 r.

Spis treści

Wstęp	7
1. PODSTAWOWE UWARUNKOWANIA WYMIANY HANDLOWEJ W 2003 R. .	9
2. WYNIKI WYMIANY HANDLOWEJ W UJĘCIU PŁATNICZYM (wg NBP)	15
3. OBROTY TOWAROWE W UJĘCIU RZECZOWYM (wg GUS)	25
3.1. Wysoki przyrost obrotów dolarowych i znacznie mniejszy w euro	25
3.2. Obroty handlowe w roku 2003 na tle kilkunastu lat poprzednich	26
3.2.1. Przyspieszony wzrost wolumenu eksportu	27
3.2.2. Umiarkowany wzrost wolumenu importu	28
3.2.3. Długofalowe zmiany struktury eksportu	29
3.2.4. Długofalowe zmiany struktury importu	35
3.2.5. Dalsza poprawa stanu zrównoważenia obrotów handlowych	36
3.3. Zmiany struktury obrotów handlu zagranicznego w roku 2003	
na tle roku 2002	41
3.3.1. Zmiany struktury obrotów w przekroju geograficznym	41
3.3.2. Zmiany struktury przedmiotowej	42
3.3.3. Ważniejsze zmiany skali obrotów (w ujęciu bezwzględnym)	43
4. PODSTAWOWE KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU	
W LATACH 1999–2003	53
5. ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH W 2003 R. NA TŁE ZMIAN	
UWARUNKOWAŃ CENOWO-KURSOWYCH	57
5.1. Wpływ zmian cen, kursów i struktury walutowej rozliczeń	
na dynamikę wzrostu eksportu	57
5.2. Uwarunkowania cenowo-kursowe w imporcie	62
5.3. Uwarunkowania cenowo-kursowe w 2003 roku – wnioski	64

6. REALIZACJA POLITYKI HANDLOWEJ

W ŚWIELE UMÓW MIĘDZYNARODOWYCH	67
6.1. Światowa Organizacja Handlu	67
6.2. Dotychczasowa liberalizacja celna w obrotach towarowych	71
6.3. Środki pozataryfowe obowiązujące w terminie 1 stycznia 2003 r. – 30 kwietnia 2004 r.	75
6.3.1. Nowy system administrowania obrotem towarowym z zagranicą	75
6.3.2. Środki pozataryfowe opracowane w 2002 r. i wdrożone z dniem 1 stycznia 2003 r. (rozporządzenia obowiązywały do końca 2003 r.)	76
6.3.3. Środki pozataryfowe ustanowione w trakcie roku 2003 (z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r. – akcesja do UE)	77
6.3.4. Środki pozataryfowe opracowane w roku 2003 i wdrożone z dniem 1 stycznia 2004 r. (z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r. – akcesja do UE)	78
6.3.5. Środki pozataryfowe ustanowione w trakcie roku 2004 (z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r. – akcesja do UE)	79
6.4. Postępowania antydumpingowe w 2003 r.	79
6.4.1. Postępowania przed przywozem na polski obszar celny towarów po cenach dumpingowych i obowiązujące środki w roku 2003	79
6.4.2. Środki antydumpingowe, antysubsydyjne i ochronne przed nadmiernym importem stosowane przeciwko polskiemu eksportowi.	81
6.5. Środki ochronne przed nadmiernym przywozem towarów na polski obszar celny w 2003 r.	82
Spis tabel	85
Spis wykresów	87

WSTĘP

1. Zapoczątkowane w połowie 2002 roku ożywienie obrotów towarowych z zagranicą zostało wyraźnie utrwalone w bieżącym roku. Równie wysokiego tempa wzrostu obrotów w ich wymiarze dolarowym (około 30% w eksporcie i ponad 20% po stronie importu) nie notowano od połowy minionej dekady. Nawet po uwzględnieniu faktu, że tak wysokie tempo wzrostu wartości dolarowej obrotów było w decydującej mierze efektem poważnego osłabienia dolara w stosunku do euro w 2003 roku (o ok. 20%), można oceniać, że osiągnięte tempo ich wzrostu w 2003 roku, szczególnie po stronie eksportu, było relatywnie wysokie, zarówno na tle ostatnich kilku lat, jak i całego dotychczasowego okresu transformacji gospodarczej. Wyjątkowo wysokie tempo wzrostu wolumenu eksportu, na poziomie bliskim 19%, przy równocześnie znacznie niższym tempie wzrostu wolumenu importu (około 8%), stało się w 2003 roku bardzo istotnym czynnikiem wzrostu PKB.
2. Pomimo wyraźnego ożywienia obrotów towarowych, została utrzymana, a nawet umocniona występująca od kilku lat tendencja do ich stopniowego równoważenia. Redukcja deficytu obrotów płatniczych w wymianie towarowej, szczególnie wyraźna w przeliczeniu na euro, przy równoczesnym pokaznym wzroście skali obrotów, zwłaszcza po stronie eksportu, może być postrzegana jako nowe, pozytywne zjawisko w polskim handlu zagranicznym, świadczące o wzroście konkurencyjności polskiej gospodarki na rynku międzynarodowym i stopniowym łagodzeniu jej dotychczasowego silnego uzależnienia importowego.
3. Poprawie stanu zrównoważenia obrotów towarowych, stanowiących główną pozycję rachunku obrotów bieżących, towarzyszył bardzo wyraźny wzrost wpływów dewizowych z tzw. handlu nierejestrowanego. Dzięki temu deficyt na rachunku obrotów bieżących, sięgający w 2002 roku 6,7 mld USD, czyli około 3,5% PKB został zredukowany w 2003 roku do niespełna 4 mld USD, tj. poniżej 2% PKB.

4. Pomyślne wyniki wymiany handlowej osiągnięte w 2003 roku, zarówno w handlu oficjalnym, jak i nierejestrowanym, były, jak się ocenia, w decydującej mierze efektem utrzymującej się w ciągu całego roku wyraźnej tendencji deprecjacyjnej złotego w stosunku do wspólnej waluty europejskiej.
5. Względna trwałość tej tendencji, obok jej stosunkowo wysokiego tempa stanowiła silny i czytelny bodziec dla podmiotów gospodarczych do zdecydowanej reorientacji proeksportowej, zwłaszcza w warunkach ograniczonego popytu wewnętrznego. Ocenia się, że reorientacja taka była szczególnie wyraźna wśród podmiotów średnich i małych, które uprzednio, w warunkach aprecjacji złotego, działały na granicy opłacalności, bądź w ogóle nie były w stanie konkurować cenowo na rynkach zagranicznych. Korzystne warunki kursowe w 2003 roku ułatwiły pokażnej grupie tych podmiotów zdobycie i/ lub poszerzenie tych rynków, zwłaszcza rynków unijnych.
6. Niezależnie od wspomnianych wyżej proeksportowych czynników krótkookresowych o charakterze przejściowym 2003 rok przyniósł dalsze utrwale nie fundamentalnych uwarunkowań rozwoju eksportu, a w szczególności unowocześnienie i wzrost konkurencyjności polskiej oferty towarowej w wyniku bezpośrednich inwestycji zagranicznych podjętych w poprzednich latach. Reorientacja eksportowa i związane z nią działania restrukturyzacyjne podjęte w 2003 roku wprowadziły wiele przedsiębiorstw na wyższy poziom technologii, organizacji i efektywności i w rezultacie na wyższy poziom zdolności eksportowej i konkurencyjności.
7. Osiągnięty dzięki tym uwarunkowaniom relatywnie wysoki poziom aktywności eksportowej w 2003 roku ma w znacznej mierze charakter nieodwracalny i zaowocuje utrzymaniem wysokiej skali eksportu także w najbliższym okresie, nawet przy mniej korzystnych uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Stwarza to przesłanki do optymistycznych rokowań, co do wyników wymiany handlowej w 2004 roku.

Rozdział 1

PODSTAWOWE UWARUNKOWANIA WYMIANY HANDLOWEJ W 2003 R.

O skali, dynamice, strukturze i bilansie wymiany handlowej w 2003 roku przesądził w znacznej mierze dynamiczny wzrost eksportu. Był on bardzo istotnym, o ile nie zasadniczym czynnikiem napędzającym wzrost produkcji, co z kolei przy dość silnym uzależnieniu importowym polskiej gospodarki, przekładało się na znaczne ożywienie importowe, zwłaszcza w postaci importu zaopatrzeniowego. Tym samym wśród zespołu uwarunkowań polskiej wymiany handlowej miejsce zasadnicze zajmowały **uwarunkowania eksportowe**, a w szczególności:

- **wyraźna i trwała tendencja aprecjacyjna wspólnej europejskiej waluty wobec dolara i złotego**

Poważne osłabienie dolara (nominalnie o ponad 20%) oraz złotego (o ponad 14%) wobec silnego euro – jako waluty dominującej na wspólnym rynku europejskim – absorbującym blisko 70% polskiego eksportu – stanowiło niespotykany od szeregu lat wyraźny impuls proeksportowy nie tylko dla dotychczasowych eksporterów, ale także dla wielu podmiotów dotychczas nie eksportujących, zwłaszcza z grona małych i średnich przedsiębiorstw. Możliwość uzyskania swoistej renty kursowej na poziomie około 14% wpływów ze sprzedaży rozliczanej w euro postawiło eksporterów w pozycji znacznie uprzywilejowanej finansowo w stosunku do podmiotów sprzedających na rynku krajowym. Jednocześnie stworzyło im dostatecznie szeroki margines rentowności i pola koniecznych ustępstw cenowych – w konkurencji z oferentami zagranicznymi, zwłaszcza zachodnioeuropejskimi. Możliwość konkurencji cenowej miała szczególne znaczenie w sytuacji ograniczonego wzrostu gospodarczego i popytu wewnętrznego na większości rynków unijnych, a przede wszystkim na najważniejszym dla polskich eksporterów rynku niemieckim.

- **niska inflacja**

W 2003 roku ceny produkcji sprzedanej przemysłu wzrosły o 2,3%, a towarów i usług konsumpcyjnych zaledwie o 0,8%. Dzięki tak niskiej inflacji siła proeksportowego oddziaływania pokażnej nominalnej deprecjacji złotego została je-

dynie nieznacznie osłabiona i mogła być niemal w pełni zdyskontowana na korzyść eksporterów.

- ***obniżka realnych jednostkowych kosztów w przemyśle***

Wzrost produktywności związany ze spadkiem jednostkowych kosztów pracy w przemyśle (o około 9%) pozwolił na znaczne zwiększenie marginesu konkurencyjności polskich ofert nie tylko od strony cenowej (z tytułu deprecjacji złotego), ale także od strony kosztowej. W rezultacie skumulowanego oddziaływania powyższych trzech czynników przeciętny uzysk ze sprzedaży eksportowej w przeliczeniu na jednostkę kosztów zwiększył się o około 18%, co bezpośrednio przełożyło się na podobny wzrost konkurencyjności cenowej polskich ofert eksportowych. Usilne dążenie eksporterów do obniżki kosztów pracy, podejmowane dla zwiększenia konkurencyjności cenowo-kosztowej oferowanych towarów, szczególnie na rynku niemieckim, w znacznej mierze wyjaśnia brak widocznego przełożenia wysokiego wzrostu eksportu w roku ubiegłym na wzrost zatrudnienia.

- ***efekty eksportowe bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ)***

Pokaźny napływ BIZ, szczególnie w drugiej połowie minionej dekady, znajduje coraz większe przełożenie na unowocześnienie i wzrost konkurencyjności polskiej oferty eksportowej. Skumulowana wartość BIZ zaabsorbowanych w Polsce od początku transformacji zbliżyła się w 2003 roku, wg PAIZ, do kwoty 73 mld USD, z czego około 69,4 mld USD stanowiły inwestycje przekraczające 1 mln USD. Pokażna część tego kapitału, tj. ponad 40%, została ulokowana w sektorze przetwórstwa przemysłowego, który, jak dotychczas ma decydujący udział w polskim eksporcie. Spośród 30 najpoważniejszych pozycji towarowych (klasyfikowanych na poziomie 4 cyfrowych kodów PCN), stanowiących blisko 46% eksportu ogółem, zdecydowana większość, tj. ponad 40% ogólnego eksportu, została wytworzona w wyniku bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Eksport tych towarów (samochody oraz części i akcesoria samochodowe, silniki spalinowe, sprzęt elektroniczny, wyroby papiernicze i opakowania, farby i lakiery, opony samochodowe, meble, sprzęt AGD, wyroby odzieżowe i inne) zwiększył się w 2003 roku o ponad 7 pkt szybciej niż eksport ogółem. Nowoczesność tych towarów, wyższa efektywność ich wytwarzania, relatywna łatwość finansowania zewnętrznego produkcji oraz szersze możliwości promocji i dostępu do rynków zbytu w ramach

sieci sprzedaży macierzystych korporacji otworzyły tu niewspółmiernie większe perspektywy eksportowe niż w przypadku wyrobów wytwarzanych przez firmy z kapitałem wyłącznie krajowym.

W kontekście widocznych efektów eksportowych płynących z absorpcji BIZ należy jednocześnie odnotować, że widocznej orientacji proeksportowej podmiotów z kapitałem zagranicznym (ich udział w eksporcie sięgał w 2002 roku około 55%), towarzyszy nadal jeszcze wyższe ich zaangażowanie w imporcie (ponad 58% w 2002 r.), a w rezultacie, dominujący ich udział (blisko 70%) w ogólnym deficycie wymiany towarowej. Wskazuje to, że proces przechodzenia z etapu wzmożonego importu inwestycyjnego i zaopatrzeniowego generowanego przez BIZ w fazę „żniw eksportowych” przebiega wolniej niż pierwotnie oczekiwano. Ponadto, tempo absorpcji BIZ w ostatnich kilku latach uległo wyraźnemu spowolnieniu, co może spowolnić wzrost eksportu w najbliższych latach.

- **ograniczony popyt wewnętrzny**

Po okresie spadku popytu wewnętrznego w 2001 roku (o 1,7%) i nieznacznej odbudowie tego spadku w 2002 roku (wzrost o 0,8%), relatywnie skromny wzrost, o 2,4% w 2003 roku, nie zapewnił znaczącego zwiększenia jego skali. W tych warunkach popyt wewnętrzny nie stanowił poważniejszej alternatywy dla eksportu, zwłaszcza w sytuacji gdy tempo deprecjacji złotego okazało się kilkakrotnie szybsze od tempa wzrostu cen krajowych.

- **brak ożywienia gospodarczego na głównych rynkach europejskich**

Pomimo wyższego niż oczekiwano w 2002 roku wzrostu gospodarczego w Azji i USA oraz poprawy sytuacji gospodarczej w skali globalnej (wzrost produkcji światowej o 2,5% i obrotów handlowych o 4,5% w 2003 r.), w Europie Zachodniej, podobnie jak w Ameryce Łacińskiej, utrzymało się nadal wyraźne spowolnienie wzrostu gospodarczego i importu. Eksport z Europy Zachodniej w wyrażeniu dolarowym wzrósł wprawdzie szybciej niż eksport światowy, ale było to wyłącznie wynikiem umocnienia euro, bowiem jego wolumen pozostał na stałym poziomie. W Niemczech – najważniejszym dla Polski rynku eksportowym, zamiast oczekiwanego wzrostu odnotowano niewielki spadek PKB (o 0,1%), a wobec niepewności na rynku pracy

nastąpiło także ograniczenie wydatków gospodarstw domowych. W tak niekorzystnych uwarunkowaniach koniunkturalnych, wysoki wzrost polskiego eksportu na rynek niemiecki, osiągnięty przy równoczesnej bardzo znaczącej poprawie salda wymiany (deficyt w wysokości ponad 150 mln USD przekształcił się w nadwyżkę około 700 mln USD) można postrzegać w znacznej mierze jako efekt wysokiej konkurencyjności cenowej polskich towarów (możliwej dzięki dewaluacji złotego wobec euro i równoczesnej obniżce realnego jednostkowego kosztu pracy).

Wśród głównych ***uwarunkowań dynamiki i skali importu*** w 2003 roku należałoby wskazać na następujące:

- ***szok kursowy, zwłaszcza w imporcie z UE – wywołany pokaźną deprecjacją złotego wobec euro***

Wzrost kosztów importu dotknął tu, jak się ocenia, w szczególności podmioty zorientowane na import konsumpcyjny rozliczany w euro – nie równoważony eksportem rozliczanym w tej walucie. Podobnie dotkliwe mogły być skutki deprecjacji w imporcie inwestycyjnym nie przekładającym się na szybkie wyniki eksportowe. Natomiast w znacznie mniejszym stopniu dotyczyły one większych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego eksportujących na rynki unijne w ramach powiązań kooperacyjnych z podmiotami macierzystymi działającymi na tych rynkach, np. spółki filialne koncernów motoryzacyjnych.

- ***wzrost cen towarów, zwłaszcza surowców, na rynku światowym***

Zmniejszenie podaży paliw, spowodowane konfliktem na Bliskim Wschodzie, niepokojami społecznymi w Wenezueli oraz zmniejszeniem wydobycia w USA, przy równoczesnym wzroście światowego popytu o 2% (w samych Chinach aż o 11% i w USA o 7,5%) wywołało wzrost cen dolarowych na paliwa średnio o 16%. Ceny światowe pozostałych surowców (poza paliwami) wzrosły średnio o około 7%, w tym ceny metali o około 12%. Ceny paliw importowanych do Polski (głównie z Rosji) wzrosły w 2003 roku o ponad 20% – na ropę naftową oraz o 24% – na gaz, a zatem znacznie szybciej od średniej światowej. Jedynie z tego tytułu wydatki importowe w 2003 roku wzrosły o ponad 900 mln USD.

- ***relatywnie wysoką elastyczność importową rozwoju polskiej gospodarki***

Silne uzależnienie wzrostu skali i nowoczesności krajowej produkcji, w szczególności eksportu towarów przemysłowych, przetworzonych od importu odpowiednich jakościowo materiałów i komponentów i jednoczesna konieczność utrzymania niezbędnego zaopatrzenia surowcowego, zwłaszcza w paliwa, poważnie ograniczyła możliwości znaczniejszej redukcji wolumenu importu, mimo wyraźnie niekorzystnych uwarunkowań kursowych i cenowych jego realizacji. Mimo to, przełożenie niekorzystnych uwarunkowań kursowo cenowych na skalę i dynamikę wzrostu importu okazało się na tyle silne, że tempo wzrostu jego wolumenu w 2003 roku wzrosło niewspółmiernie wolniej niż po stronie eksportu, a skala importu okazała się znacząco niższa niż można było oczekiwać na podstawie projekcji dotyczących wzrostu gospodarczego i popytu wewnętrznego.

Rozdział 2

WYNIKI WYMIANY HANDLOWEJ W UJĘCIU PŁATNICZYM (wg NBP)

Po okresie spowolnienia wzrostu, a nawet spadku (w IV kw. 2001 r. – I. kw. 2002 r.) obrotów towarowych w ujęciu płatniczym, od II połowy 2002 roku obserwuje się wyraźny trend wzrostowy wymiany towarowej. Rok 2003 przyniósł zdecydowane utrwalenie tej tendencji. Ilustruje to poniższa tabela.

Tabela 1. Obroty płatnicze handlu zagranicznego w 2003 r.

Kwar- tały	Eksport	Import	Saldo	Dynamika w %		Eksport	Import	Saldo	Dynamika w %	
				eksport	import				eksport	import
	w mln USD			anal. okr. ub.r. = 100		w mln euro			anal. okr. ub.r. = 100	
I/2002	6 884	9 512	-2 628	92,6	89,9	7 853	10 847	-2 994	97,4	94,7
II	7 970	10 206	-2 236	106,2	99,2	8 668	11 109	-2 441	100,9	94,3
III	8 675	11 073	-2 398	116,3	108,6	8 816	11 259	-2 443	105,2	98,3
IV	9 416	12 506	-3 090	119,6	114,8	9 409	12 497	-3 088	107,1	102,8
2002	32 945	43 297	-10 352	108,8	103,2	34 746	45 712	-10 966	102,7	97,6
I/2003	8 970	11 343	-2 373	130,3	119,2	8 352	10 577	-2 225	106,4	97,5
II	10 162	12 456	-2 294	127,5	122,0	8 937	10 968	-2 031	103,1	98,7
III	10 617	12 962	-3 016	122,4	117,1	9 432	11 516	-2 084	107,0	102,3
IV	13 060	15 717	-2 657	138,7	125,7	10 949	13 170	-2 221	116,4	105,4
2003	42 809	52 478	-9 669	129,9	121,2	37 670	46 231	-8 561	108,4	101,1

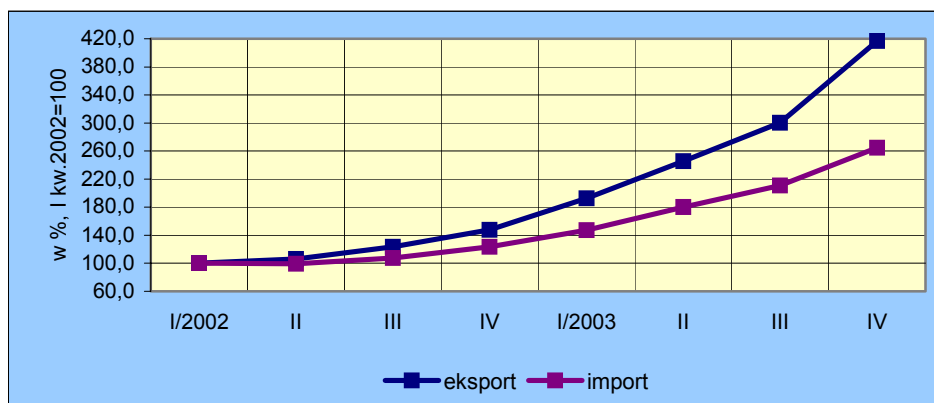
Źródło: dane NBP.

Wyraźnemu ożywieniu obrotów towarzyszyło dalsze ograniczenie deficytu obrotów towarowych, szczególnie wyrażonych w euro (o 2,4 mld euro w porównaniu do roku poprzedniego). Rok 2003 był zatem czwartym z kolei rokiem redukcji deficytu obrotów towarowych i poprawy stopnia zrównoważenia obrotów płatniczych, mierzonego relacją salda do wpływów z eksportu (z poziomu – 31,4% w 2002 r. do – 22,6% w 2003 r.).

Nie notowane od 1995 roku wysokie tempo wzrostu obrotów w ujęciu dolarowym, zwłaszcza po stronie wpływów eksportowych (30%), utrzymywało się generalnie od początku do końca 2003 roku, pomimo iż poziom odniesienia z IV kw.

roku poprzedniego (2002 r.) był już wówczas relatywnie wysoki (3 mld USD miesięcznie). Osiągnięcie w tej sytuacji średniego tempa przyrostu wpływów eksportowych w IV kw. 2003 roku na poziomie bliskim 40% i średniomiesięcznego ich poziomu w trzech ostatnich miesiącach w wysokości ponad 4,3 mld USD świadczy o bezprecedensowym przyspieszeniu eksportowym¹. Podobne co do skali bezwzględnej, chociaż niższe pod względem tempa, przyrosty obrotów odnotowano po stronie wydatków importowych.

Wykres 1. Zmiany obrotów handlu zagranicznego w latach 2002–2003

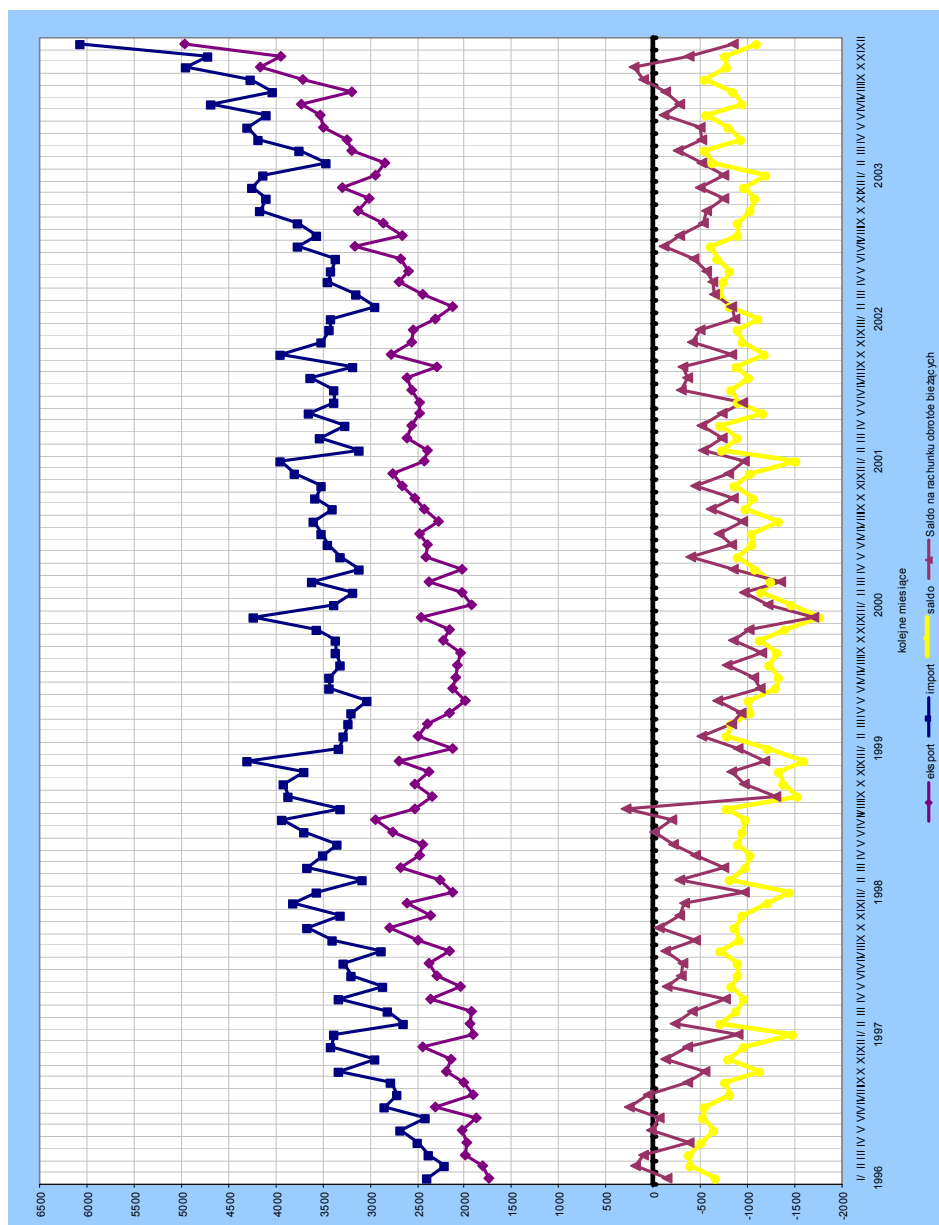


Źródło: obliczenia DAE MGPIPS na podstawie danych NBP.

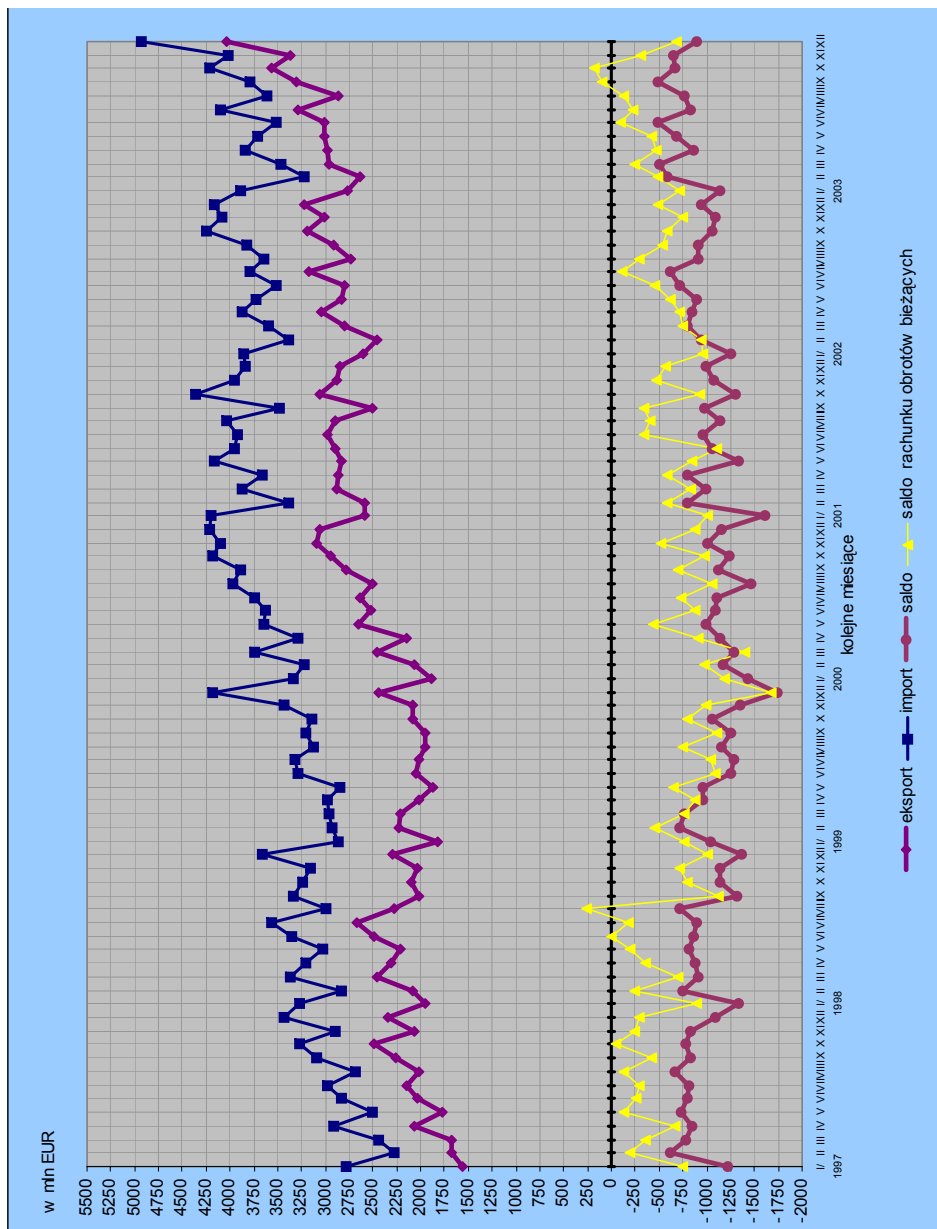
Dynamika wzrostu obrotów w przeliczeniu na euro była niewspółmiernie niższa niż w ujęciu dolarowym. Wynika to, z jednej strony z relatywnie wysokiego poziomu obrotów wyrażonych w tej walucie w roku bazowym, czyli 2002 – kiedy kurs euro był niższy od dolara, a z drugiej strony z bardzo znacznego (o ok. 20%) umocnienia się wspólnej europejskiej waluty w 2003 roku. Ilustrację skali i tempa wzrostu obrotów płatniczych w 2003 roku na tle lat poprzednich (w ujęciu miesięcznym) stanowią wykresy 2–3 i tabela 2.

¹ Przeciętny poziom wpływów eksportowych w trzech ostatnich miesiącach 2003 roku wyniósł 4 353 mln USD i był o prawie 790 mln USD wyższy od średniomiesięcznej za cały rok. Podobnie po stronie wydatków na import, średniomiesięczny ich poziom w IV kwartale 2003 roku (5 239 mln USD) przewyższył o 810 mln USD średnią za cały rok.

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych NBP.



Wykres 3. Miesięczne obroty w handlu zagranicznym oraz saldo na rachunku obrotów bieżących w EUR w ujęciu płatniczym od stycznia 1997 r.



Źródło: obliczenia DAE MGiP na podstawie danych NBP.

Tabela 2. Miesięczne obroty towarowe z zagranicą od stycznia 1997 r. w ujęciu płatniczym wg NBP

Okres	w mln USD			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących	w mln euro			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących
	eksport	import	saldo	eksport	import		eksport	import	saldo	eksport	import	
I/ 1997	1 905	3 383	-1 478	109,7	141,1	-898	1 569	2 787	-1 217			-740
II	1 941	2 650	-709	107,7	120,3	-228	1 673	2 284	-611			-197
III	1 920	2 805	-885	96,1	117,8	-408	1 676	2 449	-773			-356
IV	2 361	3 319	-958	120,0	133,4	-766	2 070	2 910	-840			-672
V	2 035	2 864	-829	100,2	106,9	-139	1 779	2 504	-725			-122
VI	2 296	3 196	-900	122,4	132,6	-289	2 031	2 827	-796			-256
VII	2 372	3 275	-903	103,0	115,2	-318	2 153	2 973	-820			-289
VIII	2 157	2 876	-719	113,2	105,9	-138	2 015	2 686	-672			-129
IX	2 489	3 397	-908	123,8	122,4	-454	2 269	3 097	-828			-414
X	2 790	3 654	-864	127,0	109,8	-61	2 498	3 271	-774			-55
XI	2 359	3 311	-952	110,0	112,2	-283	2 066	2 900	-834			-248
XII	2 604	3 819	-1 215	106,4	112,2	-327	2 338	3 429	-1 091			-294
Rok 1997	27 229	38 549	-11 320	111,5	118,3	-4 309	24 137	34 116	-9 979	123,6	130,9	-3 769
Średnio- miesięczne	2 269,1	3 212,4	-943,3			-359,1	2 011,4	2 843,0	-831,6			-314,0
I/ 1998	2 121	3 566	-1 445	111,3	105,4	-966	1 948	3 276	-1 328	124,1	117,6	-888
II	2 265	3 078	-813	116,7	116,2	-279	2 081	2 828	-747	124,4	123,8	-251
III	2 671	3 657	-986	139,1	130,4	-755	2 459	3 367	-908	146,7	137,5	-694
IV	2 468	3 496	-1 028	104,5	105,3	-451	2 319	3 200	-881	112,0	110,0	-350
V	2 449	3 350	-901	120,3	117,0	-211	2 210	3 025	-815	124,2	120,8	-201
VI	2 753	3 699	-946	119,9	115,7	-14	2 494	3 350	-856	122,8	118,5	-6
VII	2 936	3 924	-988	123,8	119,8	-201	2 671	3 569	-898	124,0	120,0	-186
VIII	2 529	3 309	-780	117,2	115,1	284	2 279	2 988	-709	113,1	111,2	259
IX	2 336	3 864	-1 528	93,9	113,7	-1 294	2 015	3 333	-1 318	88,8	107,6	-1 116
X	2 533	3 908	-1 375	90,8	107,0	-961	2 103	3 243	-1 140	84,2	99,1	-791
XI	2 369	3 695	-1 326	100,4	111,6	-827	2 027	3 162	-1 135	98,1	109,0	-710
XII	2 693	4 297	-1 604	103,4	112,5	-1 187	2 291	3 657	-1 366	98,0	106,7	-1 012
Rok 1998	30 123	43 843	-13 720	110,6	113,7	-6 862	26 897	38 998	-12 101	111,4	114,3	-5 946
Średnio- miesięczne	2 510,3	3 653,6	-1 143,3			-571,8	2 241,4	3 249,8	-1 008,4			-495,5
I/ 1999	2 119	3 331	-1 212	99,9	93,4	-897	1 828	2 864	-1 036	93,8	87,4	-764
II	2 495	3 279	-784	110,2	106,5	-509	2 225	2 932	-707	106,9	103,7	-459
III	2 398	3 223	-825	89,8	88,1	-833	2 207	2 967	-760	89,8	88,1	-771
IV	2 161	3 197	-1 036	87,6	91,4	-937	2 015	2 981	-966	86,9	93,2	-872
V	1 999	3 020	-1 021	81,6	90,1	-681	1 880	2 841	-961	85,1	93,9	-643
VI	2 122	3 425	-1 303	77,1	92,6	-1 135	2 043	3 294	-1 251	81,9	98,3	-1 091
VII	2 092	3 429	-1 337	71,3	87,4	-1 065	2 021	3 313	-1 292	75,7	92,8	-1 034
VIII	2 078	3 308	-1 230	82,2	100,0	-783	1 959	3 120	-1 161	86,0	104,4	-740
IX	2 044	3 363	-1 319	87,5	87,0	-1 156	1 947	3 204	-1 257	96,6	96,1	-1 102
X	2 224	3 360	-1 136	87,8	86,0	-847	2 078	3 141	-1 063	98,8	96,9	-795
XI	2 151	3 557	-1 406	90,8	96,3	-1 023	2 077	3 434	-1 357	102,5	108,6	-985
XII	2 464	4 235	-1 771	91,5	98,6	-1 692	2 436	4 183	-1 747	106,3	114,4	-1 670
Rok 1999	26 347	40 727	-14 380	87,5	92,9	-11 558	24 716	38 274	-13 558	91,9	98,1	-10 926
Średnio- miesięczne	2 195,6	3 393,9	-1 198,3			-963,2	2 059,7	3 189,5	-1 129,8			-910,5

Okres	w mln USD			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących	w mln euro			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących
	eksport	import	saldo	eksport	import		eksport	import	saldo	eksport	import	
I/ 2000	1 922	3 381	-1 459	90,7	101,5	-1 210	1 896	3 333	-1 437	103,7	116,4	-1 187
II	2 031	3 180	-1 149	81,4	97,0	-964	2 061	3 227	-1 166	92,6	110,1	-978
III	2 371	3 613	-1 242	98,9	112,1	-1 341	2 456	3 744	-1 288	111,3	126,2	-1 391
IV	2 032	3 108	-1 076	94,0	97,2	-855	2 149	3 287	-1 138	106,7	110,3	-910
V	2 406	3 309	-903	120,4	109,6	-405	2 652	3 645	-993	141,1	128,3	-444
VI	2 397	3 439	-1 042	113,0	100,4	-836	2 525	3 622	-1 097	123,6	110,0	-885
VII	2 476	3 516	-1 040	118,4	102,5	-690	2 633	3 740	-1 107	130,3	112,9	-735
VIII	2 269	3 595	-1 326	109,2	108,7	-956	2 509	3 973	-1 464	128,1	127,3	-1 058
IX	2 422	3 396	-974	118,5	101,0	-606	2 778	3 895	-1 117	142,7	121,6	-700
X	2 521	3 579	-1 058	113,4	106,5	-840	2 948	4 187	-1 239	141,9	133,3	-982
XI	2 651	3 512	-861	123,2	98,7	-445	3 096	4 101	-1 005	149,1	119,4	-520
XII	2 758	3 796	-1 038	111,9	89,6	-798	3 065	4 216	-1 151	125,8	100,8	-882
Rok 2000	28 256	41 424	-13 168	107,2	101,7	-9 946	30 768	44 970	-14 202	124,5	117,5	-10 672
Średnio- miesięczne	2 354,7	3 452,0	-1 097,3			-828,8	2 564,0	3 747,5	-1 183,5			-889,3
I/ 2001	2 431	3 946	-1 515	126,5	116,7	-959	2 591	4 200	-1 609	136,7	126,0	-1 011
II	2 391	3 117	-726	117,7	98,0	-532	2 595	3 383	-788	125,9	104,8	-586
III	2 614	3 520	-906	110,2	97,4	-739	2 873	3 870	-997	117,0	103,4	-824
IV	2 559	3 268	-709	125,9	105,1	-522	2 866	3 662	-796	133,4	111,4	-579
V	2 472	3 637	-1 165	102,7	109,9	-737	2 830	4 168	-1 338	106,7	114,3	-848
VI	2 477	3 379	-902	103,3	98,3	-951	2 897	3 954	-1 057	114,7	109,2	-1 106
VII	2 554	3 382	-828	103,2	96,2	-305	2 972	3 930	-958	112,9	105,1	-346
VIII	2 616	3 634	-1 018	115,3	101,1	-360	2 902	4 035	-1 133	115,7	101,6	-399
IX	2 288	3 177	-889	94,5	93,6	-308	2 510	3 488	-978	90,4	89,6	-338
X	2 778	3 952	-1 174	110,2	110,4	-836	3 067	4 363	-1 296	104,0	104,2	-923
XI	2 555	3 508	-953	96,4	99,9	-418	2 878	3 954	-1 076	93,0	96,4	-470
XII	2 540	3 430	-890	92,1	90,4	-499	2 842	3 841	-999	92,7	91,1	-562
Rok 2001	30 275	41 950	-11 675	107,1	101,3	-7 166	33 823	46 848	-13 025	109,9	104,2	-7 992
Średnio- miesięczne	2 522,9	3 495,8	-972,9			-597,2	2 818,6	3 904,0	-1 085,4			-666,0
I/ 2002	2 305	3 414	-1 109	94,8	86,5	-870	2 608	3 862	-1 254	100,7	92,0	-966
II	2 132	2 950	-818	89,2	94,6	-824	2 452	3 391	-939	94,5	100,2	-950
III	2 447	3 148	-701	93,6	89,4	-652	2 793	3 594	-801	97,2	92,9	-743
IV	2 695	3 437	-742	105,3	105,2	-634	3 038	3 879	-841	106,0	105,9	-716
V	2 600	3 414	-814	105,2	93,9	-568	2 833	3 722	-889	100,1	89,3	-613
VI	2 675	3 355	-680	108,0	99,3	-430	2 797	3 508	-711	96,5	88,7	-451
VII	3 155	3 761	-606	123,5	111,2	-109	3 177	3 791	-614	106,9	96,5	-119
VIII	2 665	3 559	-894	101,9	97,9	-276	2 727	3 642	-915	94,0	90,3	-284
IX	2 855	3 753	-898	124,8	118,1	-524	2 912	3 826	-914	116,0	109,7	-529
X	3 123	4 162	-1 039	112,4	105,3	-566	3 182	4 241	-1 059	103,7	97,2	-580
XI	3 007	4 095	-1 088	117,7	116,7	-752	3 004	4 090	-1 086	104,4	103,4	-753
XII	3 286	4 249	-963	129,4	123,9	-495	3 223	4 166	-943	113,4	108,5	-484
Rok 2002	32 945	43 297	-10 352	108,8	103,2	-6 700	34 746	45 712	-10 966	102,7	97,6	-7 188
Średnio- miesięczne	2 745,4	3 608,1	-862,7			-558,3	2 895,5	3 809,3	-913,8			-599,0

POLSKA 2004. RAPORT O STANIE HANDLU ZAGRANICZNEGO

Okres	w mln USD			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących	w mln euro			Dynamika w % analogiczny m-c ub.r. = 100		Saldo rachunków obrotów bieżących
	eksport	import	saldo	eksport	import		eksport	import	saldo	eksport	import	
I/ 2003	2 938	4 137	-1 199	127,5	121,2	-752	2 761	3 895	-1 134	105,9	100,9	-710
II	2 837	3 468	-631	133,1	117,6	-523	2 634	3 220	-586	107,4	95,0	-485
III	3 195	3 738	-543	130,6	118,7	-282	2 957	3 462	-505	105,9	96,3	-257
IV	3 242	4 173	-931	120,3	121,4	-509	2 983	3 840	-857	98,2	99,0	-469
V	3 454	4 252	-798	132,8	124,5	-494	2 983	3 670	-687	105,3	98,6	-420
VI	3 466	4 031	-565	129,6	120,1	-111	2 971	3 458	-487	106,2	98,6	-105
VII	3 719	4 671	-952	117,9	124,2	-282	3 269	4 103	-834	102,9	108,2	-244
VIII	3 186	4 026	-840	119,5	113,1	-155	2 862	3 619	-757	105,0	99,4	-146
IX	3 712	4 265	-553	130,0	113,6	101	3 301	3 794	-493	113,4	99,2	100
X	4 162	4 936	-774	133,3	118,6	210	3 555	4 218	-663	111,7	99,5	177
XI	3 939	4 706	-767	131,0	114,9	-386	3 362	4 015	-653	111,9	98,2	-325
XII	4 959	6 075	-1 116	150,9	143,0	-835	4 032	4 937	-905	125,1	118,5	-670
Rok 2003	42 809	52 478	-9 669	129,9	121,2	-4 018	37 670	46 231	-8 561	108,4	101,1	-3 554
Średnio- miesięczne	3 567,4	4 373,2	-805,8			-334,8	3 139,2	3 852,6	-713,4			-296,2

Źródło: dane NBP.

Zespół Analiz Handlu Zagranicznego

Analiza struktury geograficznej obrotów towarowych w ujęciu dolarowym wskazuje na znaczący udział krajów Unii Europejskiej (głównie Niemiec) w płatnościach handlu zagranicznego (blisko 70% zarówno po stronie wpływów za eksport, jak i wydatków na import). Znaczącą pozycję zajmują też obroty z grupą krajów pozostałych, w tym z USA.

Tabela 3. Obroty towarowe handlu zagranicznego w 2003 r.

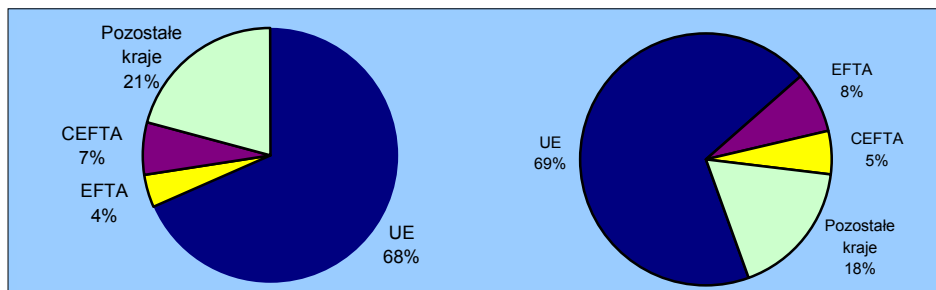
Grupy krajów	Wpływy z eksportu	Wydatki na import	Saldo	Dynamika 2002=100		Struktura w %	
	w mln USD			eksport	import	eksport	import
POLSKA	42 809	52 478	-9 669	129,9	121,2	100,0	100,0
w tym:							
Unia Europejska	29 300	36 307	-7 007	129,2	120,8	68,3	69,1
EFTA	1 811	4 157	-2 346	167,7	135,8	4,2	7,9
CEFTA	2 864	2 858	6	153,5	144,0	6,7	5,4
Pozostałe kraje	8 941	9 256	-315	121,3	112,9	20,8	17,6

Źródło: dane NBP.

Wykres 4. Struktura geograficzna obrotów handlu zagranicznego w 2003 r.

a) wpływy z eksportu

b) wydatki na import



Źródło: dane NBP.

Strumienie obrotów płatniczych z tytułu transakcji handlowych między polskim systemem bankowym i bankami zagranicznymi funkcjonującymi w poszczególnych obszarach geograficznych bardzo znacznie odbiegają od strumieni fizycznego przepływu towarów między Polską i poszczególnymi ugrupowaniami rynków. Szczególnie wyraźna dysproporcja między skalą obrotów rzeczowych i płatniczych występuje w handlu z Rosją i Stanami Zjednoczonymi. Znaczna część płatności z tytułu eksportu do Rosji, jak i z tytułu importu z tego rynku

przepływa przez banki amerykańskie, skutkiem czego obroty rzeczowe z Rosją zdecydowanie przewyższają obroty płatnicze z tym krajem, podczas gdy w obrotach z USA występuje sytuacja odwrotna. Szczegółową strukturę geograficzną obrotów płatniczych zamieszczono w tabeli 4.

Tabela 4. Zestawienie dotyczące obrotów towarowych handlu zagranicznego sporządzone na podstawie bilansu płatniczego na bazie płatności

w mln USD

POLSKA		Eksport	Import	Saldo	Struktura w %	
		w mln USD			eksport	import
I.	OBROTY TOWAROWE OGÓŁEM	42 916	52 578	-9 662	100,0	100,0
II.	UNIA EUROPEJSKA, w tym	29 300	36 307	-7 007	68,3	69,1
1.	Niemcy	13 710	14 897	-1 187	31,9	28,3
2.	Włochy	1 301	3 555	-2 254	3,0	6,8
3.	Francja	2 136	3 063	-927	5,0	5,8
4.	Wielka Brytania	3 819	3 313	506	8,9	6,3
5.	Holandia	2 345	3 008	-663	5,5	5,7
6.	Belgia	1 333	2 225	-892	3,1	4,2
7.	Szwecja	1 200	1 210	-10	2,8	2,3
8.	Dania	926	780	146	2,2	1,5
9.	Austria	1 116	1 955	-839	2,6	3,7
10.	Hiszpania	485	986	-501	1,1	1,9
11.	Portugalia	242	81	161	0,6	0,2
12.	Finlandia	388	681	-293	0,9	1,3
13.	Grecja	50	115	-65	0,1	0,2
14.	Irlandia	153	271	-118	0,4	0,5
15.	Luxemburg	96	167	-71	0,2	0,3
III.	EFTA, w tym	1 811	4 157	-2 346	4,2	7,9
1.	Szwajcaria	1 474	3 634	-2 160	3,4	6,9
2.	Norwegia	288	361	-73	0,7	0,7
IV.	CEFTA, w tym	2 864	2 858	6	6,7	5,4
1.	Czechy	1 262	1 364	-102	2,9	2,6
2.	Słowacja	478	620	-142	1,1	1,2
3.	Węgry	737	614	123	1,7	1,2
4.	Słowenia	97	176	-79	0,2	0,3
5.	Rumunia	292	81	211	0,7	0,2
V.	Pozostałe kraje, w tym	8 941	9 256	-315	20,8	17,6
1.	Cypr	56	794	-738	0,1	1,5
2.	Rosja	731	1 096	-365	1,7	2,1
3.	USA	4 156	3 219	937	9,7	6,1
4.	Japonia	76	190	-114	0,2	0,4

* na podstawie danych wstępnych.

Źródło: dane NBP.

Rozdział 3

OBROTY TOWAROWE W UJĘCIU RZECZOWYM (wg GUS)

3.1. Wysoki przyrost obrotów dolarowych i znacznie mniejszy w euro

W 2003 roku wartość eksportu w ujęciu rzeczowym osiągnęła 53,6 mld USD i okazała się aż o 12,6 mld USD, tj. o 30,6% wyższa niż w roku poprzednim. Tempo wzrostu importu w tym okresie (z poziomu 55,1 mld USD w 2002 r. do 68 mld USD w 2003 r.) było wprawdzie o 7 pkt niższe, jednak jego przyrost w wymiarze bezwzględnym był o ponad 0,3 mld USD wyższy, co skutkowało wzrostem deficytu obrotów z poziomu 14,1 mld USD do 14,4 mld USD.

Dynamika wzrostu wartości obrotów wyrażonych w euro w analizowanym okresie była zdecydowanie niższa niż w ujęciu dolarowym.

Różnicę w tempie wzrostu obrotów zarówno po stronie eksportu, jak i importu tłumaczy w głównej mierze pokaźna aprecjacja euro w stosunku do USD, jaka nastąpiła od 2002 roku. Obok deprecjacji złotego złożyły się także na nią, chociaż jedynie w niewielkim stopniu, dwa inne czynniki, a mianowicie:

- **wyższy poziom odniesienia** obrotów przeliczonych na euro w porównaniu z przeliczeniem dolarowym w 2002 roku – jako roku bazowym. Eksport wzrósł z poziomu blisko 43,5 mld euro (równowartość 41 mld USD) w 2002 roku do 47,5 mld euro (równowartość 53,6 mld USD) w 2003 roku, tj. zaledwie o 9,3%. Wzrost importu odpowiednio z 58,5 mld euro (równowartość 55,1 mld USD) do 60,4 mld euro (równowartość 68 mld USD) sięgnął zaledwie 3,2%.
- **zmiany struktury walutowej rozliczeń** w 2003 roku w stosunku do roku poprzedniego (wzrost udziału euro i złotego, kosztem dolara – po stronie eksportu oraz niewielki spadek udziału euro i dolara na korzyść złotego – po stronie importu).

3.2. Obroty handlowe w roku 2003 na tle kilkunastu lat poprzednich

Ogólne wyniki wymiany towarowej uzyskane w 2003 roku, korzystnie wyróżniają się na tle poprzednich 12 lat transformacji gospodarczej. Zadecydowało o tym nie tylko dawno nie notowane ożywienie obrotów, szczególnie po stronie eksportu, ale także równoczesne uzyskanie dalszej wyraźnej poprawy stanu zrównoważenia wymiany. Przyrost obrotów w ciągu 2003 roku sięgnął 25,5 mld USD, czyli był pod względem skali mniejszy zaledwie o około 3,5 mld USD od wartości obrotów w 1992 roku. Wartość obrotów 2003 roku przekroczyła 121 mld USD, osiągając poziom 4-krotnie większy niż w 1991 roku. Eksport wzrastał w tym czasie znacznie wolniej niż import (odpowiednio: 3,6-krotnie oraz 4,4-krotnie). Pod względem tempa wzrostu wartości dolarowej obrotów 2003 rok był porównywalny jedynie z 1995 rokiem, kiedy to zarówno w eksporcie, jak i po stronie importu odnotowano wzrost o ponad 30%. W pozostałych latach tempo wzrostu było zdecydowanie niższe, szczególnie po stronie eksportu.

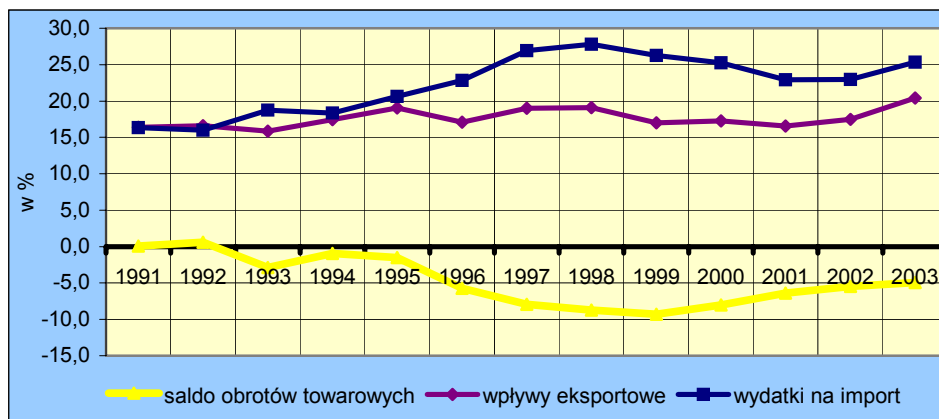
W 1992 roku odnotowano spadek eksportu o 11,5%, a w 1999 roku – w następstwie kryzysu rosyjskiego nastąpiło niewielkie załamanie obrotów po obu stronach.

Tabela 5. Obroty handlu zagranicznego w latach 1991–2003

Rok	wg NBP						wg SAD					
	w mln USD			dynamika rok poprzedni = 100			w mln USD			dynamika rok poprzedni = 100		
	eksport	import	saldo	eksport	import		eksport	import	saldo	eksport	import	
1991	12 760	12 709	51	117,5	146,9		14 903	15 522	-619	104,1	162,9	
1992	13 997	13 485	512	109,7	106,1		13 187	15 913	-2 726	88,5	102,5	
1993	13 598	16 080	-2 482	97,1	119,2		14 143	18 834	-4 691	107,2	118,4	
1994	17 024	17 919	-895	125,2	111,4		17 240	21 596	-4 356	121,9	114,7	
1995	22 878	24 790	-1 912	135,0	138,3		22 895	29 050	-6 155	132,8	134,5	
1996	24 453	32 632	-8 179	106,8	131,6		24 440	37 137	-12 697	106,7	127,8	
1997	27 229	38 549	-11 320	111,3	118,1		25 751	42 307	-16 556	105,4	113,9	
1998	30 122	43 842	-13 720	110,6	113,7		28 229	47 054	-18 825	109,6	111,2	
1999	26 347	40 727	-14 380	87,5	92,9		27 407	45 911	-18 504	97,1	97,6	
2000	28 256	41 424	-13 168	107,2	101,7		31 651	48 940	-17 289	115,5	106,6	
2001	30 275	41 950	-11 675	107,1	101,3		36 092	50 275	-14 183	114,0	102,7	
2002	32 945	43 297	-10 352	108,8	103,2		41 010	55 113	-14 103	113,6	109,6	
2003	42 916	52 577	-9 661	130,3	121,4		53 577	68 004	-14 427	130,6	123,4	

Źródło: dane NBP i GUS.

Wykres 5. Udział obrotów handlu zagranicznego w PKB w latach 1991–2003



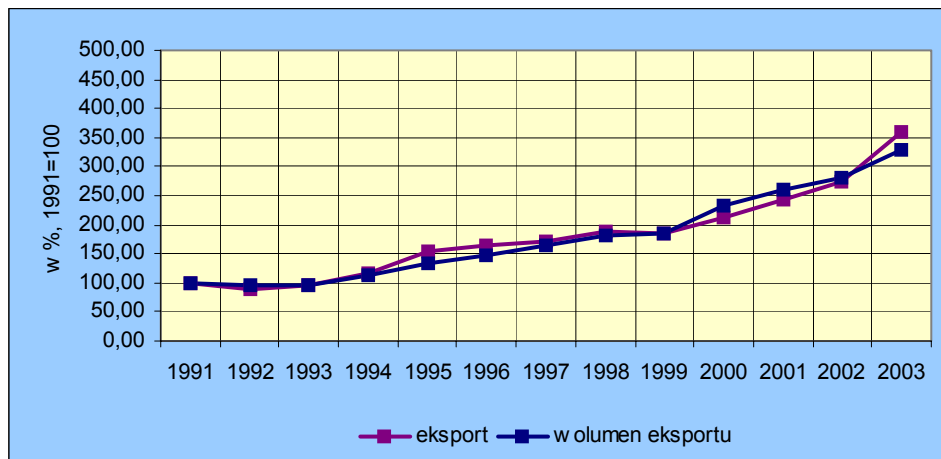
Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych NBP.

3.2.1. Przyspieszony wzrost wolumenu eksportu

W latach 1992–2002 eksport w wyrażeniu dolarowym wzrastał średnio w tempie 10,2%, czyli 3-krotnie wolniej niż w 2003 roku (wzrost o ponad 30%). Natomiast średni wzrost jego wolumenu w tych latach (w tempie 10,1%, czyli nieco niższym od wartości dolarowej) okazał się tylko niespełna 2-krotnie wolniejszy niż w 2003 roku. Mogłoby to wskazywać, że na tle sytuacji w latach 1992–2002 dynamika wzrostu wolumenu eksportu w 2003 roku była relatywnie niższa niż w wymiarze walutowym. Jednak po uwzględnieniu bardzo znacznego osłabienia dolara w 2003 roku wobec euro i większości innych walut znaczących w polskim eksporcie, a także wobec złotego (szacowanego przeciętnie na około 14%), wzrost realnej wartości dolarowej eksportu należałoby szacować na poziomie ponad 2-krotnie niższym niż w wymiarze nominalnym, tj. na ok. 15%. Tym samym tempo wzrostu eksportu w jego realnym wymiarze dolarowym w 2003 roku należałoby oceniać jako niższe o około 4 pkt od tempa wzrostu wolumenu eksportu. Oznaczałoby to dość znaczne pogorszenie relacji między przyrostem wpływów dewizowych z eksportu, a przyrostem jego wolumenu w 2003 roku w porównaniu z podobną średnią relacją za okres 1992–2002.

Niezależnie jednak od tego sam fakt podwojenia średniego tempa wzrostu wolumenu eksportu w 2003 roku w porównaniu do średniego tempa jego wzrostu w okresie poprzednich 11 lat, może świadczyć o znacznym potencjale eksportowym polskiej gospodarki i możliwościach szybkiego jego uruchomienia w sprzyjających uwarunkowaniach kursowych.

Wykres 6. Zmiany wartości eksportu i jego wolumenu w latach 1992–2003

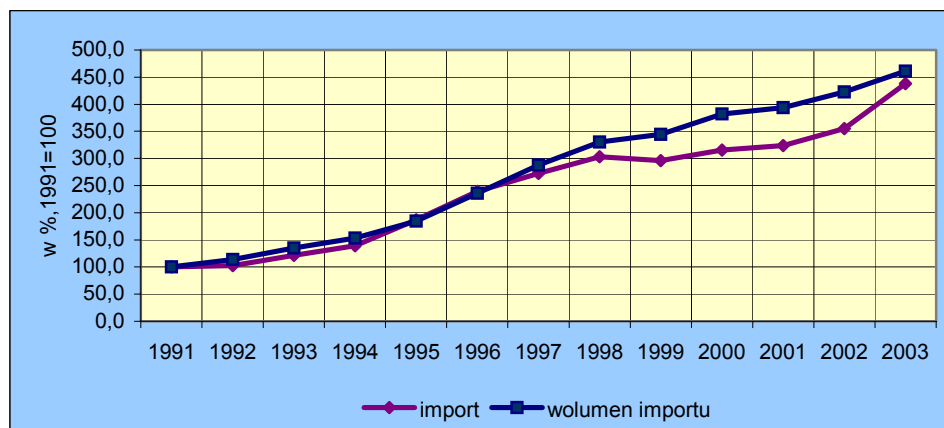


Źródło: obliczenia DAE MGiP na podstawie danych GUS.

3.2.2. Umiarkowany wzrost wolumenu importu

Import w wymiarze dolarowym wzrastał w okresie 1992–2002 średniorocznie o 12,7%. Natomiast tempo wzrostu jego wolumenu było o 1,5 pkt szybsze, co można oceniać jako zjawisko korzystne, zarówno z punktu widzenia kosztów restrukturyzacji gospodarki, jak i kosztów zaopatrzenia rynku wewnętrznego i poziomu inflacji. Rok 2003 przyniósł jednak niekorzystne odwrócenie tej relacji. Nie było ono wprawdzie tak drastyczne jak wskazywałoby proste porównanie tempa wzrostu wartości dolarowej importu, w nominalnym wymiarze tej waluty (23,4%), z tempem wzrostu jego wolumenu (ok. 8,2%), niemniej jednak sam fakt odwrócenia poprzedniej proporcji wymaga odnotowania. Biorąc pod uwagę, że realna wartość dolara odniesiona do koszyka walut obcych znaczących w rozliczeniach polskiego importu (włącznie z walutą krajową, przy uwzględnieniu ukształtowanej w roku ubiegłym struktury walutowej importu) obniżyła się w 2003 roku po stronie importu o ok. 11%, ocenia się, że tempo wzrostu realnej wartości dolarowej importu wyniosło ok. 11,2%. Mimo tak znacznej korekty w dół okazało się ono jednak o ponad 2 pkt wyższe od tempa wzrostu wolumenu importu w 2003 roku, co świadczy o dość wyraźnym wzroście wydatków dewizowych na jednostkę wolumenu importu, czyli o jego relatywnym podrożeniu.

Wykres 7. Zmiany wartości importu i jego wolumenu w latach 1992–2003



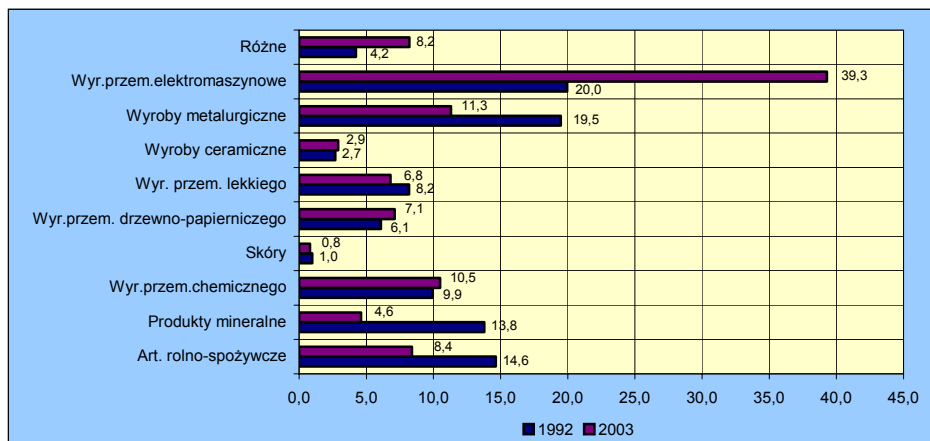
Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych GUS.

Taka sytuacja z naturalnych względów oddziaływała w kierunku racjonalizacji zakupów importowych. Dotyczyło to głównie zakupów dokonywanych na rynkach Europy Zachodniej, rozliczanych w euro i innych relatywnie mocnych walutach. Natomiast skala ograniczeń wolumenu importu rozliczanego w dolarach, m.in. ropy i gazu, była niewspółmiernie mniejsza, po części ze względu na niższe ceny transakcyjne a po części na niemożność redukcji popytu importowego, zwłaszcza w przypadku surowców.

3.2.3. Długofalowe zmiany struktury eksportu

Obok pokaźnego przyrostu skali obrotów 2003 rok przyniósł równocześnie dalszą poprawę jakościową w polskim eksporcie, wyrażającą się w unowocześnieniu oferty towarowej i wzroście jej konkurencyjności (patrz tabela 6). Udział towarów o wysokim stopniu przetworzenia i tym samym relatywnie najmniej wrażliwych na dekonunkturę na rynkach (głównie wyroby elektromaszynowe i środki transportu – należące do sekcji XVI–XVIII) przekroczył 47% i był niemal 2-krotnie wyższy niż w 1992 roku. Równocześnie zmalał udział surowców i relatywnie nisko przetworzonych półfabrykatów metalurgicznych (sekcje V i XV) z ponad 33% w 1992 roku do 16% w 2003 roku. Te korzystne tendencje są odzwierciedleniem postępu w procesie restrukturyzacji gospodarki, realizowanym przy znacznym zaangażowaniu kapitału zagranicznego.

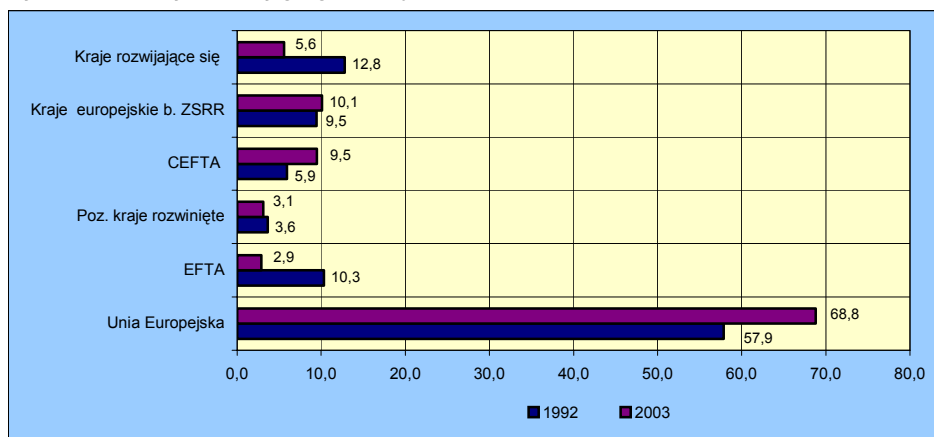
Wykres 8. Zmiany struktury przedmiotowej eksportu w latach 1992–2003 (w %)



Źródło: dane GUS.

Unowocześnienie i wzrost konkurencyjności polskiej oferty eksportowej znajduje swe realne potwierdzenie w zmianach struktury geograficznej (patrz tabela 7). Udział rynków wysoko rozwiniętych (czyli stawiających relatywnie wysokie wymagania jakościowe) w polskim eksporcie zwiększył się w okresie minionych lat o około 5 pkt do poziomu blisko 75% w 2003 roku, w tym udział rynków UE – o 11 pkt do poziomu blisko 69%. W ostatnich dwóch latach nie odnotowano wprawdzie wzrostu udziału UE w polskim eksporcie, ale już sam fakt stabilizacji tego udziału przy bardzo dynamicznym wzroście skali eksportu w tym okresie, zwłaszcza w 2003 roku, należy uznać za znaczne osiągnięcie.

Wykres 9. Zmiany struktury geograficznej eksportu w latach 1992–2003 (w %)



Źródło: dane GUS.

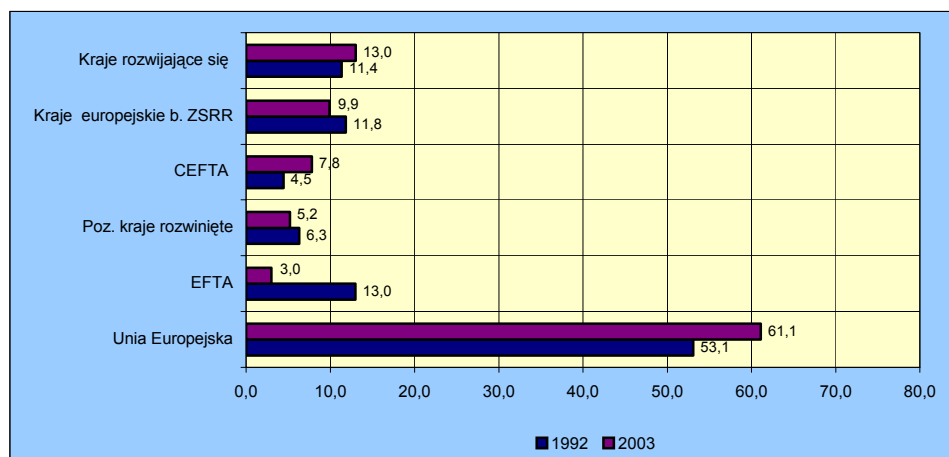
Tabela 6.

Tabela 7.

3.2.4. Długofalowe zmiany struktury importu

Ponad 3,6-krotnemu wzrostowi wolumenu importu w okresie minionych 12 lat towarzyszyły znaczące zmiany jego struktury geograficznej i przedmiotowej.

Wykres 10. Zmiany struktury geograficznej importu w latach 1992–2003 (w %)

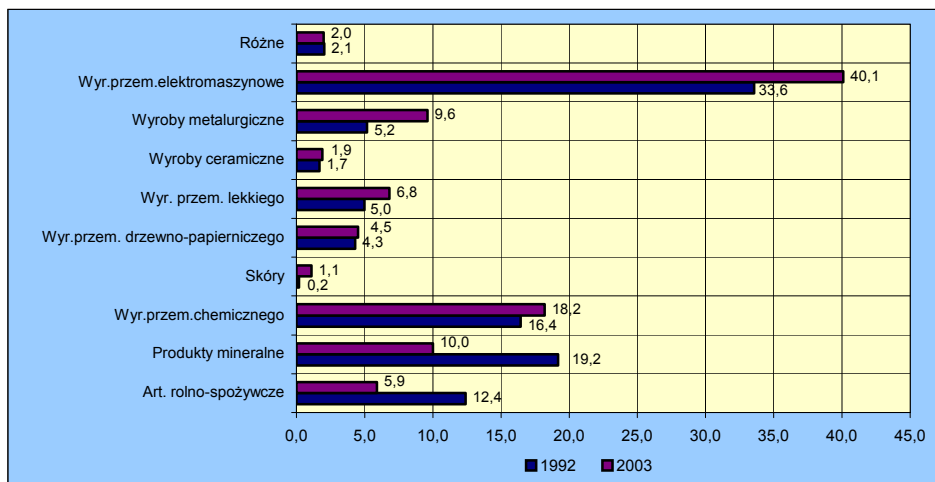


Źródło: dane GUS.

Jakkolwiek udział rynków wysoko rozwiniętych obniżył się w tym okresie o ponad 3 pkt do 69,3%, to równocześnie wyraźnie zwiększył się udział rynków unijnych (z 53,1% w 1992 r. do 61,1% w 2003 r.). Reorientacja na rynki unijne spowodowała zmniejszenie udziału rynków b. ZSRR w ogólnym imporcie z 11,8% w 1992 roku do 10,3% w 2003 roku. Zmniejszył się tu także, chociaż w mniejszym stopniu (z 8,5% do 7,7%), udział Rosji w łącznym imporcie, mimo rosnącego importu ropy i gazu z tego rynku.

Znacznie poważniejsze zmiany zaszły w tym okresie w strukturze towarowej importu. Ponad dwukrotnie (z 12,4% do 5,9%) zmalał udział towarów rolno-spożywczych. W podobnym tempie (z 19,2% do 10%) obniżył się udział produktów mineralnych. Równocześnie znacznie wzrósł udział importu wyrobów i półfabrykatów przemysłu maszynowego (z 33,6% w 1992 r. do 40% w 2003 r.), co wyraziło się w ponad 5-krotnym wzroście skali tego importu. Jeszcze szybciej wzrósł udział wyrobów metalurgicznych w ogólnym imporcie, co było rezultatem prawie 8-krotnego wzrostu skali tego importu (z 800 mln USD w 1992 r. do 6,5 mld USD w 2003 r.). Może to świadczyć o poważnym niedostosowaniu struktury produkcji sektora metalurgicznego do potrzeb rynku.

Wykres 11. Zmiany struktury przedmiotowej importu w latach 1992–2003



Źródło: dane GUS.

3.2.5. Dalsza poprawa stanu zrównoważenia obrotów handlowych

Jak wspomniano wcześniej, mimo spowolnienia tempa wzrostu importu, jego przyrost w wymiarze bezwzględny okazał się w omawianym okresie wyższy niż po stronie eksportu.

Odnotowany w rezultacie wzrost deficytu (o 324 mln USD) był wynikiem wzajemnej kompensacji: z jednej strony korzystnych wyników w handlu z UE-25 oraz z drugiej strony – pogorszenia stanu zrównoważenia obrotów z pozostałymi rynkami, zwłaszcza z rynkami tzw. krajów rozwijających się. O ile, w obrotach z pierwszą grupą rynków odnotowano poprawę salda wymiany o blisko 1,2 mld USD, o tyle w handlu z pozostałymi rynkami deficyt pogłębił się o ponad 1,5 mld USD, w tym z tzw. grupą krajów rozwijających się – o 1,3 mln USD i z Rosją o 630 mln USD.

Na pokazną poprawę salda wymiany z obecnymi i przyszłymi rynkami UE-25 złożyły się wyjątkowo korzystne wyniki handlu z Niemcami, gdzie notowany przed rokiem deficyt 154 mln USD udało się przekształcić w pokazną nadwyżkę w wysokości 0,7 mld USD. Efekt ten jest tym bardziej godny uwagi, że został osiągnięty mimo niesprzyjającej koniunktury na rynku niemieckim.

Tabela 8. Wskaźnik zrównoważenia obrotów handlu zagranicznego

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
POLSKA ogółem	-33,2	-25,3	-26,9	-51,9	-64,3	-66,7	-67,5	-54,6	-39,3	-34,4	-26,9
Unia Europejska	-20,5	-14,8	-17,1	-46,6	-63,4	-61,0	-54,3	-35,3	-23,5	-20,6	-12,8
EFTA	-89,6	-73,2	-150,9	-75,6	-164,0	-124,6	-104,3	-79,0	-32,2	-32,6	-29,4
Pozostałe kraje rozwinięte	-160,3	-75,6	-141,0	-229,6	-252,9	-66,6	-113,6	-212,7	-190,3	-157,8	-111,5
CEFTA	0,9	-11,6	-46,2	-43,5	-52,6	-44,0	-37,2	-30,0	-18,9	-10,9	-3,4
Kr. europejskie b.ZSRR	-68,6	-25,5	-2,1	-1,7	17,9	15,9	-42,4	-99,1	-54,8	-30,9	-25,1
w tym											
Kraje nadbałtyckie	-59,2	44,9	63,7	59,6	69,2	72,9	65,8	59,7	67,8	80,0	77,9
Kraje rozwijające się	-17,5	-31,2	-70,0	-112,9	-185,0	-238,7	-197,7	-158,1	-151,4	-187,9	-196,4

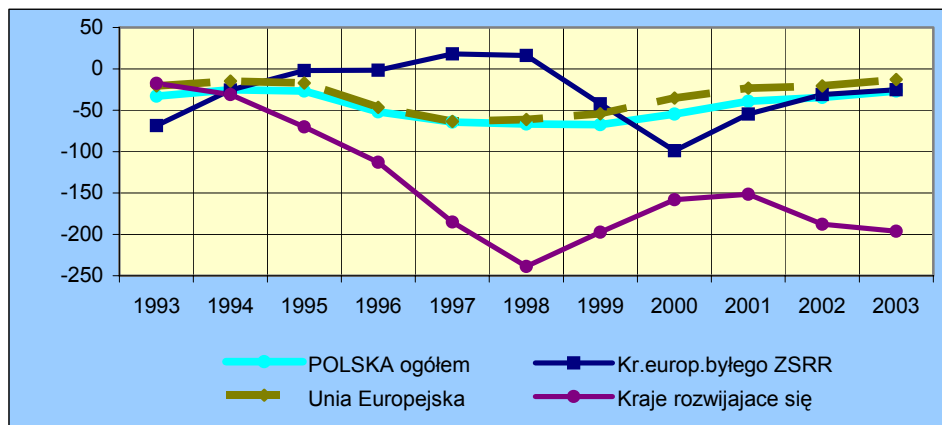
Źródło: obliczenia DAE na podstawie danych CIHZ.

Znaczącemu ożywieniu obrotów handlowych notowanemu w 2003 roku, zwłaszcza po stronie eksportu, towarzyszyła poprawa stanu ich zrównoważenia, wyrażanego tu umownie w postaci relacji salda wymiany do wielkości eksportu. Średni wskaźnik zrównoważenia polskich obrotów handlowych² (w ich ujęciu dolarowym), jakkolwiek nadal wysoce ujemny, wzrósł z poziomu -0,34 w 2002 roku do -0,28 w 2003 roku.

Jego poprawa jest kontynuacją trendu zapoczątkowanego przed 4 laty, a jego aktualny poziom jest blisko 2,5-krotnie korzystniejszy niż w 1999 roku (-0,68). Tak znaczny postęp jest tu w decydującej mierze efektem systematycznej poprawy stanu zrównoważenia wymiany z rynkami Unii Europejskiej. O ile jeszcze w 1998 roku deficyt w obrotach sięgał tu 61% eksportu realizowanego na te rynki (wskaźnik -0,61), o tyle w 2002 roku relacja ta nie przekroczyła 21% (-0,21), a w bieżącym roku 13% (-0,13). Spektakularnym przykładem tej pozytywnej tendencji jest wymiana z Niemcami, gdzie deficyt ponad 2,2 mld USD – notowany w 1998 roku przekształcił się w 2003 roku w nadwyżkę bliską 0,7 mld USD, a wskaźnik zrównoważenia poprawił się odpowiednio z -0,20 na +0,04.

² Wskaźnik zrównoważenia obrotów handlowych jest tu rozumiany jako relacja salda obrotów do wartości eksportu.

Wykres 12. Zmiany wskaźnika zrównoważenia obrotów handlowych Polski



Źródło: obliczenia DAE MGiP na podstawie danych CHIZ.

Krańcowo odmienna sytuacja występuje w handlu z rynkami WNP. Wskaźnik zrównoważenia obrotów, który w 1998 roku miał wartość dodatnią (+0,04) w następnych latach uległ pogorszeniu; do poziomu -0,80 w 2002 roku i -0,76 w 2003 roku. Negatywną wymowę tej tendencji w tym przypadku łagodzi dominacja większości tych rynków w polskim imporcie podstawowych surowców, zwłaszcza energetycznych. Dotyczy to w szczególności Rosji – głównego dostawcy ropy i gazu.

Zdecydowanie najgorsza sytuacja pod względem zrównoważenia wymiany występuje od lat w handlu z krajami rozwijającymi się, gdzie poziom deficytu już niemal tradycyjnie około dwukrotnie przewyższa eksport. Wskaźnik zrównoważenia wymiany uległ tu wprawdzie w ostatnich latach pewnej poprawie (z poziomu -2,35 w 1998 r. do -1,85 w 2002 r.), jednak w 2003 roku ponownie obniżył do -1,96. Relacja ta jest tutaj najbardziej niekorzystna w porównaniu do jakiegokolwiek innego ugrupowania rynków. Jaskrawą ilustracją tej sytuacji jest wymiana z Chinami, gdzie deficyt w 2003 roku (ponad 2,6 mld USD), podobnie jak w latach poprzednich ponad 10-krotnie przewyższył polski eksport na ten rynek. Istotne przyczyny tego stanu leżą, z jednej strony w niewspółmiernie wyższej konkurencyjności kosztowej (niskie koszty pracy) i cenowej (głęboka dewaluacja walut narodowych w następstwie kryzysu azjatyckiego) tamtejszych towarów w porównaniu z rodzimymi, a z drugiej w niedorozwoju i niedostosowaniu systemu promocji i wsparcia finansowego polskiego eksportu do potrzeb tych rynków.

Tabela 9. Wskaźnik zrównoważenia obrotów handlu zagranicznego

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Polska ogółem	-33,2	-25,3	-26,9	-52,0	-64,3	-66,7	-67,5	-54,6	-39,3	-34,4	-26,9
art. rolno-spożywcze	-37,0	-15,7	-19,0	-44,7	-14,2	-23,8	-26,5	-20,1	-12,4	-8,8	11,2
produkty mineralne	-58,3	-37,1	-40,2	-95,3	-117,1	-103,1	-141,8	-230,7	-155,2	-150,2	-176,5
wyr. przem. chemicznego	-160,6	-163,0	-127,6	-148,0	-161,5	-190,6	-215,4	-168,5	-155,0	-141,5	-120,4
skóry	-1,5	-29,3	-36,1	-69,0	-66,8	-48,7	-51,1	-69,1	-66,1	-73,7	-60,8
wyr. przem. drzewno-papier.	-4,4	6,4	-0,6	-20,7	-16,9	-16,0	-10,9	-0,8	5,2	11,1	20,7
wyr. przem. lekkiego	7,8	3,6	3,7	-2,7	-10,6	-13,7	-11,7	-13,0	-17,3	-26,5	-26,2
wyroby ceramiczne	14,0	20,9	-1,9	-14,4	-28,6	-24,3	-24,0	-15,0	-0,6	6,6	18,5
wyroby metalurgiczne	55,8	53,1	42,8	26,1	20,9	-3,0	-7,8	-0,9	-1,6	-2,7	-2,1
wyr. przem. elektro-maszyn.	-100,3	-89,4	-86,2	-121,2	-181,8	-128,7	-118,9	-73,1	-45,7	-38,1	-29,7
wyroby różne	48,6	61,9	65,2	63,9	62,1	55,0	55,8	60,4	64,5	67,8	69,8

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CIHZ.

Ogólna poprawa stanu zrównoważenia obrotów w 2003 roku została osiągnięta, przy dość zróżnicowanej sytuacji w poszczególnych grupach towarowych.

Zdecydowanie korzystne zmiany w tym zakresie w br. nastąpiły w grupach:

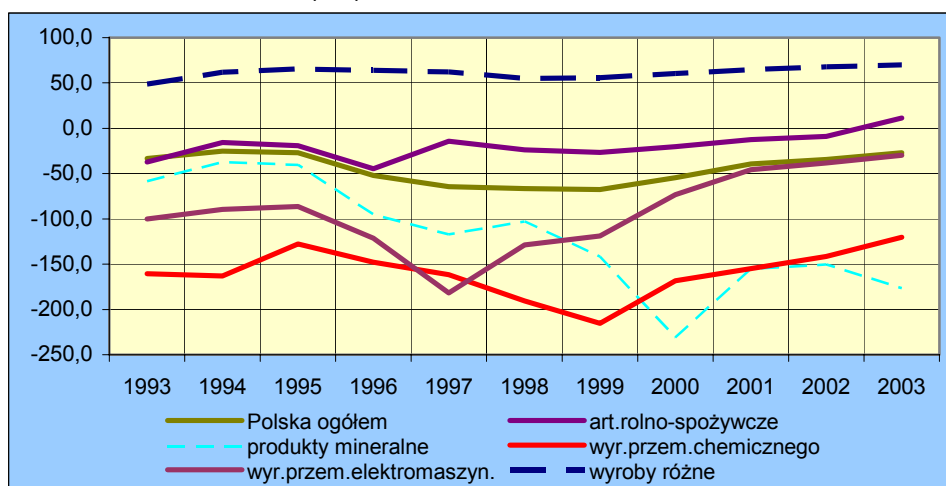
- **towarów rolno-spożywczych** (sekcje I–IV), gdzie w wyniku wzrostu eksportu aż o ponad 1,2 mld USD, przy relatywnie niewielkim wzroście importu, deficyt rzędu 290 mln USD w 2003 roku przekształcił się w nadwyżkę ponad 506 mln USD, a wskaźnik zrównoważenia uległ poprawie z poziomu –0,09 do +0,11;
- **wyrobów różnych** (sekcja XX), głównie mebli, gdzie dalszy dynamiczny wzrost eksportu (o ponad 1 mld USD w 2003 r.), przy niewspółmiernie niższym wzroście importu przyniósł wzrost tradycyjnie utrzymującej się nadwyżki w tej grupie towarowej o ponad 800 mln USD (do poziomu ponad 3,1 mld USD) i ugruntowanie się wskaźnika zrównoważenia wymiany na wyjątkowo wysokim poziomie (+0,70);
- **wyrobów drzewnych i papierniczych** (sekcje IX i X), gdzie wzrost eksportu o 961 mln USD przy niższym o niemal połowę wzroście importu przyniósł

poprawę dodatniego salda o 474 mln USD i poprawę wskaźnika zrównoważenia z +0,12 do +0,21.

Równocześnie nastąpiło dalsze znaczące pogorszenie stanu zrównoważenia wymiany w grupach:

- **produktów mineralnych** (sekcja V), gdzie przy stosunkowo niewielkim wzroście eksportu, głównie węgla i półproduktów (o niespełna 260 mln USD) odnotowano bardzo znaczny wzrost importu, głównie ropy i gazu (o blisko 1,3 mld USD), a w rezultacie dalsze pogorszenie i tak już bardzo niekorzystnego wskaźnika zrównoważenia z poziomu -1,50 do -1,76;
- **produktów przemysłu chemicznego** (sekcje VI i VII), gdzie tradycyjnie wysoki deficyt (5,8 mld USD w 2002 r.) uległ dalszemu pogłębieniu o ponad 900 mln USD w 2003 roku, a jego poziom (6,8 mld USD) jest o 1/5 wyższy od eksportu w tej grupie (wskaźnik -1,20);
- **wyrobów metalurgicznych** (sekcja XV), gdzie na skutek przyspieszenia wzrostu importu w porównaniu z eksportem niewielki deficyt obrotów w 2002 roku powiększył się w 2003 roku o około 320 mln USD.

Wykres 13. Zmiany wskaźnika zrównoważenia obrotów handlowych w przekroju towarowym w latach 1993–2003 (w %)



Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CHIZ.

Na tle powyższych zmian sytuację w najważniejszej w polskim handlu **grupie wyrobów elektromaszynowych** (sekcje XVI, XVII i XVIII) można oceniać jako względnie neutralną z punktu widzenia ogólnego stanu zrównoważenia wymiany. Wzrost deficytu był tu wprawdzie znaczący w wymiarze bezwzględnym (o 223 mln USD), jednak jego tempo było niższe od tempa wzrostu eksportu i w rezultacie wskaźnik zrównoważenia wymiany w tej grupie uległ poprawie (z $-0,38$ do $-0,30$).

3.3. Zmiany struktury obrotów handlu zagranicznego w roku 2003 na tle roku 2002

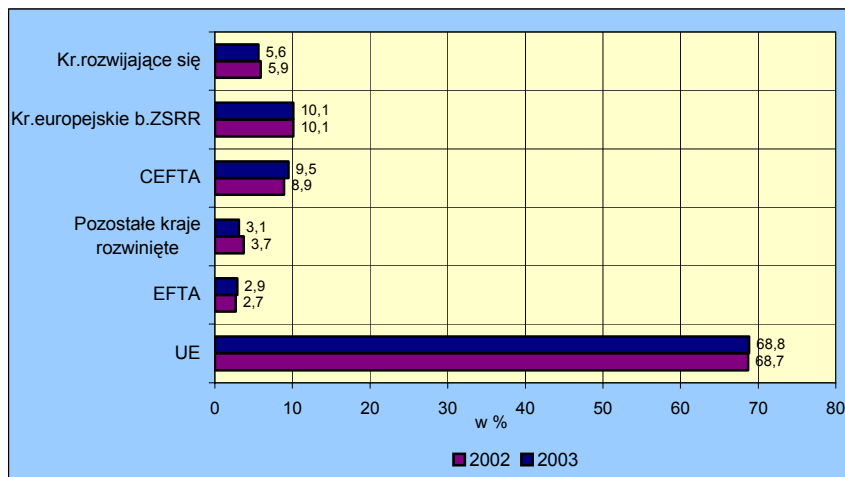
Rok 2003 przyniósł utrwalenie długookresowej reorientacji wymiany handlowej na rynki wysoko rozwinięte, zwłaszcza Unijne oraz na rynki krajów przystępujących do UE. Owocowało to dalszymi, z reguły korzystnymi zmianami struktury towarowej obrotów, szczególnie po stronie eksportu.

3.3.1. Zmiany struktury obrotów w przekroju geograficznym

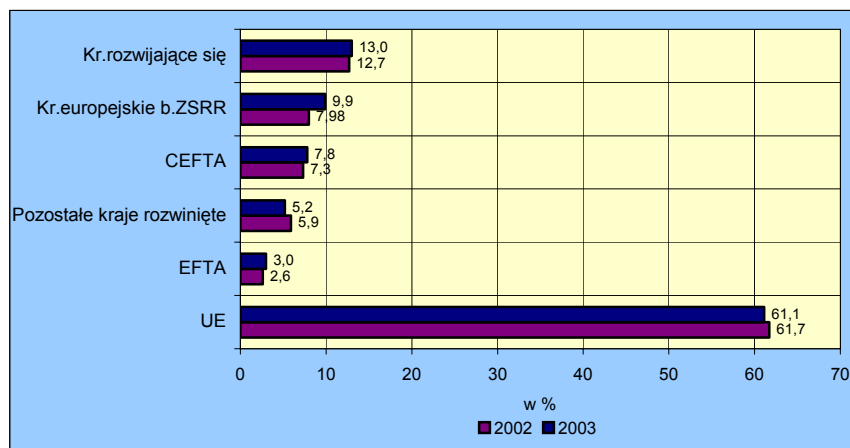
W 2003 roku, na tle poprzedniego roku, nie odnotowano poważniejszych zmian w strukturze obrotów handlowych. Ich kierunek wpisuje się jednak w ogólne długookresowe tendencje, a głównie: wzrostu znaczenia rynków UE, a także rynków CEFTA (wkrótce także unijnych) w polskim eksporcie (wzrost z 77,6% do 78,3%), a zarazem spadku udziału tzw. krajów rozwijających się w eksporcie (z 5,9% do 5,6%), przy równoczesnym wzroście ich udziału w imporcie (z 12,6% do 13%). Odnotowania wymaga także spadek udziału rynków WNP w eksporcie (z 7,2% do 7,0%) i równoczesny wzrost ich udziału w imporcie (z 9,6% do 9,7%). Spadek udziału tych rynków w eksporcie był głównie skutkiem spowolnienia eksportu do Rosji (wzrost tylko o 13,6%, czyli o 20 pkt wolniej od średniego tempa wzrostu eksportu).

Wykres 14. Struktura geograficzna obrotów handlu zagranicznego Polski w 2003 r.

a) eksport



b) import



Źródło: dane CIHZ.

3.3.2. Zmiany struktury przedmiotowej

Wśród zmian struktury przedmiotowej, generalnie stosunkowo niewielkich, pozytywnie wyróżniają się następujące:

- wzrost udziału eksportu towarów rolno spożywczych (z 8,0% do 8,4%) przy równoczesnym spadku udziału ich importu (z 6,5% do 5,9%). Zmiana ta może świadczyć o znaczącym potencjale Polski w eksporcie towarów rolno-spożywczych.
- wzrost udziału wyrobów elektromaszynowych (z 38,6% do 39,3%) odzwierciedlający generalną tendencję do unowocześnienia oferty towarowej

w polskim eksporcie, ale także równoczesny wzrost ich udziału w ogólnym imporcie (z 39,7% do 40,1%) – potwierdzający w znacznym stopniu utrzymywanie się wysokiej elastyczności importowej eksportu w tej grupie towarowej.

Jednocześnie należy odnotować niekorzystne zmiany w kilku innych grupach, a mianowicie:

- wyrobów metalurgicznych, gdzie spadek udziału w eksporcie obniżył się z 11,4% do 11,3%, przy równoczesnym, znacznym wzroście udziału w imporcie (z 8,5% do 9,6%) można wiązać z nienadążaniem procesu restrukturyzacji branży za zmianami struktury potrzeb rynku;
- wyrobów przemysłu lekkiego, głównie tekstylno-odzieżowych, których udział w obrotach uległ obniżeniu, zarówno po stronie eksportu (z 7,8% do 6,8%), jak i importu (z 7,5% do 6,9%). Zjawisko to można wiązać z coraz bardziej widocznym spadkiem konkurencyjności polskich producentów na rzecz wytwórców z innych krajów (np. z Ukrainy i b. Jugosławii) w dziedzinie przerobu uszlachetniającego, zwłaszcza w przemyśle odzieżowym.
- spadek udziału surowców mineralnych, głównie węgla i jego pochodnych, w eksporcie (z 5,4% do 4,6%), przy stabilizacji ich udziału w imporcie (10,1%) można uznać za naturalną konsekwencję aktualnych tendencji na światowym rynku paliw wyrażających się w spadku popytu i cen na węgiel na korzyść paliw ciekłych i gazowych.

3.3.3. Ważniejsze zmiany skali obrotów (w ujęciu bezwzględnym)

a) zmiany w przekroju geograficznym

Z ogólnej kwoty **przyrostu eksportu** w 2003 roku (o 12,6 mld USD) ponad połowa przypadła na 5 krajów członkowskich UE, tj.:

- Niemcy (przyrost o ponad 4 mld USD, tj. o 30,4%);
- Włochy (przyrost o 820 mln USD, tj. o 36,4%);
- Francję (przyrost o blisko 800 mln USD, tj. o 32,1%);
- Szwecję (przyrost o ponad 600 mln USD, tj. o 45,5%) oraz
- Wlk. Brytanię (o 570 mln USD, tj. o 26,9%).

Pokażne przyrosty odnotowano także w eksporcie na rynki dalszych 8 krajów (w większości unijnych), a mianowicie:

- Niderlandów (ponad 560 mln USD, tj. o 30,7%);
- Czech (o ponad 530 mln USD, tj. o 32,4%);
- Hiszpanii (o 411 mln USD, tj. o 56,8%);
- Norwegii (o 400 mln USD, tj. o 55%);
- Belgii (o 400 mln USD, tj. o 30,1%);
- Litwy (o blisko 400 mln USD, tj. o 42,2%);
- Ukrainy (o 380 mln USD, tj. o 32,3%) oraz
- Węgier (o 370 mln USD, tj. o 39,6%).

W tym kontekście należy odnotować wyraźne spowolnienie tempa wzrostu eksportu na ważny dla Polski rynek rosyjski (przyrost o 180 mln USD, tj. o 13,6%, czyli ponad dwukrotnie wolniejszy niż w eksporcie ogółem). W perspektywie krótkookresowej, sytuację tę można tłumaczyć w znacznym stopniu osłabieniem dolara, jako głównej waluty rozliczeń z tym rynkiem. Jednak także w dłuższym horyzoncie czasowym, tj. w ciągu minionych 4 lat, tempo wzrostu eksportu do Rosji jest dalekie od oczekiwań i możliwości podaży strony polskiej. Aktualna skala eksportu (1,5 mld USD w 2003 r.) jest tu nadal niewspółmiernie mniejsza od notowanej przed kryzysem rosyjskim, tj. blisko 2,1 mld USD w 1997 roku. Należy oceniać, że warunki realizacji polskiego eksportu na tamtejszy rynek uległy w ostatnich latach tak znacznemu zaostrzeniu (nie tylko w następstwie kryzysu, ale także ze względu na wysoką konkurencję ze strony eksporterów zachodnich oraz innych przyczyn natury pozaekonomicznej leżących po obu stronach), że odbudowanie pierwotnej skali polskiego eksportu do Rosji w 2005 roku (czyli w ciągu 5 lat po kryzysie) jest mało realne.

Spadek eksportu odnotowano w przypadku nielicznych a zarazem stosunkowo mniej znaczących rynków, min. Brazylii, Egiptu, Tajwanu, Izraela, Maroka i Australii.

Z ogólnej kwoty przyrostu **importu** w 2003 roku (o 12,9 mld USD) ponad połowa przypadła na 5 krajów, tj.:

- Niemcy (o 3,2 mld USD, tj. o 23,7%);
- Włochy (o 1,2 mld USD, tj. o 25,5%);
- Francja (o blisko 1 mld USD, tj. o 25,1%);
- Rosja (o ponad 800 mln USD, tj. o 18,6%) oraz
- Chiny (o ponad 800 mln USD, tj. o 39,1%).

Istotne przyrosty importu odnotowano także w obrotach z takimi krajami, jak:

- Czechy (o 544 mln USD, tj. o 30,4%);
- Wielka Brytania (o blisko 400 mln USD, tj. o 18,2%);
- Niderlandy (o 370 mln USD, tj. o 19%), a także
- Węgry (o 290 mln USD, tj. o 31,2%).

W roku 2003, podobnie jak w roku poprzednim, została powstrzymana zarysowana w latach 1999–2001 obiecująca tendencja do redukcji deficytu z krajami rozwijającymi się. W wyniku wyprzedzającego wzrostu importu w stosunku do eksportu na te rynki, import wzrósł o blisko 1,98 mld USD w 2003 roku, a deficyt pogłębił się o 1,3 mld USD do poziomu 5,8 mld USD (o 1,1 mld USD wyższego niż z krajami UE–15). Stan ten odzwierciedla strukturalne trudności w handlu z większością rynków azjatyckich, a w szczególności z Chinami. Wzrost importu z Rosji, w relacji z którą notuje się głębokie ujemne saldo obrotów, był głównie związany ze znaczącym wzrostem cen ropy naftowej i gazu ziemnego na światowych rynkach paliw.

Nieznaczne spadki importu odnotowano w obrotach ze Stanami Zjednoczonymi oraz z krajami o niewielkim udziale w polskim imporcie, m.in.: Mołdawią, Bośnią i Hercegowiną, Macedonią, Tanzanią i innymi.

b) zmiany skali obrotów w przekroju towarowym

Z ogólnej kwoty łącznego **przyrostu eksportu** w 2003 roku (o ponad 12,6 mld USD) ponad 6,7 mld USD, czyli więcej niż połowę, uzyskano w 30 największych (4-cyfrowych) pozycjach towarowych. Ich udział w ogólnym eksporcie był o 8 pkt niższy (wyniósł 45,6%), co oznacza, że stanowiły one nie tylko kluczową część polskiego eksportu, ale także jego część wykazującą najszybsze

tempo wzrostu. Jednocześnie, niewspółmiernie niski udział tej grupy towarów w ogólnym imporcie (zaledwie 20%) wskazuje na relatywnie niską elastyczność importową eksportu w tej grupie.

Należy jednak zauważyć, że w szeregu czołowych, pod względem wartości eksportu oraz skali jego przyrostu, pozycji w tej grupie nastąpił znaczący przyrost importu. Dotyczy to w szczególności samochodów osobowych (kod 8703 – sprowadzanych na cele konsumpcyjne) oraz części i akcesoriów samochodowych (kod 8708 – przeznaczonych na zużycie pośrednie), których import w skali 2003 roku wzrósł z 3,6 mld USD do blisko 5 mld USD, czyli znacznie szybciej niż import ogółem.

Wyjątkowo wysoki wzrost eksportu statków (kod 8901) z poziomu 1,1 mld USD do blisko 2,2 mld USD w 2003 roku należy postrzegać w kontekście znaczącego i rosnącego w ostatnich kilku latach udziału usług remontowych w eksporcie statków. Oznacza to, że na wykazaną tu w statystyce wartość eksportu składa się w pokaźnej części wartość statków skierowanych do remontu, klasyfikowana jako import – podobnie jak w innych przypadkach tzw. przerobu uszlachetniającego. Ponadto należy brać pod uwagę, że na skutek stosunkowo długotrwałego cyklu remontowego wartość statku dostarczonego do remontu w okresie poprzednim – wykazana w statystyce importu za ten właśnie okres, zostaje dopiero w roku następnym, czyli po zakończeniu remontu – zaliczona do wartości eksportu. W tym przypadku następuje statystyczne zawyżenie importu w okresie poprzednim (o wartość statku przed dokonaniem remontu) i podobne co do skali zawyżenie eksportu w roku sprawozdawczym. Sytuacja taka wystąpiła w latach 2002–2003. Wykazany w statystyce relatywnie wysoki import statków w 2002 roku w wysokości blisko 1,3 mld USD (o prawie 200 mln USD przewyższający eksport za ten okres) przeniósł się w znacznej części – po wykonaniu remontów – na relatywnie wysoką wartość eksportu wykazanego w 2003 roku. Czysto formalne porównanie poziomu obrotów po stronie eksportu i importu mogłoby w tym przypadku prowadzić do zbyt optymistycznej oceny sytuacji w eksporcie statków w 2003 roku.

Wśród 30 dominujących 4-cyfrowych pozycji towarowych **w imporcie** – stanowiących 40,2% importu ogółem w analizowanym okresie – czołowe miejsca, o wartości importu ponad 1 mld USD każda, zajmowały:

- paliwa ciekłe i gazowe (ropa naftowa na wartość 3,4 mld USD oraz gaz ziemny o wartości 1,7 mld USD);
- samochody osobowe (na wartość 3,4 mld USD) oraz części i akcesoria samochodowe (o wartości 1,6 mld USD);
- leki o wartości 2 mld USD.

Wymienione towary stanowiły 18% ogólnego importu, a ich wartość dolarowa wzrosła w analizowanym okresie o 44%, czyli w tempie o ponad 20 pkt procentowych szybszym niż import ogółem.

Wśród wymienionych czołowych pozycji należałoby także wymienić statki jako, że wykazany w statystyce celnej import sięgnął tu 1,6 mld USD. Jak już wspomniano wcześniej, na tak nienaturalnie wysoką w polskich warunkach wartość importu w tej pozycji towarowej złożyła się w decydującej mierze wartość statków skierowanych przez zagranicznych armatorów do remontu w polskich stoczniach. Statki te są nadal własnością kontrahentów zagranicznych i tym samym nie stanowią importu sensu stricto.

Tabela 10. 30 pozycji towarowych dominujących w eksporcie Polski w 2003 r. (analogiczny okres poprzedniego roku = 100%)

Lp.	Kod PCN	Nazwa towaru	2003			2002			Dynamika		Udział w	
			eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksportu	importu	eksporcie	importcie
			w mln USD			w % USD			w %		w %	
Ogółem			53 576,9	68 003,9	-14 427,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	130,6	123,4	100,0	100,0
1	8703	Pojazdy samochodowe osobowe, osob.-bagaż. (in. niż obj. poz. 8702) i wyścigowe	2 246,3	3 356,0	-1 109,7	1 393,7	2 532,7	-1 139,0	161,2	132,5	4,2	4,9
2	8901	Linowce pasażerskie, statki (łodzi) wyciecz., promy, statki towar., barki itp.	2 213,0	1 647,2	565,9	1 084,5	1 264,4	-179,9	204,1	130,3	4,1	2,4
3	8708	Części i akcesoria do pojazdów samochodowych wg poz. 8701 do 8705	2 156,9	1 615,1	541,8	1 400,5	1 071,0	329,5	154,0	150,8	4,0	2,4
4	9401	Mebłe do siedzenia, nawet do spania (bez obj. poz. 9402), ich części	2 136,6	357,9	1 778,7	1 506,5	213,8	1 292,7	141,8	167,4	4,0	0,5
5	8408	Silniki spalinowe tłokowe z zapłonem samoczynnym (średnio i wysokoprężne)	2 101,5	187,2	1 914,3	1 515,1	149,5	1 365,6	138,7	125,2	3,9	0,3
6	9403	Mebłe pozostałe i ich części, inne niż w poz. 9401 lub 9402	1 554,7	242,9	1 311,8	1 246,5	200,1	1 046,4	124,7	121,4	2,9	0,4
7	8544	Druty, kable, przewody elektryczne izolowane; przewody z włókien optycznych	1 192,0	428,4	763,6	880,6	328,9	551,7	135,4	130,2	2,2	0,6
8	8528	Urządzenia odbiorcze dla telewizji; monitory i projektory wideo	1 107,7	245,0	862,7	1 088,8	218,7	870,1	101,7	112,0	2,1	0,4
9	2701	Węgiel; brykiety, brykiety i podobne paliwa stałe wytwarzane z węgla	746,4	106,1	640,2	816,4	108,9	707,5	91,4	97,4	1,4	0,2
10	7308	Konstrukcje z wyłączeniem poz.9406 i części konstrukcji z żeliwa lub stali	697,2	190,2	507,1	540,0	158,7	381,4	129,1	119,9	1,3	0,3
11	4011	Opony pneumatyczne, gumowe, nowe	563,6	241,7	321,9	422,5	180,4	242,1	133,4	134,0	1,1	0,4
12	2704	Koks i półkoks z węgla, węgla brun. lub torfu, aglomer.; węgiel retortowy	535,1	3,9	531,2	352,0	4,2	347,8	152,0	93,3	1,0	0,0
13	7326	Artykuły żeliwne lub stalowe gdzie indziej nie wymienione	531,9	468,3	63,7	356,9	309,9	47,1	149,0	151,1	1,0	0,7
14	6204	Zestawy ubraniowe, odzież, żakiety, suknie, spódnice, spodnie, itp. damskie i dziewczęce	524,3	119,7	404,6	507,4	109,6	397,9	103,3	109,2	1,0	0,2
15	4818	Papier toaletowy, chustki, ręczniki, serwety, pieluszki, podpaski, tampony itp.	511,0	125,0	386,1	420,0	114,3	305,7	121,7	109,4	1,0	0,2

	PCN	Nazwa towaru	2003			2002			Dynamika		Udział w	
			eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksportu	importu	eksportcie	importcie
			w mln USD			w % USD			w %		w %	
		Ogółem	53 576,9	68 003,9	-14 427,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	130,6	123,4	100,0	100,0
16	7403	Miedź rafinowana i stopy miedzi, nieobrobione plastycznie	497,4	4,6	492,8	419,2	2,5	416,6	118,7	183,6	0,9	0,0
17	2710	Oleje ropy naftowej i z min. bit. inne niż surowe; przetwory g. in. nie wym. zaw. > = 70% olejów	467,5	779,3	-311,8	458,1	617,2	-159,1	102,0	126,3	0,9	1,1
18	8536	Urząd. elektryczne do przełącz., łączenia, zabezpiecz. obwodów do napięć < = 1000V	449,2	498,1	-48,9	323,6	381,5	-57,9	138,8	130,6	0,8	0,7
19	8409	Części nadające się do stosow. wyłącz. lub głównie do silników ujęt. w poz. 8407 i 8408	425,1	836,7	-411,5	295,6	588,2	-292,6	143,8	142,2	0,8	1,2
20		Zestawy ubraniowe, odzieżowe, marynarki, bluzery, spodnie, itp. męskie i chłopięce	415,2	97,0	318,2	356,2	70,6	285,6	116,6	137,3	0,8	0,1
21	8529	Części nadaj. się wyłącz. lub głównie do aparatury obj. poz. 8525 do 8528	407,3	173,3	234,0	182,0	161,2	20,9	223,7	107,5	0,8	0,3
22	2716	Energia elektryczna	406,5	68,9	337,6	243,2	83,7	159,6	167,1	82,3	0,8	0,1
23	3923	Artykuły do transportu i pakowania towarów z tworzy sztucz; korki, pokrywki, itp.	341,7	375,4	-33,7	241,2	277,1	-36,0	141,7	135,5	0,6	0,6
24	7216	Kątowniki, kształtowniki i profile ze stali niestopowej	341,5	109,9	231,5	247,9	103,8	144,2	137,7	105,9	0,6	0,2
25	8539	Żarówki lub lampy wyladowcze, zespoły nierozbier. wkł. reflekt., promienn. nadf. i podcz.	332,1	160,2	171,9	255,2	115,4	139,8	130,1	138,8	0,6	0,2
26	4802	Papier, tektura, niepowł. do pisanie, druku, na taśmy, w zwoj. ark; papier czerpany	325,2	225,3	99,8	259,8	182,6	77,1	125,2	123,4	0,6	0,3
27	8540	Lampy elektron.z gorącą i zimną katodą lub fotok., lampy próżn., prostow. itp.	312,0	432,8	-120,8	267,7	428,4	-160,7	116,5	101,0	0,6	0,6
28	4421	Artykuły drewniane, gdzie indziej nie wymienione	306,2	15,3	290,9	224,8	14,9	209,9	136,2	102,4	0,6	0,0
29	8481	Krany, kurki, zawory i pod. armatura, zawory redukcyjne i sterowniki termostatyczne	295,8	469,7	-173,9	212,1	347,5	-135,4	139,4	135,2	0,6	0,7
30	4418	Wyroby stolar. ciesielsk. płyty komórk. parkiet, dach. gontami z drewna	295,0	47,6	247,4	197,4	48,6	148,8	149,4	97,9	0,6	0,1
		RAZEM 30 TOWARÓW	24 435,7	13 628,5	10 807,2	17 715,6	10 388,1	7 327,5	137,9	131,2	45,6	20,0

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CIHZ.

Tabela 11. 30 pozycji towarowych dominujących w imporcie Polski w 2003 r. (analogiczny okres poprzedniego roku = 100%)

	Kod PCN	Nazwa towaru	2003			2002			Dynamika		Udział w	
			eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksportu	importu	eksportcie	importcie
			w mln USD			w mln USD			w %		w %	
		Ogółem	53 576,9	68 003,9	-14 427,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	130,6	123,4	100,0	100,0
1	2709	Oleje ropy naftowej i oleje otrzym. z mineralów bitum., surowe (ropa naftowa)	32,3	3 426,1	-3 393,8	90,6	2 922,1	-2 831,5	35,6	117,2	0,1	5,0
2	8703	Pojazdy samochodowe osobowe, osob.-bagaż. (in. niż obj. poz.8702) i wyścigowe	2 246,3	3 356,0	-1 109,7	1 393,7	2 532,7	-1 139,0	161,2	132,5	4,2	4,9
3	3004	Leki (bez poz. 3002, 3005, 3006) złożone, przygotowane w dawkach do sprzed. detalicznej	172,0	2 039,6	-1 867,6	154,5	1 780,6	-1 626,1	111,4	114,5	0,3	3,0
4	2711	Gazy ziemne i inne węglowodory gazowe	7,4	1 656,4	-1 649,0	7,0	1 167,5	-1 160,6	106,3	141,9	0,0	2,4
5	8901	Linie pasażerskie, statki (łodzi) wyciecz., promy, statki towar., barki itp.	2 213,0	1 647,2	565,9	1 084,5	1 264,4	-179,9	204,1	130,3	4,1	2,4
6	8708	Części i akcesoria do pojazdów samochodowych wg poz. 8701 do 8705	2 156,9	1 615,1	541,8	1 400,5	1 071,0	329,5	154,0	150,8	4,0	2,4
7	8471	Maszyny do automatycznego przetwarz. danych, urząd. do nich; czytniki magnetyczne	74,8	1 151,0	-1 076,2	66,8	1 035,2	-968,4	111,9	111,2	0,1	1,7
8	8525	Urządzenia nadawcze dla radio-telef., radiotelegraf., radiofonii lub telewizji; kamery	40,9	969,2	-928,3	40,5	806,3	-765,8	101,0	120,2	0,1	1,4
9	8409	Części nadaj. się do stosow. wyłącz. lub głów. do silników ujęt. w poz. 8407 lub 8408	425,1	836,7	-411,5	295,6	588,2	-292,6	143,8	142,2	0,8	1,2
10	2710	Oleje ropy naftowej i z min. bit. in. niż sur.; przetwory g. in. nie wym. zaw. > 70% olejów	467,5	779,3	-311,8	458,1	617,2	-159,1	102,0	126,3	0,9	1,1
11	8542	Elektroniczne układy scalone i mikro-assembly	152,0	727,5	-575,5	61,7	529,6	-467,9	246,3	137,4	0,3	1,1
12	8704	Pojazdy samochodowe do transportu towarowego	230,1	697,5	-467,4	512,2	602,8	-90,6	44,9	115,7	0,4	1,0
13	8413	Pompy do cieczy, wyposaż. lub nie w urząd. pomiarowe; podnośniki do cieczy	85,6	655,2	-569,7	63,2	495,2	-432,0	135,3	132,3	0,2	1,0
14	8701	Ciągniki (inne niż objęte pozycją nr 8709)	51,0	625,0	-574,0	64,1	359,7	-295,6	79,6	173,8	0,1	0,9
15	8479	Maszyny i urząd. mechan. do wykonyw. funkcji specj. g. in. nie wym. w nin. dziale	120,3	532,9	-412,6	115,1	472,1	-357,0	104,5	112,9	0,2	0,8
16	3926	Artykuły z tworzyw sztucznych in. niż 3915 do 3925, art. z mater. z poz. 3901 do 3914	290,7	510,2	-219,5	212,4	368,8	-156,4	136,9	138,3	0,5	0,8

Lp.	Kod PCN	Nazwa towaru	2003			2002			Dynamika		Udział w	
			eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksportu	importu	eksportcie	importcie
			w mln USD			w mln USD			w %		w %	
			Ogółem									
			53 576,9	68 003,9	-14 427,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	130,6	123,4	100,0	100,0
	8536	Urząd. elektryczne dla przełącz., łączenia, zabezpiecz. obwodów do napięć < = 1000V	449,2	498,1	-48,9	323,6	381,5	-57,9	138,8	130,6	0,8	0,7
18	3920	Płyty, arkusze, folie itp. z tworzyw sztucz. nie na podłożu, bez: komórek. wzmoc. lamin.	119,4	497,4	-378,0	92,3	394,4	-302,2	129,4	126,1	0,2	0,7
19	8481	Krany, kurki, zawory i podobna armatura do rur, zawory redukcji. i sterow. termostat.	295,8	469,7	-173,9	212,1	347,5	-135,4	139,4	135,2	0,6	0,7
20	7326	Artykuły żeliwne lub stalowe gdzie indziej nie wymienione	531,9	468,3	63,7	356,9	309,9	47,1	149,0	151,1	1,0	0,7
21	8473	Części i akcesoria głównie do maszyn ujętych w poz. nr 8469 do 8472	39,4	452,0	-412,6	33,7	398,3	-364,6	117,2	113,5	0,1	0,7
22	8517	Sprzęt elektryczny do telefonii i telegrafii przewodowej na prąd nośny	108,9	449,3	-340,3	110,0	467,4	-357,4	99,0	96,1	0,2	0,7
23	8414	Pompy powietrzne lub próżniowe, sprężarki i wentyl.; okapy wentyl. lub recykulacyjne	65,8	445,5	-379,7	57,4	321,7	-264,3	114,5	138,5	0,1	0,7
24	8540	Lampy elektronowe z gorącą i zimną katodą lub fotok. (np. lampy próżn., prostow. itp.)	312,0	432,8	-120,8	267,7	428,4	-160,7	116,5	101,0	0,6	0,6
25	4810	Papier i tektura powlecz. jedno- i obustron. kaolinem lub inn. subst. nieorgan.	77,0	428,4	-351,4	59,5	354,0	-294,4	129,3	121,0	0,1	0,6
26	8544	Druty, kable, przewody elektryczne izolowane; przewody z włókien optycznych	1 192,0	428,4	763,6	880,6	328,9	551,7	135,4	130,2	2,2	0,6
27	8302	Oprawy, okucia itp. wyroby z metali nieszl. do mebli, drzwi, schodów, okien itp.	203,3	414,0	-210,7	137,8	299,1	-161,2	147,5	138,4	0,4	0,6
28	7210	Wyroby walcowane, płaskie, ze stali niestop. szer. = > 600 mm, platerowane, powlekane,	45,9	391,1	-345,2	31,4	297,5	-266,1	146,2	131,5	0,1	0,6
29	3923	Artykuły do transportu i pakow. towar. z tworzyw sztucz.; korki, pokrywki, itp.	341,7	375,4	-33,7	241,2	277,1	-36,0	141,7	135,5	0,6	0,6
	9401	Meble do siedzenia, nawet do spania (bez obj. poz. 9402), ich części	2 136,6	357,9	1 778,7	1 506,5	213,8	1 292,7	141,8	167,4	4,0	0,5
		RAZEM 30 TOWARÓW	14 685,0	27 333,2	-12 648,2	10 331,4	21 433,0	-11 101,6	142,1	127,5	27,4	40,2

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CIHZ.

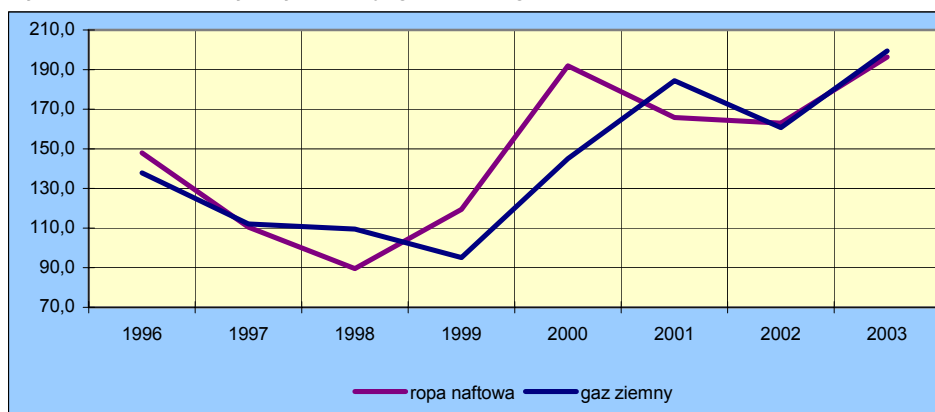
Rozdział 4

PODSTAWOWE KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU W LATACH 1999–2003

Utrzymujący się niemal od początku okresu transformacji znaczący deficyt wymiany handlowej jest w decydującej mierze skutkiem silnego uzależnienia importowego polskiej gospodarki. Jej wzmożona restrukturyzacja i modernizacja warunkująca wzrost konkurencyjności wymaga możliwie dynamicznego wzrostu tych strumieni importu, które bezpośrednio przekładają się na wzrost produkcji. Wśród trzech zasadniczych strumieni importu – wyodrębnianych w klasyfikacji BEC (Basic Economic Categories) na szczególną uwagę zasługują zatem: dobra inwestycyjne oraz dobra o charakterze zaopatrzeniowym. W aktualnych długookresowych uwarunkowaniach rozwojowych polskiej gospodarki generalnie ocenia się, że tempo wzrostu tych dwóch strumieni powinno wyprzedzić tempo wzrostu importu ogółem i tym samym tempo wzrostu importu konsumpcyjnego.

Do oceny przyjęto okres minionych 5 lat jako dostatecznie reprezentatywny. Jego początek, czyli rok 1999 – jako rok załamania obrotów towarowych w następstwie kryzysu rosyjskiego, rozpoczął zarazem okres spowolnienia wzrostu gospodarczego w Polsce trwającego do 2002 roku. W roku 1999 odnotowano także początek generalnej tendencji wzrostu cen surowców energetycznych.

Wykres 15. Średnie ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w latach 1996–2003 (w USD)



Źródło: obliczenia DAE MGİP na podstawie danych CIHZ.

Wartość dolarowa importu ogółem w tym okresie wzrosła z 45,9 mld USD w 1999 roku do 68 mld USD w 2003 roku, tj. o ponad 48%. Średnioroczne tempo jego wzrostu w poprzednich trzech latach wyniosło 6,3%, w tym importu zaopatrzeniowego zaledwie 3,4%, importu inwestycyjnego 15,7%, a importu konsumpcyjnego 8,4%. Tempo wzrostu importu w 2003 roku (w nominalnym wymiarze dolarowym) było zatem 3,7-krotnie szybsze od przeciętnego za poprzednie 3 lata. Zdecydowanie największe przyspieszenie wzrostu nastąpiło w imporcie zaopatrzeniowym (tzw. zużycie pośrednie wg BEC), stanowiącym dominujący strumień importu. Tempo jego wzrostu w 2003 roku wyniosło 26% i okazało się aż 7,5-krotnie wyższe od średniej za poprzednie trzy lata. Przyrost importu inwestycyjnego (o 20,7%) był wyższy zaledwie o 5 pkt, a konsumpcyjnego (o 18,7%) – o ponad 10 pkt wyższy od odpowiedniej średniej za poprzednie 3 lata. Biorąc jednak pod uwagę realny spadek wartości dolara w imporcie (szacowany przy uwzględnieniu struktury walutowej importu w 2003 r.) o około 11% należy odpowiednio skorygować powyższe wskaźniki wzrostu wartości dolarowej importu w 2003 roku.

Z uwagi na dość znaczne zróżnicowanie ukierunkowania geograficznego i związane z tym zmiany struktury walutowej importu przyjęto, że korekta minus nominalnej wartości dolarowej powinna być relatywnie najgłębsza (o ok. 15%) w imporcie inwestycyjnym – realizowanym w dominującej części z UE i innych rynków wysoko rozwiniętych i rozliczanym w mocnej walucie; nieco płytsza (o ok. 13%) w imporcie konsumpcyjnym oraz relatywnie najmniejsza (o ok. 9%) w imporcie zaopatrzeniowym – obejmującym dość znaczną część importu surowcowego z rynków WNP, rozliczanego w dolarach.

Po dokonaniu powyższych korekt skala importu ogółem w realnym wyrażeniu dolarowym w roku ubiegłym powinna ulec zmniejszeniu o około 6,7 mld USD, a tempo jego wzrostu – odpowiedniemu obniżeniu o ponad 12 pkt do poziomu około 11,2%.

Realny wzrost wartości dolarowej każdego z trzech strumieni importu w 2003 roku wyniósłby natomiast:

- dla importu inwestycyjnego zaledwie o niespełna 5%, czyli ponad 3-krotnie wolniej od średniego tempa jego przyrostu w poprzednich trzech latach oraz w 2002 roku;
- dla importu zaopatrzeniowego – o około 15,5%, czyli 4,5-krotnie szybciej od średniej za poprzednie trzy lata i ponad 2-krotnie szybciej niż w 2002 roku;

- w imporcie konsumpcyjnym – o około 5%, tj. o blisko 3,5 pkt wolniej od średniej za poprzednie trzy lata i ponad 2,5-krotnie wolniej niż w 2002 roku.

Nominalne oraz realne – określone szacunkowo, wartości dolarowe trzech podstawowych strumieni przeznaczenia importu w 2003 roku na tle 4 lat poprzednich przedstawiono w tabeli 12.

Szacunki te wskazują, że rzeczywiste przyspieszenie tempa wzrostu importu w 2003 roku nastąpiło jedynie w głównym jego strumieniu, tj. w imporcie zaopatrzeniowym. Bardzo wyraźne przyspieszenie tempa wzrostu tego strumienia importu było wprawdzie w pewnym stopniu wynikiem wzrostu cen ropy i gazu w 2003 roku (o około 900 mln USD), ale nawet po uwzględnieniu tego czynnika i skorygowaniu wskaźnika wzrostu do około 13%, można mówić o **zdecydowanym ożywieniu importu zaopatrzeniowego** w porównaniu z okresem poprzednich trzech lat.

Zjawisko to można wiązać ze znacznym ożywieniem tempa wzrostu produkcji przemysłowej, a w szczególności produkcji przeznaczonej na eksport, oraz znacznym uzależnieniem tej produkcji od importu.

Zjawiskiem niepokojącym jest natomiast **znaczące spowolnienie tempa wzrostu importu inwestycyjnego**, co ma bezpośredni związek zarówno z trwającą od trzech lat ogólną tendencją spadkową nakładów brutto na środki trwałe (spadek o blisko 9% w 2001 r., o dalsze 6% w 2002 r. i o kolejny 1% w 2003 r.), jak i z poważną redukcją napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w ostatnich latach (z ponad 10,5 mld USD w 2000 r. do 6 mld USD w 2002 r. i około 6,4 mld USD w 2003 r.). Tendencja ta może skutkować spowolnieniem tempa modernizacji polskiej gospodarki i zmniejszeniem szans na kontynuację dynamicznego wzrostu eksportu w najbliższych latach.

W okresie minionych 5 lat udział importu inwestycyjnego – jako najbardziej prorozwojowego w łącznym imporcie zmienił się z 15,2% w 1999 roku do 18,8% w roku 2003, zaś importu zaopatrzeniowego odpowiednio z 64,5% do 60,5%.

Struktura ta dość znacznie różni się od struktury polskiego eksportu, w którym udział towarów inwestycyjnych sięga niewiele ponad 11%, zaś zaopatrzeniowych – 55,4%. Uwagę zwraca tu znaczący udział towarów konsumpcyjnych – ponad 33% w 2003 roku.

Tabela 12. Kierunki przeznaczenia importu w latach 1999–2003

Rodzaj importu	1999	2002	2003	Zmiany w % 2002=100	Śr. tempo zmian w latach 1999–2002	Struktura importu w %	
						1999	2003
Import ogółem	45 911,0	55 113,0	68 004,0	123,4	106,3	100,0	100,0
po skorygowaniu:							
<i>o spadek wart. \$ (śr. o ok.11%)</i>			61 264,9	111,2			
<i>oraz o wzrost cen ropy i gazu w 2003 r.</i>			60 341,9	109,5			
Import zaopatrzeniowy i inwestycyjny	36 500,0	43 237,0	53 917,0	124,7	105,9	79,5	79,3
po skorygowaniu:							
<i>o spadek wart. \$ (śr. o ok.10%)</i>			48 854,6	113,0			79,7
<i>oraz o wzrost cen ropy i gazu w 2003 r.</i>			47 931,6	110,9			79,4
w tym:							
Inwestycyjny	6 933,0	10 569,0	12 755,0	120,7	115,8	15,2	18,8
<i>po skoryg. o spadek wart. \$ (o ok.15%)</i>			11 091,3	104,9			18,1
Import zaopatrzeniowy	29 567,0	32 668,0	41 162,0	126,0	103,4	64,5	60,5
po skorygowaniu:							
<i>o deprecjację \$ (o ok.9%).</i>			37 763,3	115,6			61,6
<i>oraz o wzrost cen ropy i gazu w 2003 r.</i>			36 840,3	112,8			61,1
zmiany cen ropy, gazu/98	306,0	1 687,0	2 610,0				
zmiany cen j.w. /2002			923,0				
import ropy i gazu	2 456,0	4 090,0	5 082,0				
import surowc.-dolarowy			6 000,0				
Import konsumpcyjny	9 320,0	11 828,0	14 040,0	118,7	108,4	20,3	20,7
<i>po skoryg. o spadek wart. \$ (o ok.13%)</i>			12 424,8	105,0			

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CIHZ.

Rozdział 5

ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH W 2003 R. NA TŁE ZMIAN UWARUNKOWAŃ CENOWO-KURSOWYCH

Znaczna rozpiętość między dynamiką wzrostu wartości obrotów w EUR i USD, (przekraczająca 20 pkt proc.), stanowiąca bezpośredni i pośredni rezultat rzadko dotychczas notowanych, poważnych zmian relacji kursowych, utrudnia klarowną ocenę dynamiki zmian jakie zaszły w polskim handlu w 2003 roku. Zachodzi zatem konieczność odwołania się także do innych mierników, pozwalających na wyodrębnienie wpływu zmian cenowo kursowych, a także zmian w strukturze walutowej rozliczeń na dynamikę obrotów w 2003 roku. Za punkt wyjścia do takiego wyodrębnienia przyjęto dane GUS o wartości obrotów w złotych cenach bieżących w latach 2002 i 2003 (patrz tabela 13).

5.1. Wpływ zmian cen, kursów i struktury walutowej rozliczeń na dynamikę wzrostu eksportu

Wartość eksportu wzrosła z 167,3 mld zł w 2002 roku do 208,9 mld zł w 2003 roku. Tempo wzrostu eksportu w jego wymiarze złotowym – uwzględniającym z jednej strony wpływ deprecjacji złotego wobec euro (o 14,1%), a z drugiej jego aprecjacji wobec dolara (o 4,7%) – wyniosło zatem 24,9% i było o 5,7 pkt niższe od tempa wzrostu wartości dolarowej eksportu (30,6%), ale zarazem o 15,6 pkt wyższe od tempa wzrostu eksportu wyrażonego w euro.

Szacując (na podstawie niepełnych jeszcze danych GUS za 2003 r.), że ceny transakcyjne w eksporcie w skali całego 2003 roku wzrosły średnio o około 4,8%, ocenia się, że wolumen eksportu w 2003 roku zwiększył się o około 19,1%. Oznacza to, że o dynamicznym wzroście eksportu w 2003 roku zdecydował w decydującym stopniu pokaźny wzrost jego wolumenu, a jedynie w niewielkim – wzrost cen transakcyjnych. Na wspomniany wzrost cen transakcyjnych wpłynęła in (+) średnioważona deprecjacja złotego wobec koszyka głównych walut

przyjętych w rozliczeniach, o ok. 8,9%, oraz spadek średnich cen dewizowych o ok. 3,8%. Oznacza to, że deprecjacja krajowej waluty w 2003 roku kompensowała ze znaczną nawiązką spadek cen dewizowych w eksporcie, stwarzając eksporterom dość szerokie możliwości konkurencji cenowej na rynkach zagranicznych, a w szczególności na rynkach unijnych.

Znaczne zdyskontowanie korzystnej sytuacji kursowej było możliwe dzięki ukształtowanej w ostatnich latach strukturze walutowej rozliczeń eksportowych, wyrażającej się w dominującym udziale euro i kilku innych podobnie mocnych walut europejskich (funt brytyjski, korona szwedzka i duńska) w koszyku głównych walut (udział ten w znacznym stopniu pokrywa się z udziałem UE w polskim eksporcie, chociaż nie jest z nim tożsamy). Ocenia się, że przy zachowaniu w 2003 roku struktury walutowej identycznej jak w 2002 roku, pozytywny wpływ zmian kursu złotego (rozumianego jako średnioważony kurs złotego do koszyka walut) na zmianę poziomu cen transakcyjnych w eksporcie wyniósłby około 7,5%.

Rok 2003 przyniósł jednak dalszą znaczącą poprawę tej struktury. Ocenia się, że udział eksportu rozliczanego w euro i kilku innych wspomnianych walutach zwiększył się z ok. 64% w 2002 roku do ok. 70% w 2003 roku. Zmiana ta wydaje się naturalna w kontekście wyraźnej tendencji aprecjacyjnej euro w 2003 roku.

Natomiast drugi pod względem skali strumień eksportu – rozliczany w dolarach i kilku innych walutach powiązanych z dolarem, uległ w 2003 roku dalszej, tym razem bardziej znaczącej, redukcji. Udział tego strumienia (zwanego dalej umownie strumieniem dolarowym) obniżył się z ok. 31% w 2002 roku do ok. 24% w 2003 roku.

Wreszcie trzecim, stosunkowo niewielkim, ale coraz wyraźniej widocznym w ostatnich kilku latach, jest strumień eksportu rozliczany w walucie krajowej. Udział złotego w rozliczeniach eksportowych zwiększył się z ok. 5% w 2002 roku do 6% w 2003 roku, zapewne głównie kosztem USD i innych walut powiązanych z dolarem.

W rezultacie zmian struktury walutowej dokonanych przez eksporterów w 2003 roku – w znacznej mierze pod wpływem występujących tendencji kursowych – korzystne przełożenie zmian kursowych na ceny transakcyjne zwiększyło się o ok. 1,4 pkt do wspomnianego wyżej poziomu 8,9%.

Uwarunkowania cenowo-kursowe w każdym z trzech wymienionych zasadniczych strumieni eksportu, były w znacznym stopniu odmienne, co wskazuje na potrzebę ich odrębnego potraktowania.

Tabela 13. Uwarunkowania obrotów handlu zagranicznego w 2003 r.

	2002		2003		Zmiany obrotów w złotych w 2003				Zmiany cen transakcyjnych	
	struktura walutowa w	obroty w mln zł	struktura walutowa w %	obroty w mln zł	w mln zł	2002 = 100	w tym z tytułu zmian		w tym z tytułu zmian	
							wolumenu	cen trans.	kursu	cen dewizowych
Eksport ogółem	100,0	167 338,1	100,0	208 944,3	41 606,2	124,9	119,2	104,8	108,9	96,2
<i>w tym:</i>										
rozliczany w euro	64,0	107 096,4	70,0	146 261,0	39 164,6	136,6	128,8	106,0	114,1	92,9
rozliczany w USD	31,0	51 874,8	24,0	50 146,6	-1 728,2	96,7	94,2	102,6	95,3	107,7
rozliczany w zł	5,0	8 366,9	6,0	12 536,7	4 169,8	149,8	143,4	104,5	100,0	104,5
Import ogółem	100,0	224 815,8	100,0	265 133,5	40 317,7	117,9	108,2	109,0	106,6	102,3
<i>w tym:</i>										
rozliczany w euro	60,0	134 889,5	58,0	153 777,4	18 888,0	114,0	103,6	110,0	114,1	96,4
rozliczany w USD	34,0	76 437,4	34,0	90 145,4	13 708,0	117,9	109,9	107,3	95,3	112,6
rozliczany w zł	6,0	13 488,9	8,0	21 210,7	7 721,7	157,2	145,6	108,0	100	108,0
Terms of trade								96,1		94,0

Legenda:

7 – wzrost obrotów w złotych jest funkcją wzrostu wolumenu i cen transakcyjnych

9 – wzrost cen transakcyjnych jest funkcją wzrostu kursu złotego i cen dewizowych

10 – zmiany kursu złotego do walut obcych; dla eksportu i importu ogółem – zmiany kursu złotego średnioważone udziałem tych walut w rozliczeniach

Źródło: obliczenia DAE MGIP na podstawie danych CIHZ.

- **Eksport rozliczany w euro** wzrósł z ok. 107,1 mld zł w 2002 roku do ok. 146,3 mld zł w 2003 roku. Relatywnie wysoki wzrost (o ok. 37%) był tu w decydującej mierze wynikiem wysokiego wzrostu wolumenu tego strumienia eksportu (szacowanego na ok. 29%) oraz niewspółmiernie wolniejszego wzrostu cen transakcyjnych (o ok. 6%). Taki wzrost cen transakcyjnych – jako efekt zmian cen dewizowych w euro i zmian kursu euro wobec złotego był wprawdzie wyższy od średniej dla całego eksportu (wzrost o 4,8%), ale zarazem niewspółmiernie wolniejszy od tempa deprecjacji złotego w stosunku do euro, które w 2003 roku przekroczyło 14%. **Oznaczałoby to, że eksport za-kontraktowany i rozliczany w euro był realizowany po cenach średnio o ok. 7,1% niższych jak w roku poprzednim.** Tak poważna skala ustępstw cenowych w realizacji tego strumienia (kierowanego niemal wyłącznie na rynki UE) była w znacznej mierze wymuszona poważnymi ograniczeniami popytu importowego na większości tych rynków, zwłaszcza na rynku niemieckim, w następstwie utrzymującej się tam dekonunktury lub zaledwie niewielkiego ożywienia. Fakt, że wielu spośród polskich eksporterów było skłonnych do tak znacznych ustępstw cenowych można wiązać w pewnym stopniu z ograniczonymi możliwościami sprzedaży w kraju, ale przede wszystkim ze znacznym marginesem opłacalności uzyskanym dzięki poważnej deprecjacji złotego wobec euro. **Mimo tak znacznych redukcji cenowych** (traktowanych tu umownie nie tylko jako ustępstwa cenowe sensu stricte – na porównywalne towary, ale także jako zastępowanie wyrobów droższych tańszymi), **dzięki bardzo znacznej deprecjacji złotego wobec euro wzrost cen transakcyjnych tego strumienia eksportu okazał się ponad dwukrotnie szybszy od wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu (o 2,6%).**
- **Eksport dolarowy** zmniejszył się z ok. 51,9 mld zł do ok. 50,1 mld zł. Wystąpiła tu zatem odmienna sytuacja niż ogólnie w całym eksporcie. Wpłynął na to spadek zainteresowania słabnącym dolarem, wyrażający się w znacznej obniżce udziału tej waluty w rozliczeniach eksportowych (szacunkowo o ok. 7 pkt – do 24%). Wspomniany spadek wartości złotowej tego strumienia eksportu (o ok. 3,3%) był rezultatem relatywnie znacznego obniżenia się jego wolumenu (o ok. 5,8%) przy niewielkim wzroście cen transakcyjnych (o ok. 2,6%). **Wzrost tych cen nie zdołał zatem skompensować spadku wolumenu eksportu dolarowego.** Wspomniany wzrost cen transakcyjnych

w transakcjach dolarowych, wolniejszy nie tylko w porównaniu z transakcjami rozliczanymi w euro, ale także w eksporcie ogółem, okazał się jednak porównywalny z tempem wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu. Mimo zatem niekorzystnych warunków kursowych w realizacji tego strumienia eksportu (aprecjacja złotego względem dolara o 4,7%), udało się tu zachować średnią rentowność eksportu na poziomie nie gorszym niż w sprzedaży krajowej. W przeciwieństwie do eksportu w euro, **wzrost cen transakcyjnych został tu osiągnięty wyłącznie dzięki wzrostowi cen dolarowych (o ok. 7,6%)**, co z nawiązką skompensowało skutki aprecjacji złotego wobec dolara. Należy jednak zauważyć, że wzrost cen dolarowych, jakkolwiek relatywnie znaczny, nie kompensował spadku wartości waluty amerykańskiej w stosunku do koszyka walut stosowanych w polskich rozliczeniach handlowych, który można szacować na ok. 14%.

- **Eksport rozliczany w walucie krajowej** zwiększył się z niespełna 8,4 mld zł w 2002 roku do ponad 12,5 mld zł w 2003 roku, tj. aż o blisko 50%. Wyższe o około 20 pkt od przeciętnego dla całego eksportu tempo wzrostu eksportu złotowego jest wynikiem wzrostu o około 1% udziału tego strumienia w eksporcie ogółem (z 5% w 2002 r. do 6% w 2003 r.). O tak wysokim tempie wzrostu wartości złotowej zdecydował dynamiczny wzrost wolumenu (o ponad 43%). Wzrost cen transakcyjnych (w tym przypadku tożsamy z cenami kontraktowymi) był umiarkowany i wyniósł około 4,5%. Był on wprawdzie o około 1,5 pkt niższy od tempa wzrostu cen transakcyjnych w strumieniu eksportu rozliczanym w euro, ale jednocześnie o blisko 2 pkt wyższy jak w strumieniu eksportu dolarowego. **W odróżnieniu od pierwszych dwóch strumieni, rozliczanych w walucie obcej – gdzie wzrost cen transakcyjnych był w znacznej mierze funkcją zmian kursu złotego do tych walut – czyli czynnika niezależnego od eksporterów, w przypadku eksportu złotowego wzrost cen był bezpośrednim efektem możliwości negocjacyjnych i konkurencyjności ofert.** Fakt, że uzyskany tu wzrost cen transakcyjnych i kontraktowych wyprzedził o blisko 2 pkt tempo wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu można zatem uznać za godne odnotowania osiągnięcie części zainteresowanych podmiotów oraz potwierdzenie słuszności ich reorientacji walutowej w rozliczeniach handlowych. Istotnym motywem takiej orientacji, zwłaszcza wśród podmiotów mniej doświadczonych w handlu zagranicznym, było zapewne także dążenie do ograniczenia ryzyka kursowego.

5.2. Uwarunkowania cenowo-kursowe w imporcie

Wartość importu w wyrażeniu złotowym wzrosła o 17,2% (z 224,8 mld zł w 2002 r. do 265,1 mld zł w 2003 r.). **Ocenia się, że złożył się na to wzrost cen transakcyjnych o ok. 8,2% oraz wolumenu importu o ok. 9%.** Wzrost cen transakcyjnych był tu niemal wyłącznie spowodowany deprecjacją złotego, a jedynie w niewielkim stopniu wzrostem cen dewizowych. Średnia deprecjacja złotego wobec koszyka głównych walut stosowanych w rozliczeniach importowych, głównie wobec euro i USD oraz innych mniej znaczących walut europejskich powiązanych odpowiednio z tymi dwoma głównymi walutami, (liczona przy uwzględnieniu struktury walutowej rozliczeń importowych) oceniana jest na ok. 6,6%, a wzrost cen dewizowych na ok. 2,3%. **Poważne osłabienie złotego w 2003 roku było zatem głównym czynnikiem powstrzymującym wzrost importu. W rezultacie jego skala okazała się znacząco mniejsza niż mogłoby to wynikać z uwarunkowań widocznego ożywienia gospodarczego.** Podobnie jak w przypadku eksportu warunki cenowo kursowe realizacji importu, rozpatrywane w podziale na trzy zasadnicze strumienie walutowe, były dość zróżnicowane. Stopień tego zróżnicowania był jednak nieco mniejszy niż po stronie eksportu, głównie ze względu na bardziej umiarkowane zmiany struktury walutowej, w szczególności gdy chodzi o udział największego strumienia obrotów, tj. obrotów rozliczanych w euro. W tym kontekście warto odnotować, że zmiany struktury walutowej dokonane w 2003 roku przyniosły pewne niewielkie złagodzenie wpływu deprecjacji złotego na wzrost cen transakcyjnych w imporcie. Szacuje się, że w przypadku zachowania niezmienniej struktury walutowej rozliczeń importowych z 2002 roku średnia deprecjacja waluty krajowej byłaby o około 0,4 pkt głębsza, sięgając ok. 7%.

Szacuje się (przy wykorzystaniu danych NBP), że w 2003 roku udział dwóch głównych walut obcych w rozliczeniach importowych, tj. euro i dolara (dla uproszczenia powiększony odpowiednio o inne waluty europejskie o niewielkim udziale) zmniejszył się w przypadku euro z ok. 60% w 2002 roku do ok. 58% w 2003 roku, a w przypadku dolara pozostał na niezmiennym poziomie (34%). Natomiast udział złotego zwiększył się relatywnie znacznie (z ok. 6% w 2002 r. do co najmniej 8%).

Każdy z trzech wyżej wymienionych, strumieni walutowych importu podlegał odmiennym uwarunkowaniom cenowo-kursowym:

- **Import rozliczany w euro** zwiększył się z niespełna 135 mld zł w 2002 roku do ok. 153,8 mld zł w 2003 roku, tj. o 14% (o blisko 4 pkt wolniej od przeciętnego tempa wzrostu importu ogółem). Złożył się na to głównie wzrost cen transakcyjnych (o ok. 10%) oraz prawie 3-krotnie wolniejszy wzrost wolumenu (o ok. 3,6%). Wzrost cen transakcyjnych w tym strumieniu importu, jakkolwiek relatywnie wysoki okazał się jednak o ponad 4 pkt wolniejszy od tempa deprecjacji złotego wobec euro, co było rezultatem obniżki cen dewizowych o ok. 3,6%. **Oznacza to, że negatywny wpływ deprecjacji złotego względem euro na koszty importu udało się skompensować jedynie w stosunkowo niewielkim stopniu poprzez obniżkę cen towarów zakontraktowanych w umacniającej się przez cały 2003 rok wspólnej walucie europejskiej.** Stosunkowo skromne w stosunku do skali umocnienia euro efekty w postaci obniżki cen kontraktowych w tej walucie można zapewne wiązać w znacznej mierze ze specyfiką realizacji pokaźnej części importu zaopatrzeniowego i kooperacyjnego na potrzeby spółek z kapitałem zagranicznym, zwłaszcza w motoryzacji, elektronice i chemii. Ceny w tym imporcie kształtowane są nierzadko pod kątem transferu dochodów ze spółek filialnych w Polsce do macierzystych korporacji zachodnich. Generalnie jednak **przełożenie deprecjacji złotego na koszty importu okazało się na tyle poważne, że wymusiło dość znaczącą racjonalizację importu kontraktowanego w euro i tym samym wpłynęło na ograniczenie przyrostu jego wolumenu.**
- **Import dolarowy** wzrósł z ok. 76,4 mld zł w 2002 roku do ponad 90 mld zł w 2003 roku, przy zachowaniu niezmiennego udziału (ok. 34%), a tym samym podobnego tempa (17,9%), jak w ogólnym imporcie. Jednak w przeciwieństwie do relacji w głównym strumieniu importu, rozliczanym w euro, a także w imporcie ogółem, wzrost wartości złotowej strumienia dolarowego był bardziej wynikiem wzrostu wolumenu (wzrost o blisko 10%) niż cen transakcyjnych (wzrost o ok. 7,3%). Relatywnie wolniejszy wzrost tych ostatnich, pomimo bardzo znacznego wzrostu cen dolarowych (o ok. 12,6%) był efektem aprecjacji złotego do dolara (o 4,7%). **Tak pokaźny wzrost cen dolarowych**

można wiązać w głównej mierze z poważnym osłabieniem dolara na międzynarodowym rynku walutowym i równoczesnym wzrostem cen ropy naftowej i gazu ziemnego, rozliczanych tradycyjnie w tej walucie.

Biorąc pod uwagę, z jednej strony skalę deprecjacji dolara (znacznie przewyższającą wzrost cen dolarowych w imporcie), a z drugiej niewielkie możliwości doraźnej zmiany rynków, warunków dostaw i waluty rozliczeń w imporcie surowcowym, zwłaszcza w imporcie ropy i gazu, można oceniać, że powyższy wzrost cen dolarowych był uwarunkowany obiektywnie i jako taki trudny do znaczniejszego ograniczenia.

- ***Import rozliczany w walucie krajowej*** zwiększył się w 2003 roku szczególnie dynamicznie, tj. o ok. 57% (z poziomu 13,5 mld zł w 2002 r. do ponad 21 mld zł w 2003 r.). Wzrost ten był w decydującej mierze wynikiem wzrostu wolumenu (o ponad 45%), podczas gdy wzrost cen transakcyjnych (o ok. 8%) okazał się tylko umiarkowanie wyższy, jak w imporcie dolarowym i o 2 pkt wolniejszy niż w imporcie rozliczanym w euro. Wspomniane tempo wzrostu cen transakcyjnych było tu zarazem (wobec neutralności czynnika kursowego) bezpośrednim odwzorowaniem tempa wzrostu cen dewizowych (kontraktowych). Wzrost tych ostatnich w kontekście skali osłabienia złotego wobec euro oraz kilku innych walut europejskich (o ok. 12%) można uznać za umiarkowany. ***W rezultacie, przejście na rozliczenia złotowe przyniosło podmiotom pewne zauważalne korzyści w postaci nieco wyższej rentowności zakupów importowych, zwłaszcza w porównaniu z importem rozliczanym w euro.***

5.3. Uwarunkowania cenowo-kursowe w 2003 r. – wnioski

- Powyższa prezentacja uwarunkowań cenowo-kursowych po stronie eksportu i importu wskazuje, że:
- Wzrost cen transakcyjnych w eksporcie (o ok. 4,8%) okazał się prawie połowę, tj. o 4,2 pkt wolniejszy niż po stronie importu, gdzie ceny wzrosły aż o ok. 9%. Zjawisko to można wiązać bezpośrednio z poważnymi przekształceniami relacji kursowych, zwłaszcza z umocnieniem euro i osłabieniem dolara, które

stworzyły naturalne przesłanki do znaczących rewizji cen kontraktowych (w dół przy kontraktach w mocnej walucie i w górę dla waluty słabej). Generalnie słabsza pozycja polskich podmiotów w stosunku do otoczenia zewnętrznego wynikająca, z jednej strony z relatywnie niskiej konkurencyjności oferty eksportowej, zwłaszcza na rynkach wysoko rozwiniętych, z drugiej strony natomiast z ograniczonych możliwości substytucji lub reorientacji geograficznej importu, uniemożliwiała korzystniejsze zdyskontowanie zmian kursowo-cenowych przez rodzime podmioty. **W rezultacie warunki cenowe wymiany towarowej (terms of trade), mierzone relacją zmian cen transakcyjnych uległy w 2003 roku pogorszeniu średnio o blisko 4%.** Szacuje się, że pogorszenie to było relatywnie największe w obrotach dolarowych (o ok. 4,4%) i najmniejsze w obrotach złotych (ok. 3,3%). Terms of trade w obrotach realizowanych w euro uległo pogorszeniu o ok. 3,7%.

- Przedstawione wyżej pogorszenie terms of trade dla cen transakcyjnych byłoby jeszcze głębsze, gdyby nie łagodzące działanie uwarunkowań kursowych. Średnioważone osłabienie złotego w stosunku do koszyka głównych walut, liczone przy niezmienniej strukturze walutowej z 2002 roku (przy uwzględnieniu neutralnego wpływu kursu w rozliczeniach złotych) ocenia się na ok. 7,5% w eksporcie i ok. 6,9% po stronie importu. Natomiast po uwzględnieniu zmian struktury walutowej obrotów, jakie nastąpiły w 2003 roku, średnią deprecjację złotego w eksporcie i imporcie ocenia się odpowiednio na ok. 8,9% oraz na 6,6%. Oznacza to, że zmiana struktury walutowej obrotów poprawiła korygujące działanie mnożnika kursowego na terms of trade dewizowe z około 100,6% na 102,2%. W rezultacie **terms of trade dewizowe obrotów towarowych (łącznie z obrotami kontraktowanymi i rozliczanymi w walucie krajowej) – wynoszące 94% przełożyły się na korzystniejsze o 2,1 pkt terms of trade w cenach transakcyjnych.**
- Zmiany struktury walutowej przyniosły dodatkowy wzrost cen transakcyjnych w eksporcie o ok. 1,4 pkt i ich obniżkę w imporcie o ok. 0,4 pkt, co przełożyło się na przyrost wartości eksportu o ok. 3 mld zł i obniżkę importu o 1 mld zł i w rezultacie na redukcję deficytu wymiany o ponad 1 mld USD.
- Tempo wzrostu wolumenu eksportu (szacowane na 19,1%) prawie 4-krotnie przewyższyło tempo wzrostu cen transakcyjnych (4,8%), podczas gdy po

stronie importu przyrost wolumenu (o ok. 8,2%) okazał się wolniejszy od tempa wzrostu cen transakcyjnych (ok. 9%). Wskazuje to, z jednej strony na stosunkowo silną orientację proeksportową podmiotów wymuszaną ograniczonym popytem wewnętrznym i motywowaną korzystną sytuacją kursową, zwłaszcza w eksporcie na rynki unijne. ***Dążenie do możliwie szybkiego i najpełniejszego wykorzystania swoistej renty kursowej skłaniało do zwiększania skali sprzedaży eksportowej, nawet kosztem znacznych ustępstw cenowych.*** Jednocześnie, z drugiej strony, znaczne podrożenie importu na skutek deprecjacji, zwłaszcza w warunkach niskiej inflacji wymuszało racjonalizację zakupów importowych. Gdyby nie tak znaczna deprecjacja złotego i towarzyszące jej poważne załamanie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (wzmógł napływ BIZ bezpośrednio generuje zwiększony import a ponadto pośrednio sprzyja jego wzrostowi poprzez oddziaływanie w kierunku aprecjacji krajowej waluty) to tempo wzrostu wolumenu importu byłoby zapewne o około 8–10% wyższe.

Rozdział 6

REALIZACJA POLITYKI HANDLOWEJ W ŚWIELE UMÓW MIĘDZYNARODOWYCH

6.1. Światowa Organizacja Handlu

- **Stan negocjacji Nowej Rundy WTO**

Polska jest współzałożycielem powstałej w 1995 roku, w wyniku Rundy Urugwajskiej GATT, Światowej Organizacji Handlu WTO, której podstawą są wielostronne porozumienia handlowe określające zasady współczesnego światowego systemu handlu.

W dniach 9–13 listopada 2001 odbyła się IV Konferencja Ministerialna w Doha, która podjęła decyzję o rozpoczęciu Nowej Rundy wielostronnych negocjacji handlowych WTO (tzw. Runda Rozwojowa Doha).

Na Konferencji tej ustalono, iż Nowa Runda zakończy się do 1 stycznia 2005 roku.

Nowa Runda nazwana została Rundą Rozwojową Doha, gdyż nadano jej jednoznacznie rozwojowy wymiar tj. uwzględniający potrzeby i interesy krajów rozwijających się.

Podstawowe obszary negocjacyjne Nowej Rundy to: rolnictwo (dostęp do rynku, dopłaty do eksportu, wsparcie wewnętrzne), dostęp do rynku dla towarów nierolnych, handel usługami, zasady WTO, ochrona praw własności intelektualnej (TRIPS), rozstrzyganie sporów, handel a środowisko, handel a inwestycje, handel a konkurencja, przejrzystość przepisów o zamówieniach publicznych, ułatwienia w handlu, implementacja (realizacja porozumień WTO).

Przebieg negocjacji do czasu V Konferencji Ministerialnej w Cancun cechowało niezadawalające ich tempo oraz bardzo nierówny postęp w poszczególnych obszarach negocjacyjnych. Żadne terminy negocjacyjne, określone w Deklaracji Ministerialnej z Doha, nie zostały dotrzymane. Nie zostały dotrzymane terminy dotyczące uzgodnień w zakresie dostępu do leków dla krajów rozwijających się (DEV), które nie posiadają mocy produkcyjnych (w ramach porozumienia TRIPS), specjalnego i zróżnicowanego traktowania krajów DEV oraz implemen-

tacji (kwestia niemożności wywiązywania się przez część krajów DEV z nałożonych przez ustalenia Rundy Urugwajskiej zobowiązań).

Ponadto nie zdołano uzgodnić w planowanym terminie (31 marca 2003 r.) podstawowych zasad negocjacji w zakresie rolnictwa, podstawowych zasad negocjacji dot. dostępu do rynku dla towarów nierolnych (31 maja 2003 r.), doprecyzowania i ew. modyfikacji Porozumienia WTO w sprawie rozstrzygania sporów (DSU). W terminie do 31 marca jedynie 20 członków WTO zdołało złożyć swoje wstępne oferty w ramach Porozumienia w sprawie handlu usługami (GATS).

W związku z planowanym zakończeniem Rundy Doha do końca 2004 roku oraz sytuacją, gdzie żadne terminy negocjacyjne określone w Deklaracji Ministerialnej z Doha nie zostały dotrzymane, duże nadzieje wiązano z V Konferencją Ministerialną WTO w Cancun (wrzesień 2003 r.) Decyzje polityczne tam podjęte miały nadać dodatkowy impuls prowadzonym negocjacjom i zwiększyć szanse na zakończenie Rundy w założonym terminie.

Pozytywny wydźwięk miały sygnały świadczące o pewnym zbliżeniu stanowisk i wadze jaką dla UE i USA ma pozytywny przebieg negocjacji tej rundy i sukces KM w Cancun.

Podstawowym celem V KM w Cancun było spowodowanie przełomu w trwających od stycznia 2002 r. wielostronnych negocjacjach handlowych oraz podjęcie decyzji w sprawie rozpoczęcia negocjacji w tzw. tematach singapurskich dotyczących przejrzystości w zamówieniach publicznych, ułatwień w handlu, relacji pomiędzy handlem a inwestycjami i konkurencją.

Dla umocnienia wielostronnego systemu handlu bardzo potrzebny był sukces w Cancun, wyrażający się w politycznej akceptacji osiągniętych do tego czasu wyników negocjacji oraz w uzyskaniu mandatu umożliwiającego ich całkowite zakończenie do 1 stycznia 2005 r. lub możliwie najszybciej po tym terminie.

Ku zaskoczeniu wszystkich V KM w Cancun zakończyła się fiaskiem. Jedyne, co zdołano uzgodnić, to zdecydowana wola kontynuowania negocjacji w Genewie w zakresie kwestii, co do których nie udało się uzyskać konsensusu, lecz z wykorzystaniem wszystkich dokonanych uzgodnień.

Niepowodzenie Konferencji było porażką wszystkich członków WTO.

Istotną przesłanką fiaska w Cancun stały się nadmiernie rozbudzone oczekiwania krajów rozwijających się co do zakresu możliwych jednostronnych koncesji na ich rzecz ze strony państw rozwiniętych. Przebieg Konferencji udowodnił też, że bez likwidacji subsydiów eksportowych oraz głębszej redukcji wsparcia

wewnętrznego w krajach najbogatszych nie będzie możliwe porozumienie z krajami rozwijającymi się i doprowadzenie obecnej Rundy do końca.

Negocjacje w Genewie nie rozpoczęły się przed końcem 2003 r. Zostały one wznowione dopiero w marcu 2004 r. w podstawowych obszarach negocjacyjnych. Nadal nie ma jasności co do tzw. tematów singapurskich.

Pierwsze sesje poszczególnych grup negocjacyjnych nie przyniosły postępu.

W tej sytuacji wydaje się niemożliwe zakończenie Rundy do 1 stycznia 2005 r., tak jak zakładano.

Pozytywnym czynnikiem jest zdecydowana wola kontynuowania negocjacji oraz wzrost świadomości i przekonania wśród członków WTO, iż jednym z rezultatów Nowej Rundy winno być usunięcie barier w handlu pomiędzy krajami DEV jako warunku korzystania w pełni przez te kraje z efektów światowej liberalizacji handlu.

• Stan negocjacji w zakresie akcesji nowych państw do WTO

W 2003 roku liczba członków Światowej Organizacji Handlu formalnie się nie zwiększyła i wynosiła 146.

Jednakże V Konferencja Ministerialna w Cancun (we wrześniu 2003 r.) zatwierdziła zakończenie negocjacji akcesyjnych Nepalu i Kambodży, co jest jednoznaczne ze spełnieniem wszystkich warunków akcesji. Natomiast do formalnego przyjęcia tych krajów w poczet członków WTO niezbędne jest zakończenie procesu ratyfikacyjnego przez parlamenty tych krajów (w przypadku Nepalu nastąpiło to w kwietniu 2004 r.).

W ramach WTO funkcjonują obecnie 24 negocjacyjne grupy robocze do spraw akcesji: Algierii, Andory, Azerbejdżanu, Wysp Bahama, Białorusi, Bhutanu, Bośni i Hercegowiny, Etiopii, Wysp Zielonego Przylądka, Kazachstanu, Laosu, Libanu, Rosji, Wysp Samoa, Arabii Saudyjskiej, Seszeli, Serbii i Czarnogóry, Sudanu, Tadżykistanu, Tonga, Ukrainy, Uzbekistanu, Wietnamu, oraz Jemenu.

Wkrótce utworzone zostaną nowe grupy robocze do spraw akcesji Syrii i Libii.

Polska w 2003 r. doprowadziła do końca dwustronne negocjacje z Ukrainą, podpisując w grudniu dwustronny Protokół uzgodnień.

Z pozostałymi krajami Polska nie prowadzi samodzielnie negocjacji akcesyjnych, gdyż w lipcu 2003 r. przekazała do Komisji Europejskiej uprawnienia w tym zakresie, wraz z całą niezbędną dokumentacją.

- **Aspekt rozwojowy Nowej Rundy**

Ustanowiona w ramach Rundy Urugwajskiej Światowa Organizacja Handlu (WTO) oraz wielostronne Porozumienia stanowiące załączniki do Porozumienie ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO)³, przykładem GATT 1947, również zawierają postanowienie o szczególnym i zróżnicowanym traktowaniu krajów rozwijających się oraz o pomocy technicznej, którą kraje (w szczególności rozwinięte) zobowiązane są udzielać krajom rozwijającym się.

Rozwojowa Agenda Doha (Doha Developed Agenda – DDA) została przyjęta podczas IV Konferencji Ministerialnej w Doha (Katar) w 2001 r. Przyjęta nazwa określająca plan bieżącej Rundy negocjacyjnej WTO ma podkreślać główny cel negocjacji jakim jest lepszy dostęp do rynku wszystkich krajów członkowskich WTO we wszystkich dziedzinach handlu, przy założeniu że, głównymi beneficjentami będą kraje rozwijające się i najmniej rozwinięte.

W związku z nową Rundą negocjacji kraje członkowskie WTO postanowiły uregulować kwestie pełnej implementacji Porozumień WTO wynegocjowanych w ramach Rundy Urugwajskiej, tak aby, z jednej strony, kraje rozwijające się, po zakończeniu przyznanych im dłuższych okresów przejściowych w pełni mogły realizować postanowienia Porozumień, a z drugiej strony, aby kraje rozwinięte do końca wywiązywały się z przyjętych na siebie zobowiązań udzielania pomocy technicznej tym krajom, a w szczególności krajom najmniej rozwiniętym.

W kontekście nowej Rundy negocjacji, na forum WTO podjęto szereg działań na rzecz krajów rozwijających się i najmniej rozwiniętych. Do takich działań należy koncepcja ustanowienia preferencji dla krajów najmniej rozwiniętych poprzez umożliwienie im bezcłowego i nieograniczonego kontyngentami dostępu do rynku krajów rozwiniętych. Miała ona, poprzez stymulację wzrostu eksportu, stanowić zachętę dla krajów najmniej rozwiniętych do zaangażowania się w proces kolejnych negocjacji WTO.

Unia Europejska, w ramach powyższych działań, wyeliminowała kontyngenty i cła na w zasadzie wszystkie produkty pochodzące z krajów najmniej rozwiniętych – z wyłączeniem broni – w 2001 r. Podobne działania podjęło wiele innych krajów rozwiniętych. Polska przystępując do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. automatycznie przyłączy się do tej inicjatywy przyjmując wspólną taryfę celną UE.

³ Dz.U. 1995 r. Nr 98, poz. 483.

Kraje członkowskie wraz z Sekretariatem WTO podjęły dalsze działania, które mają na celu wzmocnienie i zsynchronizowanie udzielanej pomocy technicznej. Sekretariat WTO został zobligowany do stworzenia kwestionariuszy, które pomogą krajom rozwijającym się w dokładnym określeniu dziedzin, w których oczekiwałyby one pomocy technicznej. Jednocześnie dokonano zestawień działań krajów rozwiniętych, które mają na celu wyeliminowanie dublujących się akcji.

Oczekuje się, że bieżąca Runda negocjacji doprowadzi do poprawienia sytuacji krajów rozwijających się i najmniej rozwiniętych w zakresie dostępu dla ich towarów i usług do rynków pozostałych krajów, jak również, poprawy sytuacji infrastrukturalnej i produkcyjnych potencjałów tych państw poprzez bardziej skuteczne działania w obszarze udzielanej pomocy technicznej.

6.2. Dotychczasowa liberalizacja celna w obrotach towarowych

- W przypadku WTO nie nastąpiły zmiany poziomów cel, gdyż ostatnia przewidziana harmonogramem redukcja stawek celnych Konwencyjnych, (wynikająca z liberalizacji cel dla towarów objętych Porozumieniem o handlu produktami technologii informatycznej (ITA)) miała miejsce 1 stycznia 2002 r. Zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z Porozumienia o Rolnictwie WTO, z dniem 1 stycznia 2003 r. ustanowione zostały tzw. kontyngenty dostępu do rynku⁴, obejmujące szereg towarów rolnych, które w ramach ww. kwot mogły być importowane do Polski z zastosowaniem obniżonych stawek celnych.
- W przypadku towarów pochodzących z Unii Europejskiej oraz państw EFTA poziomy cel nie uległ zmianie.
- W odniesieniu do towarów pochodzących z krajów CEFTA dla towarów przemysłowych poziom cel nie uległ zmianie (obowiązywały 0% stawki celne). Dla towarów rolnych zostały utrzymane poziomy cel wynikające z wynegocjowanych list A, B, C lub D Umowy CEFTA. Wyjątek stanowiły ograniczone koncesje rolne zapisane w Taryfie celnej dla pszenicy i kukurydzy importowanej z Czech i Słowacji, syropu cukrowego z Czech i Słowacji, skrobi i wyrobów skrobiowych wobec Czech, Słowacji i Węgier, masła z Czech,

⁴ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2001 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na niektóre towary rolne przywożone z zagranicy (Dz.U. Nr 227, poz. 1898).

koncentratu pomidorowego z Czech i Słowacji oraz cukru białego importowanego z Czech i Słowacji, wprowadzone i notyfikowane krajom CEFTA w 1997 r., 1998 r., 1999 r. i 2000 r., z uwagi na powodowanie przez nadmierny import tych produktów zakłóceń dla producentów krajowych (art. 14 umowy CEFTA). W wyniku rozmów ze stroną węgierską do Taryfy celnej na 2003 r. przywrócono wynikające z Umowy CEFTA preferencje dla Węgier na mięso wieprzowe i drobiowe, pszenicę i koncentrat pomidorowy.

- W odniesieniu do towarów importowanych z Litwy, Łotwy, Izraela, Estonii, Turcji, Chorwacji i Wysp Owczych, poziom ceł na towary przemysłowe w stosunku do 2002 r. nie uległ zmianie (obowiązywały 0% stawki celne). Dla towarów rolnych, wobec niektórych z nich, realizowane były kolejne etapy liberalizacji ceł.
- W związku z zawartymi przez Polskę umowami o Strefach Wolnego Handlu i porozumieniami międzynarodowymi, w 2003 r. były ustanowione następujące kontyngenty taryfowe:
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z państw CEFTA⁵;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Izraela⁶;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Estonii⁷;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Wysp Owczych⁸;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Tureckiej⁹;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Unii Europejskiej¹⁰;
 - na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Chorwacji¹¹;

⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Czeskiej, Republiki Słowackiej, Republiki Węgierskiej, Rumunii, Republiki Słowenii i Republiki Bułgarii (Dz.U. Nr 228, poz. 1904).

⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Państwa Izrael (Dz.U. Nr 227, poz. 1892).

⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Estońskiej (Dz.U. Nr 227, poz. 1894).

⁸ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Wysp Owczych (Dz.U. Nr 227, poz. 1896).

⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Tureckiej (Dz.U. Nr 227, poz. 1895).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów rolnych pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. Nr 227, poz. 1897).

¹¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów pochodzących z Republiki Chorwacji (Dz.U. Nr 227, poz. 1893).

oraz plafony taryfowe:

- na przywóz niektórych towarów rolnych z Estonii¹²;
 - na przywóz niektórych towarów rolnych z Republiki Słowackiej¹³.
- Zawarte w Taryfie celnej na 2003 r. zmiany w poziomie stawek celnych Konwencyjnych rzutowały również na nowy poziom cel preferencyjnych w ramach GSP, tj. stawek DEV i LDC. Związane jest to z tym, iż stawki te są liczone w relacji do stawek konwencyjnych, zgodnie z obowiązującymi zasadami stosowania Generalnego Systemu Preferencji celnych dla krajów rozwijających się i najmniej rozwiniętych.
 - Mając na uwadze przystąpienie Polski do UE i tym samym konieczność przyjęcia unijnych uregulowań prawnych, w tym również dotyczących importu, niektóre z polskich regulacji taryfowych obowiązujących w 2003 r. przewidywały poziom cel zbliżony do wysokości stawek celnych stosowanych w zewnętrznej taryfie UE. Dotyczyło to zwłaszcza niektórych z kontyngentów taryfowych tzw. gospodarczych zakładających wobec towarów, które obejmowały, obniżone stawki celne na poziomie zbliżonym do cel UE. Również obowiązujące w 2003 r. zawieszenia poboru cel w odniesieniu do szeregu towarów przewidywały w większości przypadków wysokość cel zawieszonych równą bądź zbliżoną do poziomu stawek celnych w Taryfie celnej UE. Umożliwiło to polskim producentom realizację importu na takich samych warunkach, jak wytwórcy z krajów UE. Jednocześnie stanowiło kolejny krok na drodze do pełnego przyjęcia do polskich regulacji taryfowych poziomów cel stosowanych przez kraje UE.

Kontyngenty taryfowe tzw. gospodarcze

W 2003 r. obowiązywały następujące kontyngenty taryfowe tzw. gospodarcze:

1. na towary dla przemysłu motoryzacyjnego, elektronicznego, hutniczego i telekomunikacyjnego¹⁴;
2. na towary przywożone z zagranicy dla przemysłu farmaceutycznego¹⁵;

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2000 r. w sprawie ustanowienia plafonu taryfowego ilościowego na przywóz niektórych towarów rolnych pochodzących z Republiki Estońskiej (Dz.U. Nr 120, poz. 1278).

¹³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie ustanowienia plafonów taryfowych ilościowych na przywóz niektórych towarów rolnych pochodzących z Republiki Słowackiej (Dz.U. Nr 122, poz. 1339).

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2003 r. w sprawie kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów z zagranicy (Dz.U. Nr 68, poz. 635).

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 lutego 2003 r. w sprawie kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych towarów na potrzeby przemysłu farmaceutycznego (Dz.U. Nr 41, poz. 353).

3. na surowce do produkcji żywności dla osób na diecie bezglutenowej¹⁶;
4. na towary przeznaczone do eksploatacji statków morskich¹⁷;
5. na oleje techniczne dla przemysłu chemicznego¹⁸;
6. na len dla przemysłu tekstylnego¹⁹.

Zmiany wprowadzone z dniem 1 stycznia 2004 r.

W stosunku do roku 2003 uregulowania taryfowe wprowadzone w przedakcesyjnym okresie 2004 r. miały podobny kształt i charakter. Obowiązywały jednak do 30 kwietnia br. Uwzględniały międzynarodowe zobowiązania strony polskiej i politykę importową państwa na 2004 r. W porównaniu do roku 2003 Taryfa celna obowiązująca w okresie 1 stycznia – 30 kwiecień 2004 r. uwzględniała:

- w przypadku towarów pochodzących z Unii Europejskiej – zmianę poziomu ceł w związku z redukcją stawek celnych na towary rolne przetworzone (m.in. niektóre pozycje z działów: 13, 15, 20 i 21), wynikającą z Protokołu 3 do Układu Europejskiego.
- w odniesieniu do towarów pochodzących z krajów CEFTA – w świetle ustaleń dokonanych w Bled w lipcu 2003 r., przywrócono preferencje celne dla Czech i Słowacji na pszenicę i kukurydzę. Jednocześnie w Taryfie na 2004 r. utrzymano dokonane w trakcie 2003 r. wycofanie dla Słowenii preferencji dla koncentratu pomidorowego, wyrobów cukierniczych oraz soku winogronowego.

W 2004 r. po raz pierwszy ustanowiono kontyngent taryfowy na towary wykorzystywane przy rehabilitacji osób dotkniętych autyzmem²⁰.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na niektóre surowce do produkcji żywności dla osób będących na diecie bezglutenowej (Dz.U. Nr 55, poz. 483).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 lutego 2003 r. w sprawie ustanowienia kontyngentu taryfowego na przywóz niektórych paliw do eksploatacji jednostek pływających transportu wodnego (Dz.U. Nr 44, poz. 377).

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie ustanowienia kontyngentów taryfowych na przywóz niektórych olejów technicznych na potrzeby przemysłu chemicznego (Dz.U. Nr 55, poz. 484).

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 lutego 2003 r. w sprawie ustanowienia kontyngentu taryfowego na len przywożony z zagranicy na potrzeby przemysłu tekstylnego (Dz.U. Nr 25, poz. 204).

²⁰ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie kontyngentów taryfowych na przywóz towarów wykorzystywanych przy rehabilitacji osób dotkniętych autyzmem (Dz.U. Nr 46, poz. 403).

6.3. Środki pozataryfowe obowiązujące w terminie 1 stycznia 2003 r. – 30 kwietnia 2004 r.

6.3.1. Nowy system administrowania obrotem towarowym z zagranicą

Opracowany w 2002 r. i wdrożony od 1 stycznia 2003 r. nowy system administrowania obrotem towarowym z zagranicą, implementował w tym zakresie do polskiego porządku prawnego zasady UE²¹.

Składał się on z:

1. ustawy z dnia 26 września 2002 r. **o administrowaniu obrotem towarami z zagranicą, o zmianie ustawy – Kodeks celny oraz o zmianie innych ustaw – Dz.U. z 2002 r. Nr 158, poz. 1572** (zasadniczy trzon ustawy reguluje środki pozataryfowe; ponadto poprzez zmiany w Kodeksie celnym dokonane tą ustawą, zreformowano również zarządzanie środkami taryfowymi). **Wszystkie kompetencje do ustanawiania środków polityki handlowej ustawa przypisuje ministrowi właściwemu do spraw gospodarki** (za wyjątkiem instrumentów *stricto* rolnych – opłata wywozowa i dopłata do wywozu towarów rolnych).
2. dziewięciu systemowych rozporządzeń wykonawczych Ministra Gospodarki, regulujących sprawy:
 - **pozwoleń** (Dz.U. z 2002 r. Nr 226, poz. 1889), (Dz.U. z 2002 r. Nr 226/2002 poz. 1886), (Dz.U. Nr z 2002 r. 226, poz. 1888) – 3 rozporządzenia,
 - **kaucji** (Dz.U. Nr z 2002 r. 226, poz. 1887), (Dz.U. Nr z 2002 r. 226, poz. 1890) – 2 rozporządzenia,
 - **administrowania monitoringiem obrotu i plafonami taryfowymi** (Dz.U. z 2002 r. Nr 227, poz. 1903), (Dz.U. z 2002 r. Nr 227, poz. 1902) – 2 rozporządzenia

²¹ Z dniem 1 maja 2004 r. w związku z akcesją Polski do UE, omawiany tu system został uchylony; w jego miejsce wszedł w życie nowy system handlu zagranicznego opierający się co do zasady na bezpośrednim stosowaniu prawa wspólnotowego; jego poprawne funkcjonowanie zapewnia nowa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o administrowaniu obrotem towarowym z zagranicą (Dz.U. 97, poz. 963).

- **administrowania kontyngentami taryfowymi na granicy (bez pozwoleń)** (Dz.U. z 2002 r. Nr 226, poz. 1901) – 1 rozporządzenie,
- **podziału kompetencji do wydawania pozwoleń pomiędzy MGPIPS a ARR** (Dz.U. z 2002 r. Nr 226, poz. 1891) – 1 rozporządzenie.

Celem tej ustawy było przygotowanie zarówno administracji, jak i przedsiębiorców do funkcjonowania w nowej rzeczywistości prawnej jaka pojawi się po akcesji. Chciano w ten sposób uniknąć poważniejszych perturbacji w ich działalności wynikających z nagłych zmian w przepisach prawa. Stworzono zatem, z jednej strony swoisty test gotowości, zarówno administracji, jak i służb celnych do stosowania zasad prawa unijnego, z drugiej zaś przyczyniono się jednocześnie do możliwości „oswojenia” się przedsiębiorców z przepisami, które są stosowane w UE.

Przedmiotowa ustawa wprowadziła zasadnicze zmiany w stosunku do stanu poprzednio obowiązującego, np. w zakresie kaucji, pozwoleń, sposobów rozdziału kontyngentów, funkcjonowaniu monitoringu obrotu, wprowadziła do ustawodawstwa dopłaty do wywozu towarów rolnych, opłaty wywozowe, czy w końcu ceny referencyjne, jako instrument akcesoryjny wobec środków taryfowych.

Regulacje te, które adaptowały do polskiej rzeczywistości prawnej Rozwiązania UE w tej mierze, bazowały na zobowiązaniach jakie w obszarze negocjacyjnym „Unia Celna” przyjęła na siebie strona polska. Polska zadeklarowała w stanowisku negocjacyjnym osiągnięcie, na rok przed członkostwem, pełnej gotowości służb celnych do stosowania wspólnotowego prawodawstwa celnego w sposób nie mniej efektywny niż administracje celne państw członkowskich.

6.3.2. Środki pozataryfowe opracowane w 2002 r. i wdrożone z dniem 1 stycznia 2003 r. (rozporządzenia obowiązywały do końca 2003 r.)

W oparciu o system, o którym mowa w poprzednim podrozdziale, opracowano w 2002 r. i wdrożono z dniem 1 stycznia 2003 r.:

- **monitoring obrotu** (łącznie 8 rozporządzeń Ministra Gospodarki) takich towarów jak:

w imporcie – **a)** towary rolne (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1905 z późn. zm.)²², **b)** odzież używana (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1906)²³, **c)** sprzęt do gier towarzyskich (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1907)²⁴, **d)** wyroby włókiennicze (Dz.U. z 2002 r. Nr 237, poz. 2004)⁴, **e)** żelatyna techniczna (Dz.U. z 2002 r. Nr 237, poz. 2006)⁴, **f)** węgiel (Dz.U. z 2002 r. Nr 237, poz. 2005)⁴.

w eksporcie – **g)** kształtowniki (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1908)²⁵, **h)** makulatura (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1909)⁴.

- **ograniczenie obrotu do z góry określonego poziomu (w postaci kontyngentu)** – łącznie 3 rozporządzenia:

w imporcie – **a)** węgiel z Rosji i Kazachstanu (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1910 z późn. zm.), **b)** węgiel z Czech (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1911),

w eksporcie – **c)** tekstylia do USA (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1912).

- **zakaz eksportu gęsi i jaj gęsich (jedno rozporządzenie)** (Dz.U. z 2002 r. Nr 228, poz. 1913)

6.3.3. Środki pozataryfowe ustanowione w trakcie roku 2003

(z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r.

– akcesja do UE)

- **system obrotu surowcem diamentowym związany z tzw. Procesem Kimberley**, (4 rozporządzenia):

a) zakaz obrotu (Dz.U. z 2003 r. Nr 126, poz. 1171 z późn. zm.),

b) automatyczna rejestracja obrotu (Dz.U. Nr z 2003 r. 126, poz. 1172 z późn. zm.).

- obrót dokonywany wyłącznie na podstawie Certyfikatów wystawianych przez państwa uczestniczące w Procesie i tylko w ilościach określonych w tych certyfikatach.

²² Dwa osobne załączniki – dwa systemy; jeden oparty na pozwoleniach importowych zabezpieczonych kaucją, drugi system bezlicencyjny (rejestracja na granicy).

²³ System oparty na pozwoleniach importowych; dokumenty potwierdzające poddanie odzieży dezynfekcji i dezynsekcji.

²⁴ System bezlicencyjny.

²⁵ System oparty na pozwoleniach eksportowych.

- **automatyczna rejestracja** (2 rozporządzenia), obowiązująca erga omnes, ustanowiona na:
 - a) import węgla (Dz.U. z 2003 r. Nr 156, poz. 1521 z późn. zm.)²⁶,
 - b) import elektrod grafitowych (Dz.U. z 2003 r. Nr 211, poz. 2069)⁴.
- **system importu saletrą amonową**, na który składają się dwa rozporządzenia²⁷:
 - a) zakaz importu (Dz.U. z 2003 r. Nr 152, poz. 1492 z późn. zm.),
 - b) automatyczna rejestracja w imporcie (Dz.U. z 2003 r. Nr 156, poz. 1523 z późn. zm.)²⁸ – system licencyjny.
 - polskie pozwolenie importowe wydawane wyłącznie na podstawie ukraińskich licencji eksportowych i tylko w ilościach określonych w licencjach ukraińskich.
- **opłata celna dodatkowa (2 rozporządzenia):**
 - a) na import ogórków (importowanych od dnia wejścia w życie rozporządzenia tj. od dnia 22 marca 2003 r. do 31 października 2003 r.), pomidorów (importowanych od 1 kwietnia do 31 października 2003 r.) oraz piskląt kurzych, z tym jednak zastrzeżeniem, że opłata celna dodatkowa nie dotyczy piskląt hodowlanych (Dz.U. z 2003 r. Nr 44, poz. 378),
 - b) nowelizacja rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia stosowania opłaty celnej dodatkowej (Dz.U. z 2003 r. Nr 93, poz. 861).

6.3.4. Środki pozataryfowe opracowane w roku 2003 i wdrożone z dniem 1 stycznia 2004 r. (z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r. – akcesja do UE)

- **kontynuacja monitoringu obrotu** (łącznie 5 rozporządzeń Ministra Gospodarki):
 - w imporcie – **a)** towary rolne (Dz.U. z 2003 r. Nr 228, poz. 2270), **b)** odzież używana (Dz.U. z 2002 r. Nr 222, poz. 2210), **c)** węgiel, żela-

²⁶ System oparty na pozwoleniach importowych zabezpieczonych kaucją; wprowadzony jako dodatkowy element nadzoru nad importem (dodatkowy w stosunku do już obowiązującego systemu bezlicencyjnego tj. rejestracji na granicy).

²⁷ System uchylony z dniem 30 marca 2004 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 51, poz. 500 oraz poz. 501).

²⁸ System oparty na pozwoleniach importowych.

tyna techniczna, przędza akrylowa oraz sprzęt do gier towarzyskich (Dz.U. z 2003 r. Nr 222, poz. 2209 z późn. zm.)²⁹,
w eksporcie – **d)** kształtowniki (Dz.U. z 2003 r. Nr 222, poz. 2208), **e)** makulatura (Dz.U. z 2003 r. Nr 222, poz. 2209).

- **ograniczenie obrotu do z góry określonego poziomu (w postaci kontyngentu)** – (jedno rozporządzenie):
w imporcie – cement z Białorusi (Dz.U. z 2003 r. Nr 230, poz. 2295).

6.3.5. Środki pozataryfowe ustanowione w trakcie roku 2004 (z terminem obowiązywania do dnia 30 kwietnia 2004 r. – akcesja do UE).

- **automatyczna rejestracja** (dwa rozporządzenia), obowiązująca erga omnes, ustanowiona na:
w imporcie – **a)** towary rolne zawierające cukier (Dz.U. z 2004 r. Nr 10, poz. 86)⁴, **b)** saletra amonowa (patrz: przypis 9).
- **opłata celna dodatkowa (2 rozporządzenia):**
 - a) na import piskląt kurzych, z tym jednak zastrzeżeniem, że opłata celna dodatkowa nie dotyczy piskląt hodowlanych, a ponadto szereg towarów rolnych oraz towarów rolnych zawierających cukier, na które UE wprowadziła środki przejściowe (Dz.U. z 2004 r. Dz.U. Nr 20, poz. 181),
 - b) nowelizacja rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyłączenia stosowania opłaty celnej dodatkowej (Dz.U. z 2004 r. Nr 18, poz. 170).

6.4. Postępowania antydumpingowe w 2003 r.

6.4.1. Postępowania przed przywozem na polski obszar celny towarów po cenach dumpingowych i obowiązujące środki w roku 2003

W ostatnim roku przed przystąpieniem do UE Polska stosowała kilka środków antydumpingowych. Ich wykaz wraz ze wskazaniem towaru, kraju pochodzenia,

²⁹ Z dniem 30 marca 2004 r. w związku z uchyleniem systemu importowego dotyczącego saletry amonowej, wprowadzono monitoring importu tej saletry (system bezlicencyjny – erga omnes) – Dz.U. z 2004 r. Nr 51, poz. 502.

daty wszczęcia postępowania formy i wysokości środka antydumpingowego oraz zakładanego początkowo okresu jego obowiązywania.

Niezależnie od obowiązujących środków antydumpingowych w dniu 31 grudnia 2003 Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wszczął postępowania antydumpingowe przeciwko importowi elektrod grafitowych pochodzących z Indii.

Wszystkie powyższe środki antydumpingowe wygasły automatycznie z dniem 30 kwietnia 2003 r. w związku z przystąpieniem Polski do UE. Postępowanie antydumpingowe przeciwko importowi elektrod grafitowych z Indii zostało również zakończone z tą datą bez zastosowania środka antydumpingowego.

Wraz z przystąpieniem Polski do UE obszar celny naszego kraju został objęty środkami antydumpingowymi i antysubsydyjnymi stosowanymi przed tą datą przez UE-15.

Towar	Kraj	Środek	Stan postępowania	Data wszczęcia i ew. środka tymczasowego	Data wygaśnięcia
Kauczuk 4002 19 00 0	Federacja Rosyjska, Republika Czeska	AD cła: F.Rosyjska 30,1% Rep.Czeska 21%	Środek ostateczny	14.02.2002 12.11.2002	12.11.2007
Kabel syntetyczny z poliestru 5501 20 00 0	Białoruś	AD cło 38,8%	Środek ostateczny	26.05.1999	25.08.2005
Syntetyczne włókna cięte z poliestru 5503 20 00 0	Białoruś	AD cło 7,3%	Środek ostateczny	26.05.1999	25.08.2005
Zapalniczki Ex 9613 10 00 0	Chiny	AD cło 0,09 euro/sztuka	Postępowanie przeglądowe w toku	06.11.2000	
Zapalniczki Ex 9613 20 90 0	Chiny	AD cło 0,09 euro/sztuka	Postępowanie przeglądowe w toku	06.11.2000	
Zapalniczki Ex 9613 10 00 0 Ex 9613 20 90 0	Tajwan	AD cło 0,09 euro/sztuka	Postępowanie przeglądowe w toku	06.11.2000	
Zapalniczki Ex 9613 10 00 0 Ex 9613 20 90 0	Wietnam	AD cło 0,09 euro/sztuka	Postępowanie przeglądowe w toku	21.06.1999	

W chwili obecnej (czerwiec 2004 r.) UE stosuje środki antydumpingowe i antysubsydyjne w stosunku do 61 towarów pochodzących z 46 krajów. Rozmiary

niniejszego opracowania wykluczają możliwość przedstawienia szczegółowego zestawienia tych środków.

Jednocześnie Komisja Europejska w imieniu UE prowadzi 10 nowych postępowań antydumpingowych i antysubsydyjnych przeciwko dziewięciu. W stosunku do istniejących środków ochronnych toczy się 53 postępowania, które mogą doprowadzić do uchylecia, przedłużenia obowiązywania, rozszerzenia zakresu obowiązywania (geograficznie i przedmiotowo) lub modyfikacji tych środków. Niezależnie od środków stosowanych przez UE, towary pochodzące z Polski zostały objęte środkami antydumpingowymi i antysubsydyjnymi stosowanymi przeciwko UE przez kraje trzecie. Dotyczy to dziesięciu środków stosowanych przez 5 krajów poza unijnych.

6.4.2. Środki antydumpingowe, antysubsydyjne i ochronne przed nadmiernym importem stosowane przeciwko polskiemu eksportowi

W roku 2003, przed przystąpieniem polski do UE niektóre państwa stosowały środki ochrony rynku przeciwko polskiemu importowi. Listę tych środków zawiera tabela.

Towar	Kraj	Środek	Stan postępowania	Data wygaśnięcia środka
Sznurek polipropylenowy	UE	AD Cło 6.1–20.3%	Ostateczne cło AD	21.03.2004
UAN	UE	AD Cło 22 EUR/tona ZA Puławy – bez cła	Ostateczne cło AD	10.05.2006
Oxyalkohole	Indie	AD Cło 69,82%	Ostateczne cło AD	18.08.2005
Saletra amonowa	UE	AD Cło 20,65–26,91 euro/tona	Ostateczne cło AD	26.01.2006
Kauczuk (HSR)	Indie	Cło AD	Ostateczne cło AD	
Blachy węglowe	USA	AD Cło 61,98%	Ostateczne cło AD	2005
Profile stalowe typu H	Tajlandia	AD Cło 27,78%	Ostateczne cło AD	Postępowanie przeglądowe (?)
Profile stalowe typu H i I	Indonezja	AD Cło 8,28%	Ostateczne cło AD	18.01.2004
Profile stalowe typu H	Tajwan	AD Cło 6,12%	Ostateczne cło AD	03.12.2003

Towar	Kraj	Środek	Stan postępowania	Data wygaśnięcia środka
Profile stalowe typu H	Tajwan	AD Cło 6,12%	Ostateczne cło AD	03.12.2003
Stalowe liny i druty	UE	AD Cło 27,9–48,3% Zobowiązanie cenowe	Ostateczne cło AD	18.08.2004
Pręty do zbrojenia betonu	USA	AD Cło 47,13–52,07%	Ostateczne cło AD	2006
Pręty do zbrojenia betonu	Kanada	AD Cło 40,9%	Ostateczne cło AD	14.06.2006
Rury ze szwem	UE	AD Cło 0–23%	Ostateczne cło AD	28.09.2007
Rury bez szwu	UE	Cło AD	Ostateczne cło AD	Postępowanie przeglądowe
Płyty pilśniowe	UE	AD Cło 7–34,8% Zobowiązanie cenowe	Ostateczne cło AD	29.01.2004
Płyty pilśniowe	Ukraina	AD Cło 17–19%	Ostateczne cło AD	04. 2009
Półtusze wieprzowe	Łotwa	AS Cło	Ostateczne cło AS	01. 05. 2004

Wraz z akcesją naszego kraju do UE wygasły środki stosowane przez UE – 15 oraz kraje, które razem z Polską przystąpiły do UE. Natomiast w mocy pozostały środki stosowane przeciwko Polsce przez kraje pozaunijne. Polski obszar celny został objęty również przez środki ochrony rynku stosowane przez kraje trzecie w stosunku do UE.

6.5. Środki ochronne przed nadmiernym przywozem towarów na polski obszar celny w 2003 r.

W 2003 r. Polska stosowała środki ochronne wskazane w poniższej tabeli.

Wszystkie powyższe środki wygasły automatycznie z dniem wstąpienia Polski do UE. Przed tą datą wygasł środek ochronny nałożony na import saletry amonowej z Rosji (15 lutego 2004 r.) oraz został uchylony środek ochronny na import niektórych produktów stalowych (7 marca 2004 r.).

Wraz z wejściem do UE Polski obszar celny został objęty środkiem ochronnym stosowanym przez UE – 15 przed 1 maja 2004 r. Dotyczy to mandarynek w puszkach. Ponadto UE prowadzi postępowanie ochronne przed nadmiernym przywozem łososia hodowlanego.

Towar	Kraj	Środek	Stan postępowania	Data wszczęcia i ew. środka tymczasowego	Data wygaśnięcia
Saletra amonowa ex 3102 30 90 0	Rosja	Ochronny Kontyngent	Środek ostateczny	17.06.2002	15.02.2004
Żelazka 8516 40 10 0 8516 40 90 0	Chiny	Ochronny Cło dodatkowe oparte na cenie referencyjnej	Środek ostateczny	29.02.2000	30.09.2004
Produkty stalowe	Erga omnes	Ochronny Cło dodatkowe 9 – 15% oraz kontyngent bezcłowy	Środek ostateczny	08.06.2002 19.08.2002	08.03.2005
Karbid 2849 10 00 0	Erga omnes	Ochronny Cło dodatkowe 15% oraz kontyngent bezcłowy	Środek ostateczny	18.02.2002	30.04.2004
Podgrzewacze do wody 8419 11 00 0	Erga omnes	Ochronny Cło dodatkowe 25% oraz kontyngent bezcłowy	Środek ostateczny	28.05.2002	30.04.2004
Zapałki 3605 00 00 0	Erga omnes	Ochronny	Środek ostateczny	07.05.2003	30. 04. 2004
Cement	Białoruś	Ochronny	Nie zastosowano środka ochronnego	09.06.2003	
Saletra amonowa Ex 3102 30 90 0 31 02 40 0	Ukraina	Ochronny	Nie zastosowano środka ochronnego	31.12.2002	

Spis tabel

Tabela 1.	Obroty płatnicze handlu zagranicznego w 2003 r.	15
Tabela 2.	Miesięczne obroty towarowe z zagranicą od stycznia 1997 r. w ujęciu płatniczym wg NBP	19
Tabela 3.	Obroty towarowe handlu zagranicznego w 2003 r.	22
Tabela 4.	Zestawienie dotyczące obrotów towarowych handlu zagra- nicznego sporządzone na podstawie bilansu płatniczego na bazie płatności	23
Tabela 5.	Obroty handlu zagranicznego w latach 1991–2003	26
Tabela 6.	Zmiany struktury towarowej obrotów handlowych w latach 1992–2003 i ich wpływ na saldo wymiany	31
Tabela 7.	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych w latach 1992–2003 i ich wpływ na saldo wymiany	33
Tabela 8.	Wskaźnik zrównoważenia obrotów handlu zagranicznego	37
Tabela 9.	Wskaźnik zrównoważenia obrotów handlu zagranicznego	39
Tabela 10.	30 pozycji towarowych dominujących w eksporcie Polski w 2003 r.	48
Tabela 11.	30 pozycji towarowych dominujących w imporcie Polski w 2003 r.	50
Tabela 12.	Kierunki przeznaczenia importu w latach 1999–2003	56
Tabela 13.	Uwarunkowania obrotów handlu zagranicznego w 2003 roku	59

Spis wykresów

Wykres 1.	Zmiany obrotów handlu zagranicznego w latach 2002–2003	16
Wykres 2.	Miesięczne obroty w handlu zagranicznym oraz saldo na rachunku obrotów bieżących w USD w ujęciu płatniczym od stycznia 1997 r.	17
Wykres 3.	Miesięczne obroty w handlu zagranicznym oraz saldo na rachunku obrotów bieżących w euro w ujęciu płatniczym od stycznia 1997 r.	18
Wykres 4.	Struktura geograficzna obrotów handlu zagranicznego w 2003 r.	22
Wykres 5.	Udział obrotów handlu zagranicznego w PKB w latach 1991–2003	27
Wykres 6.	Zmiany wartości eksportu i jego wolumenu w latach 1992–2003	28
Wykres 7.	Zmiany wartości importu i jego wolumenu w latach 1992–2003	29
Wykres 8.	Zmiany struktury przedmiotowej eksportu w latach 1992–2003 (w %)	30
Wykres 9.	Zmiany struktury geograficznej eksportu w latach 1992–2003 (w %)	30
Wykres 10.	Zmiany struktury geograficznej importu w latach 1992–2003 (w %)	35
Wykres 11.	Zmiany struktury przedmiotowej importu w latach 1992–2003	36
Wykres 12.	Zmiany wskaźnika zrównoważenia obrotów handlowych Polski.....	38
Wykres 13.	Zmiany wskaźnika zrównoważenia obrotów handlowych w przekroju towarowym w latach 1993–2003 (w %)	40
Wykres 14.	Struktura geograficzna obrotów handlu zagranicznego Polski w 2003 r,	42
Wykres 15.	Średnie ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w latach 1996–2003 (w USD)	53

Tabela 6. Zmiany struktury towarowej obrotów w latach 1992–2003 i ich wpływ na saldo wymiany w mln USD

sekcje / grupy	1992			1993			1994			1995			1996			1997			1998			1999			2000			2001			2002			2003			Zmiany 2003/02			Zmiany 2003/1992		
	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	wzrost +/- spadek +/-	wzrost +/- spadek +/-	zmian obrotow	wzrost +/- spadek +/-	wzrost +/- spadek +/-	zmian obrotow			
Polska ogółem	13 186,6	15 912,9	-2 726,2	14 143,1	18 834,4	-4 691,3	17 240,1	21 569,1	-4 329,0	22 894,9	29 049,7	-6 154,7	24 439,8	37 136,7	-12 696,9	25 751,3	42 307,5	-16 556,2	28 228,9	47 053,6	-18 824,7	27 407,4	45 911,2	-18 503,8	31 651,3	48 940,2	-17 288,9	36 092,1	50 275,1	-14 183,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	53 576,9	68 003,9	-14 427,0	12 567,1	-12 891,2	-324,1	40 390,3	-52 091,0	-11 700,8
rok ubiegły=100	96,57	101,75		107,3	114,5		121,9	114,5		132,8	134,7		106,7	127,8		105,4	113,9		109,6	111,2		97,1	97,6		115,5	106,6		114,0	102,7		113,6	109,6		130,6	123,4							
I- Zwierzęta żywe, produkty...	694,9	429,0	266,0	571,2	448,6	122,6	611,5	526,2	85,3	748,9	460,5	288,4	764,9	602,8	162,2	851,6	630,2	221,4	887,3	676,8	210,5	761,3	542,5	218,8	761,4	573,4	188,0	932,7	570,4	362,3	912,3	572,6	339,7	1 401,4	669,7	731,7	489,1	-97,1	392,0	706,5	-240,7	465,8
II- Produkty poch. roślinnego	743,8	663,5	80,4	474,0	917,7	-443,7	555,6	764,6	-209,0	694,8	1 116,3	-421,5	621,8	1 757,4	-1 135,6	645,7	1 361,7	-716,1	766,4	1 376,8	-610,4	793,3	1 215,5	-422,2	678,6	1 252,4	-573,8	730,7	1 271,3	-540,5	868,0	1 213,5	-345,5	1 172,7	1 400,1	-227,5	304,7	-186,7	118,0	428,8	-736,6	-307,8
III- Tłuszcze i oleje...	22,1	130,9	-108,8	17,5	140,7	-123,2	19,6	176,6	-157,0	42,8	208,6	-165,8	30,7	221,3	-190,6	57,1	239,9	-182,8	55,6	286,7	-231,1	71,7	206,4	-134,7	36,2	168,4	-132,2	26,9	176,0	-149,1	20,7	201,8	-181,0	22,8	248,6	-225,8	2,0	-46,8	-44,8	0,7	-117,7	-117,0
IV- Gotowe art. spożywcze...	470,7	750,2	-279,5	583,3	748,7	-165,5	897,7	943,5	-45,8	1 024,2	1 201,6	-177,4	1 339,6	1 407,6	-68,1	1 742,9	1 534,8	208,0	1 413,7	1 525,7	-112,0	1 041,3	1 410,0	-368,7	1 173,8	1 188,5	-14,7	1 339,8	1 388,4	-48,6	1 484,0	1 587,8	-103,8	1 921,8	1 694,5	227,3	437,8	-106,6	331,1	1 451,0	-944,3	506,8
Art. Rolno-spożywcze	1 931,6	1 973,6	-42,0	1 646,0	2 255,7	-609,7	2 084,4	2 410,8	-326,4	2 510,7	2 987,0	-476,3	2 757,0	3 989,1	-1 232,1	3 297,2	3 766,6	-469,4	3 123,0	3 866,0	-743,0	2 667,6	3 374,4	-706,8	2 650,0	3 182,7	-532,7	3 030,1	3 406,0	-375,9	3 285,1	3 575,7	-290,6	4 518,6	4 012,9	505,7	1 233,6	-437,2	796,3	2 587,0	-2 039,3	547,7
rok ubiegły = 100	80,6	91,4		85,2	114,3		126,6	106,9		120,5	123,9		109,8	133,5		119,6	94,4	38,1	94,7	102,6		85,4	87,3		99,3	94,3		114,3	107,0		108,4	105,0		137,6	112,2							
udział w %	14,6	12,4		11,6	12,0		12,1	11,2		11,0	10,3		11,3	10,7		12,8	8,9	2,8	11,1	8,2		9,7	7,3		8,4	6,5		8,4	6,8		8,0	6,5		8,4	5,9							
V-Produkty mineralne	1 816,8	3 055,1	-1 238,3	1 711,6	2 709,0	-997,4	1 936,2	2 654,7	-718,5	2 287,2	3 207,0	-919,8	2 031,7	3 967,4	-1 935,7	2 001,0	4 343,3	-2 342,3	1 761,3	3 576,5	-1 815,2	1 559,3	3 770,9	-2 211,6	1 772,2	5 861,4	-4 089,2	2 187,8	5 584,4	-3 396,6	2 215,1	5 541,2	-3 326,2	2 471,9	6 833,7	-4 361,8	256,9	-1 292,5	-1 035,6	655,2	-3 778,7	-3 123,5
rok ubiegły = 100	90,9	91,8		94,2	88,7		113,1	98,0		118,1	120,8		130,2	122,0		118,5	109,5		88,0	82,3		88,5	105,4		113,7	155,4		123,5	95,3		101,2	99,2		111,6	123,3							
udział w %	13,8	19,2		12,1	14,4		11,2	12,3		10,0	11,0		8,3	10,7		7,8	10,3		6,2	7,6	9,6	5,7	8,2		5,6	12,0		6,1	11,1		5,4	10,1		4,6	10,0							
VI- Produkty przem. chem. ...	958,3	1 839,7	-881,4	849,6	2 082,3	-1 232,7	1 040,3	2 543,1	-1 502,8	1 559,9	3 251,7	-1 691,8	1 689,3	3 833,3	-2 144,0	1 785,7	4 358,9	-2 573,2	1 640,9	4 786,2	-3 145,3	1 423,8	4 869,6	-3 445,8	1 703,9	5 024,0	-3 320,1	1 779,9	5 439,9	-3 660,0	2 028,2	6 023,4	-3 995,3	2 750,7	7 219,8	-4 469,1	722,5	-1 196,3	-473,8	1 792,4	-5 380,0	-3 587,7
VII- Tworzywa sztuczne ...	353,6	776,3	-422,7	322,5	971,6	-649,2	434,8	1 336,2	-901,4	739,4	1 982,7	-1 243,3	823,4	2 398,0	-1 574,6	939,0	2 765,0	-1 826,0	1 050,8	3 035,3	-1 984,5	1 120,1	3 155,1	-2 035,0	1 416,8	3 354,1	-1 937,3	1 698,6	3 431,6	-1 733,0	2 090,4	3 923,2	-1 832,8	2 857,1	5 138,2	-2 281,1	766,7	-1 215,0	-448,3	2 503,5	-4 361,9	-1 858,4
Wyr. przem. chemicznego	1 311,9	2 616,0	-1 304,1	1 172,0	3 053,9	-1 881,9	1 475,1	3 879,3	-2 404,2	2 299,3	5 234,4	-2 935,1	2 512,7	6 231,3	-3 718,6	2 724,7	7 123,9	-4 399,2	2 691,7	7 821,5	-5 129,8	2 543,9	8 024,7	-5 480,8	3 120,7	8 378,1	-5 257,4	3 478,5	8 871,5	-5 393,0	4 118,6	9 946,6	-5 828,1	5 607,8	12 358,0	-6 750,2	1 489,2	-2 411,3	-922,1	4 295,9	-9 741,9	-5 446,0
rok ubiegły = 100	89,2	143,5		89,3	116,7		125,9	127,0		155,9	134,9		109,3	119,0		108,4	114,3		98,8	109,8		94,5	102,6		122,7	104,4		111,5	105,9		118,4	112,1		136,2	124,2							
udział w %	9,9	16,4		8,3	16,2		8,6	18,0		10,0	18,0		10,3	16,8		10,6	16,8		9,5	16,6		9,3	17,5		9,9	17,1		9,6	17,6		10,0	18,0		10,5	18,2							
VIII-Skóry	129,3	29,8	99,5	129,9	131,9	-2,0	142,3	183,9	-41,7	196,2	266,9	-70,8	203,5	343,8	-140,4	216,6	361,3	-144,7	255,6	380,1	-124,5	236,8	357,7	-120,9	250,6	423,7	-173,1	315,7	524,4	-208,6	336,1	583,9	-247,8	445,1	715,7	-270,6	109,0	-131,7	-22,8	315,8	-685,9	-370,1
rok ubiegły = 100	89,7	44,0		100,5	443,0		109,5	139,4		137,9	145,1		103,7	128,8		106,5	105,1		118,2	105,2		92,6	94,1		105,8	118,5		126,0	123,8		106,5	111,4		132,4	122,6							
udział w %	1,0	0,2		0,9	0,7		0,8	0,9		0,9	0,9		0,8	0,9		0,8	0,9		0,9	0,8		0,9	0,8		0,8	0,9		0,9	1,0		0,8	1,1		0,8	1,1							
IX- Drewno i wyr. z drewna...	618,0	49,4	568,6	584,1	71,0	513,1	772,3	95,2	677,1	950,5	183,1	767,4	904,1	271,2	632,9	980,8	346,2	634,6	1 088,6	396,3	692,3	1 128,8	374,4	754,4	1 146,2	407,7	738,5	1 137,5	444,2	693,4	1 317,5	492,2	825,3	1 815,5	593,4	1 222,2	498,0	-101				

Tabela 7. Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych w latach 1992–2003 i ich wpływ na saldo wymiany w mln USD

Wyszczególnienie	1992			1993			1994			1995			1996			1997			1998			1999			2000			2001			2002			2003			Zmiany 2003/ 02			Zmiany 2003/ 92		
	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	wzrost(+/- spadek(-)	wzrost(+/- spadek(-)	zmian obrotów	wzrost(+/- spadek(-)	wzrost(+/- spadek(-)	zmian obrotów			
Polska ogółem	13 186,6	15 912,8	-2 726,2	14 143,1	18 834,4	-4 691,3	17 241,0	21 596,1	-4 355,1	22 894,9	29 049,7	-6 154,8	24 439,8	37 136,7	-12 696,9	25 751,3	42 307,5	-16 556,2	28 228,9	47 054,0	-18 825,1	27 407,4	45 911,2	-18 503,8	31 651,3	48 940,2	-17 288,9	36 092,1	50 275,1	-14 183,0	41 009,8	55 112,7	-14 102,9	53 576,9	68 003,9	-14 427,0	12 567,1	-12 891,2	-324,1	40 390,3	-52 091,1	-11 700,8
Rok ubiegły = 100	98,7	101,5		107,3	118,4		121,9	114,7		132,8	134,5		106,7	127,8		105,4	113,9		109,6	111,2		97,1	97,6		115,5	106,6		114,0	102,7		113,6	109,6		130,6	123,4							
Kraje rozwinięte	9 474,7	11 516,0	-2 041,3	10 629,8	14 371,0	-3 741,2	12 991,7	16 211,8	-3 220,1	17 189,2	21 594,9	-4 405,7	17 533,9	27 324,3	-9 790,4	17 789,8	31 105,1	-13 315,3	20 758,1	35 269,7	-14 511,6	20 936,4	34 017,2	-13 080,8	24 172,0	34 706,8	-10 534,9	27 093,1	35 178,6	-8 085,5	30 779,2	38 707,6	-7 928,4	40 082,5	47 137,5	-7 055,0	9 303,3	-8 429,9	873,4	30 607,8	-35 621,5	-5 013,7
Rok ubiegły = 100					112,2	124,8		122,2	112,8		132,3	133,2		102,0	126,5		101,5	113,8		116,7	113,4		100,9	96,4		115,5	102,0		112,1	101,4		113,6	110,0		133,6	121,8						
udział w %	71,9	72,4		75,2	76,3		75,4	75,1		75,1	74,3		71,7	73,6		69,1	73,5		73,5	75,0		76,4	74,1		76,4	70,9		75,1	70,0		75,1	70,2		74,8	69,3							
w tym:																																										
Unia Europejska	7 632,2	8 446,2	-814,0	8 950,9	10 784,5	-1 833,6	10 804,9	12 403,4	-1 598,5	16 036,0	18 780,6	-2 744,6	16 195,6	23 738,0	-7 542,4	16 526,5	26 998,2	-10 471,7	19 269,8	31 027,0	-11 757,2	19 326,4	29 825,5	-10 499,1	22 143,6	29 950,8	-7 807,2	24 986,8	30 865,1	-5 878,3	28 180,9	33 998,5	-5 817,6	36 842,5	41 573,9	-4 731,4	8 661,6	-7 575,4	1 086,2	29 210,3	-33 127,7	-3 917,4
Rok ubiegły = 100				117,3	127,7		120,7	115,0		148,4	151,4		101,0	126,4		102,0	113,7		116,6	114,9		100,3	96,1		114,6	100,4		112,8	103,1		112,8	110,2		130,7	122,3							
udział w %	57,9	53,1		63,3	57,3		62,7	57,4		70,0	64,6		66,3	63,9		64,2	63,8		68,3	65,9		70,5	65,0		70,0	61,2		69,2	61,4		68,7	61,7		68,8	61,1							
Niemcy	4 132,6	3 797,9	334,7	5 142,6	5 288,2	-145,6	6 149,7	5 925,8	223,9	8 777,5	7 736,6	1 040,9	8 417,3	9 166,3	-749,0	8 483,6	10 183,9	-1 700,3	10 233,3	12 441,1	-2 207,8	9 903,8	11 583,1	-1 679,3	11 043,0	11 701,1	-658,1	12 414,1	12 045,6	368,5	13 248,4	13 402,4	-154,0	17 281,0	16 584,4	696,6	4 032,6	-3 182,0	850,6	13 148,4	-12 786,5	361,9
Rok ubiegły = 100				124,4	139,2		119,6	112,1		142,7	130,6		95,9	118,5		100,8	111,1		120,6	122,2		96,8	93,1		111,5	101,0		112,4	102,9		106,7	111,3		130,4	123,7							
udział w ugrupowaniu w %	54,1	45,0		57,5	49,0		56,9	47,8		54,7	41,2		52,0	38,6		51,3	37,7		53,1	40,1		51,2	38,8		49,9	39,1		49,7	39,0		47,0	39,4		46,9	39,9							
Włochy	727,3	1 097,3	-370,0	740,4	1 468,9	-728,5	855,0	1 815,0	-960,0	1 121,9	2 482,2	-1 360,3	1 304,2	3 688,0	-1 513,2	4 183,4	1 655,8	4 403,7	-2 747,9	1 792,1	4 297,1	-2 505,0	1 999,2	4 074,5	-2 075,3	1 948,3	4 148,9	-2 200,7	2 256,4	4 613,1	-2 356,7	3 077,1	5 789,0	-2 711,9	820,7	-1 175,9	-355,2	2 349,8	-4 691,7	-2 341,9		
Rok ubiegły = 100				101,8	133,9		115,5	123,6		131,2	136,8		116,2	148,6		116,0	113,4		109,4	105,3		108,2	97,6		111,6	94,8		97,5	101,8		115,8	111,2		136,4	125,5							
udział w ugrupowaniu w %	9,5	13,0		8,3	13,6		7,9	14,6		7,0	13,2		8,1	15,5		9,2	15,5		8,6	14,2		9,3	14,4		9,0	13,6		7,8	13,4		8,0	13,6		8,4	13,9							
Niderlandy	790,5	757,0	33,5	830,2	876,6	-46,4	1 015,5	995,6	19,9	1 288,6	1 318,0	-29,4	1 169,6	1 413,0	-243,4	1 203,1	1 531,5	-328,4	1 353,4	1 790,5	-437,1	1 445,9	1 720,5	-274,6	1 598,5	1 739,1	-140,6	1 706,5	1 785,6	-79,1	1 841,3	1 934,7	-93,4	2 406,7	2 302,2	104,5	565,4	-367,5	197,9	1 616,2	-1 545,2	71,0
Rok ubiegły = 100				109,7	115,8		122,3	113,6		126,9	132,4		90,8	107,2		102,9	108,4		112,5	116,9		106,8	96,1		110,6	101,1		106,8	102,7		107,9	108,4		130,7	119,0							
udział w ugrupowaniu w %	10,4	9,0		9,3	8,1		9,4	8,0		8,0	7,0		7,2	6,0		7,3	5,7		7,0	5,8		7,5	5,8		7,2	5,8		6,8	5,8		6,5	5,7		6,5	5,5							
Francja	478,4	705,5	-227,1	593,7	802,9	-209,2	688,3	974,0	-285,7	819,2	1 420,7	-601,5	1 075,4	2 026,9	-951,5	1 133,8	2 502,1	-1 368,3	1 326,0	3 033,0	-1 707,0	1 328,4	3 133,7	-1 805,3	1 643,8	3 151,7	-1 507,9	1 953,7	3 421,8	-1 468,1	2 473,0	3 840,7	-1 367,7	3 266,6	4 803,2	-1 536,6	793,6	-962,5	-168,9	2 788,2	-4 097,7	-1 309,5
Rok ubiegły = 100				124,1	113,8		115,9	121,3		119,0	145,9		131,3	142,7		105,4	123,4		117,0	121,2		100,2	103,3		123,7	100,6		118,9	108,6		126,6	112,2		132,1	125,1							
udział w ugrupowaniu w %	6,3	8,4		6,6	7,4		6,4	7,9		5,1	7,6		6,6	8,5		6,9	9,3		6,9	9,8		6,9	10,5		7,4	10,5		7,8	11,1		8,8	11,3		8,9	11,6							
Wielka Brytania	567,0	1 055,6	-488,6	609,7	1 048,3	-438,6	782,9	1 137,5	-354,6	916,9	1 502,7	-585,8	960,8	2 186,9	-1 226,1	967,5	2 320,0	-1 352,5	1 097,8	2 304,7	-1 206,9	1 099,4	2 105,5	-1 006,1	1 418,4	2 179,9	-761,5	1 799,7	2 092,5	-292,9	2 126,3	2 142,1	-15,8	2 698,7	2 532,5	166,2	572,4	-390,4	182,0	2 131,7	-1 476,9	654,8
Rok ubiegły = 100				107,5	99,3		128,4	108,5		117,1	132,1		104,8	145,5		100,7	106,1		113,5	99,3		100,1	91,4		129,0	103,5		126,9	96,0		118,1	102,4		126,9	118,2							
udział w ugrupowaniu w %	7,4	12,5		6,8	9,7		7,2	9,2		5,7	8,0		5,9	9,2		5,9	8,6		5,7	7,4		5,7	7,1		6,4	7,3		7,2	6,8		7,5	6,3		7,3	6,1							
Belgia	352,2	390,5	-38,3	365,6	426,6	-61,0	420,3	532,2	-111,9	555,3	746,4	-191,1	597,1	927,2	-330,1	554,1	1 115,6	-561,5	693,1	1 322,7	-629,6	760,3	1 297,3	-537,0	935,0	1 272,2	-337,2	1 114,1	1 368,8	-254,7	1 329,7	1 529,1	-199,4	1 729,6	1 781,4	-51,8	399,9	-252,3	147,6	1 377,4	-1 390,9	-13,5
Rok ubiegły = 100				103,8	109,2		115,0	124,8		132,1	140,2		107,5	124,2		92,8	120,3		125,1	118,6		109,7	98,1		123,0	98,1		119,2	107,6		119,4	111,7		130,1	116,5							
udział w ugrupowaniu w %	6,3	8,4		6,6	7,4		6,4	7,9		5,1	7,6		6,6	8,5		6,9	9,3		6,9	9,8		6,9	10,5		7,4	10,5		7,8	11,1		8,8	11,3		4,7	4,3							
EFTA	1 363,3	2 065,4	-702,1	1 109,0	2 103,1	-994,1	1 409,9	2 442,5	-1 032,6	359,4	901,7	-542,3	535,0	939,2	-404,2	395,5	1 044,7	-649,2	467,9	1 051,0	-583,1	560,6	1 145,4	-584,8	600,5	1 074,7	-474,2	894,3	1 182,7	-288,4	1 099,4	1 457,8	-358,4	1 568,5	2 029,0	-460,5	469,1	-571,2	-102,1	205,2	36,4	241,6
Rok ubiegły = 100				81,3	101,8		127,1	116,1		25,5	36,9		148,9	104,2		73,9	111,2		118,3	100,6		119,8	109,0		107,1	93,8		148,9	110,0		122,9	123,3		142,7	139,2							
udział w %	10,3	13,0		7,8	11,2		8,2	11,3		1,6	3,1		2,2	2,5		1,5	2,5		1,7	2,2		2,0	2,5		1,9	2,2		2,5	2,4		2,7	2,6		2,9	3,0							
Poz. kraje rozwinięte	479,4	1 004,7	-525,3	569,7	1 483,2	-913,5	777,8	1 366,2	-588,4	793,5	1 912,6	-1 119,1	803,3	2 647,1	-1 843,8	867,8	3 062,1	-2 194,3	1 020,5	3 191,3	-2 170,8	1 049,4	3 046,3	-1 996,9	1 427,9	3 681,4	-2 253,5	1 212,0	3 130,9	-1 918,8	1 499,0	3 251,3	-1 752,3	1 671,5	3 534,7	-1 863,2	172,5	-283,4	-110,9	1 192,1	-2 530,0	-1 337,9
rok ubiegły = 100				118,8	147,6		136,5	92,1		102,0	140,0		101,2	138,4		108,0	115,7		117,6	104,2		102,8	95,5		136,1	120,8		84,9	85,0		123,7	103,8		111,5	108,7							
udział w %	3,6	6,3		4,0	7,9		4,5	6,3		3,5	6,6		3,3	7,1		3,4	7,2		3,6	6,8		3,8	6,6		4,5	7,5		3,4	6,2		3,7	5,9		3,1	5,2							
USA	303,2	537,8	-234,																																							

cd. tabeli 7

Wyszczególnienie	1992			1993			1994			1995			1996			1997			1998			1999			2000			2001			2002			2003			Zmiany 2003/ 02			Zmiany 2003/ 92																																						
	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo	wzrost +/- spadek/-/	wzrost +/- spadek/-/	zmian obrotów	wzrost +/- spadek/-/	wzrost +/- spadek/-/	zmian obrotów																																							
Kraje b. ZSRR	1 246,8	1 884,6	-637,8	1 107,5	1 811,4	-703,9	1 598,1	2 106,4	-508,3	2 604,1	2 798,5	-194,4	3 404,5	3 512,5	-108,0	4 447,6	3 635,3	812,3	3 881,0	3 240,0	641,0	2 551,1	3 549,7	-998,6	2 959,4	5 743,7	-2 784,3	3 599,4	5 594,1	-1 994,8	4 277,8	5 562,0	-1 284,2	5 582,2	6 989,4	-1 407,2	1 304,4	-1 427,4	-123,0	4 335,4	-5 104,8	-769,4																																				
Rok ubiegły = 100				88,8	96,1		144,3	116,3		162,9	132,9		130,7	125,5		130,6	103,5		87,3	89,1		65,7	109,6		116,0	161,8		121,6	97,4		118,8	99,4		130,5	125,7																																											
udział w %	9,5	11,8		7,8	9,6		9,3	9,8		11,4	9,6		13,9	9,5		17,3	8,6		13,7	6,9		9,3	7,7		9,4	11,7		10,0	11,1		10,4	10,1		10,4	10,3																																											
w tym:																																																																														
Kraje WNP	1 189,8	1 805,0	-615,2	1 033,4	1 693,3	-659,9	1 425,1	2 011,1	-586,0	2 337,3	2 701,8	-364,5	3 036,1	3 363,9	-327,9	3 939,1	3 478,6	460,5	3 198,5	3 055,0	143,5	1 823,4	3 300,6	-1 477,3	2 100,7	5 398,0	-3 297,2	2 510,0	5 243,6	-2 733,6	2 939,8	5 293,7	-2 353,9	3 729,5	6 580,8	-2 851,3	789,7	-1 287,1	-497,4	2 539,7	-4 775,8	-2 236,1																																				
rok ubiegły = 100				86,9	93,8		137,9	118,8		163,8	134,3		130,0	124,5		129,8	103,4		81,2	87,8		57,0	108,0		115,2	163,5		119,5	97,1		117,1	101,0		126,9	124,3																																											
udział w %	9,0	11,3		7,3	9,0		8,3	9,3		10,2	9,3		12,4	9,1		15,3	8,2		11,3	6,5		6,7	7,2		6,6	11,0		7,0	10,4		7,2	9,6		14,5	15,6																																											
Rosja	723,3	1 351,0	-627,7	644,6	1 271,3	-626,8	934,6	1 453,1	-518,5	1 274,2	1 959,8	-685,5	1 653,8	2 525,8	-872,1	2 154,7	2 685,5	-530,8	1 597,3	2 372,3	-775,0	710,2	2 675,7	-1 965,5	862,1	4 619,4	-3 757,4	1 058,7	4 422,3	-3 363,6	1 331,8	4 396,8	-3 065,0	1 512,3	5 214,7	-3 702,4	180,5	-817,9	-637,4	789,0	-3 863,7	-3 074,7																																				
rok ubiegły = 100				89,1	94,1		145,0	114,3		136,3	134,9		129,8	128,9		130,3	106,3		74,1	88,3		44,5	112,8		121,4	172,6		122,8	95,7		125,8	99,4		113,6	118,6																																											
udział w ugrupowaniu w %	60,8	74,8		62,4	75,1		65,6	72,3		54,5	72,5		54,5	75,1		54,7	77,2		49,9	77,7		39,0	81,1		41,0	85,6		42,2	84,3		45,3	83,1		40,5	79,2																																											
Ukraina	188,2	161,9	26,3	187,7	201,1	-13,4	280,4	204,9	75,5	742,6	290,8	451,9	977,8	418,5	559,4	1 206,8	415,5	791,3	1 086,4	377,2	709,2	703,1	338,5	364,6	798,2	475,4	322,8	1 002,7	449,3	553,4	1 180,5	491,5	689,0	1 561,2	744,6	816,6	380,7	-253,1	127,6	1 373,0	-582,7	790,3																																				
rok ubiegły = 100				99,8	124,2		149,4	101,9		264,8	141,9		131,7	143,9		123,4	99,3		90,0	90,8		64,7	89,7		113,5	140,4		125,6	94,5		117,7	109,4		132,2	151,5																																											
udział w ugrupowaniu w %	15,8	9,0		18,2	11,9		19,7	10,2		31,8	10,8		32,2	12,4		30,6	11,9		34,0	12,3		38,6	10,3		38,0	8,8		39,9	8,6		40,2	9,3		46,4	22,1																																											
Białoruś	158,8	161,2	-2,4	103,2	114,1	-10,9	136,6	165,5	-28,9	240,6	238,4	2,2	272,4	257,4	15,0	319,4	220,9	98,5	265,8	170,4	95,4	232,9	165,9	67,0	243,8	153,7	90,1	276,0	145,4	130,6	260,7	227,0	33,7	395,7	386,2	9,5	135,0	-159,2	-24,2	236,9	-225,0	11,9																																				
rok ubiegły = 100				65,0	70,8		132,4	145,0		176,1	144,0		131,7	143,9		117,3	85,8		83,2	77,1		-434,5	328,5		104,7	92,6		113,2	94,6		94,5	156,1		151,8	170,1																																											
udział w ugrupowaniu w %	13,3	8,9		10,0	6,7		9,6	8,2		10,3	8,8		9,0	7,7		8,1	6,4		8,3	5,6		12,8	5,0		11,6	2,8		11,0	2,8		8,9	4,3		10,6	5,9																																											
Kazachstan	23,2	62,7	-39,5	32,1	44,2	-12,1	27,2	74,3	-47,1	32,7	61,1	-28,4	36,8	34,7	2,1	55,1	28,7	26,4	80,5	21,8	58,7	50,9	42,2	8,7	62,2	78,9	-16,7	62,5	103,2	-40,8	61,9	95,0	-33,1	97,8	123,3	-25,5	35,9	-28,3	7,6	74,6	-60,6	14,0																																				
rok ubiegły = 100				138,2	70,5		84,7	168,1		120,2	82,2		131,7	143,9		149,7	82,7		146,0	76,0		200,4	611,6		122,2	187,0		100,4	130,9		99,1	92,0		158,0	129,8																																											
udział w ugrupowaniu w %	2,0	3,5		3,1	2,6		1,9	3,7		1,4	2,3		1,2	1,0		1,4	0,8		2,5	0,7		2,8	1,3		3,0	1,5		2,5	2,0		2,1	1,8		2,6	1,9																																											
Kraje nadbałtyckie	57,0	79,5	-22,5	74,1	118,0	-43,9	173,0	95,2	77,7	266,7	96,8	169,9	368,4	148,7	219,7	508,4	156,7	351,7	681,5	185,0	496,5	727,7	249,1	478,6	858,7	345,7	513,0	1 089,3	350,6	738,7	1 338,0	268,3	1 069,7	1 852,8	408,6	1 444,2	514,8	-140,3	374,5	1 795,8	-329,1	1 466,7																																				
rok ubiegły = 100				129,9	148,4		233,4	80,7		154,2	101,6		138,1	153,6		138,0	105,4		134,0	118,1		106,8	134,6		118,0	138,8		126,9	101,4		122,8	76,5		138,5	152,3																																											
udział w %	0,4	0,5		0,5	0,6		1,0	0,4		1,2	0,3		1,5	0,4		2,0	0,4		2,4	0,4		2,7	0,5		2,7	0,7		3,0	0,7		3,3	0,5		3,5	0,6																																											
Litwa	36,4	57,0	-20,6	45,6	90,5	-44,8	113,3	78,6	34,7	189,4	66,7	122,7	230,3	109,7	120,6	338,0	111,8	226,2	429,4	139,1	290,3	433,6	201,8	231,8	561,7	278,0	283,7	756,5	277,5	479,0	933,1	191,4	741,7	1 326,6	304,0	1 022,6	393,5	-112,6	280,9	1 290,2	-247,0	1 043,2																																				
rok ubiegły = 100				125,4	158,6		248,3	86,9		167,1	84,9		121,6	164,4		146,8	102,0		127,0	124,4		101,0	145,1		129,5	137,8		134,7	99,8		123,3	69,0		142,2	158,8																																											
udział w ugrupowaniu w %	63,8	71,7		61,6	76,6		65,5	82,5		71,0	68,9		62,5	73,8		66,5	71,3		63,0	75,2		59,6	81,0		65,4	80,4		69,5	79,2		69,7	71,3		71,6	74,4																																											
Łotwa	15,1	14,4	0,7	23,7	19,5	4,2	45,2	8,1	37,1	61,3	13,5	47,8	80,8	16,7	64,1	115,0	19,5	95,5	179,8	29,5	150,3	202,2	28,9	173,3	206,9	32,8	174,1	228,7	33,5	195,2	283,2	37,7	245,5	353,7	44,3	309,4	70,5	-6,6	63,9	338,6	-29,9	308,7																																				
rok ubiegły = 100				157,0	135,4		190,7	41,5		135,6	166,7		131,8	123,7		142,3	116,8		156,3	151,1		312,0	-289,0		102,3	113,5		110,5	102,1		123,8	112,5		124,9	117,5																																											
udział w ugrupowaniu w %	26,5	18,1		32,0	16,5		26,1	8,5		23,0	14,0		21,9	11,2		22,6	12,4																																																													